EMEKÇİ

Türkiye Emekçi Partisi

TEP

TÜZÜK ve PROGRAMI

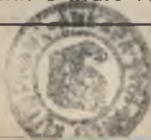
- Sosyalist Örgüt Nedir?
- Finans-Kapital Üzerine
- Şevki Akşit'in Yılbaşı Mesajı

Mart 1975 / sayı 5

EMEKÇİ

Yıl: 1 **Mart 1975** **Sayı 5**

Sahibi: M. Lütfi Kıyıcı / Yazı İşleri Müdürü: Süleyman Aslan / Yönetim ve haberleşme adresi: Yerebatan cad. no: 43/2 Sultanahmet - İST Abone: yıllık 100 TL. / Altı aylık 50 TL. / Dış ülkeler için iki katıdır. İstanbul - İzmir dağıtımı: GE-DA Ankara: dağıtım / Dizgi - Baskı: Yelken Matbaası. / Kapak: Reyo Ofset / Baskı tarihi: 5 Mart 1975.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ HÜKÜM SÜRÜYOR ÜLKEDE!

Emekçi'nin 1. ve 2. sayıları toplattırıldı.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ BERKEMALDİR!

İstanbul 6. Sulh Ceza Mahkemesinin iki kararı bize tebliğ edildi. Bunlarda EMEKÇİ'nin 1. ve 2. sayılarının toplattırılmasına karar verildiği bildiriliyor. Bu dergilerde yayınlanan yazıların ünlü 142. maddeye aykırı oldukları İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından iddia edilmiş ve mahkemede dosyaya bir bilirkişi raporu ekleyerek bu talebi kabul etmiş.

Evet, basın özgürlüğü berkemaldir ülkemizde.

SALDIRILAR, DIŞ POLİTİKA ve ECEVİT'İN KONUŞMASI ÜZERİNE

«Böl ve yönet» oyununu emperyalizm öncesi dönemde sömürgeciler oynardı. Örneğin Hindistan'da İngiliz sömürge yönetimi güçlüklere uğradı mı din ayrılıkları kışkırtılır, kanlı çatışmalar da Hintli Hintli'ye kırdırılırdı. Çarlık Rusyasında, bunalım, açlık yıllarında Yahudi katliamları sıklaşırdı. Sömürgeci büyük devletler, kapitalist pazarı Osmanlı topraklarına yaymalarına paralel olarak, yüzyıllar boyu birlikte yaşamış olan imparatorluğun halkları arasında kin ve nefret uçurumları kazdılar. İmparatorluğun parçalanması ve sonunda Ermeni ve Rum göçleri batı emperpalistlerinin bu politikasının sonucudur.

Emperyalizm bugün artık sömürdüğü geri bırakılmış ülkeleri sömürge durumunda tutamıyor. Sömürünün bu kaba biçimi tarihe karıştı. Bugün görünüşte sömürülen ülkenin siyasi bağımsızlığı tanınıyor. Sadece emperyalizmin işbirlikçisi asalak sınıfların ekonomiye ve dolayısıyla politikaya hükmetmelerinin sağlanmasıyla yetiniliyor. Ekonominin kilit noktalarına, hükümetlerle, devlet mekanizmasının önemli noktalarına işbirlikçiler yerleştiriliyor ve ülke bunların aracılığıyla talan ediliyor. Ama eski «Böl ve yönet» oyunu bugün de var. Bugün de emperyalizm ve onun hizmetindeki sömürücü güçler yok olmaya mahkum beyliklerini sürdürebilmek için kışkırtmalarla halkı birbirine kırdırmakta bir sakınca görmüyorlar.

OYUN ESKİ OYUNDUR

Malatya, Erzincan gibi illerimizde meshep kavgalarına dönüşen son faşist saldırılar üzerinde dururken emperyalizmin bu «böl ve yönet» oyununu hatırdan çıkarmayalım. Oynanan oyun eski oyundur.

Bilindiği gibi saldırıların bahanesi TÖR-DER'in yasal toplantılarıydı. Türkiye öğretmenlerinin bu büyük meslek örgütü tam elliki ilde hayat pahalılığını ve faşizmi protesto etmek için toplantılar düzenledi. Kırkbeş ilde'ki toplantılarda bir şey olmadı. Örneğin İzmir'deki toplantı değil, onbinlerin katıldığı bir faşizmi ve pahalılığı protesto yürüyüşü idi. Halk bu yürüyüşe karşı çıkmak şöyle dursun, destekledi. Yasal kapalı salon toplantılarına karşı faşist saldırılar sadece yedi ilde yoğunlaşmıştır. Bunlar meshep ayrılıkları bakımından kışkırtmalara en elverişli illerdir. Olaylar yedi yerde patlak verdi ama bunların bir tek merkezden yönetildiği açık. Bu merkez işbirlikçi partilerin gayri-milli cephesinin desteklediği ve yüreklendirdiği merkezdir. Çok yerde MHP ve MSP militanları ön planda görüldü. Ama AP örgütü saldırılara arka çıkmasaydı, iş, bu ölçülere varamazdı. AP'ci basının kışkırtıcı yayını ve sonunda Demirel'in faşist saldırganları açıkça öven beyanı AP'nin gırtlağına kadar bu işin içinde olduğunu gösterir.

İşbirlikçi partilerin gayrı-milli cephesi bu iç savaş kışkırtıcılığında yalnız değildir. 12 Mart artığı ne kadar faşist terör yuvaları varsa onlara yardımcıdır. CHP örgütünün yaptığı kısa araştırma sonucu, öğrenci gençliğe karşı düzenlenen faşist saldırıların arkasında Kontr-Gerilla'cı paşa eskisinden siyasi polis müdür eskisine kadar, 12 Mart döneminin en gayretli işkencecilerini kucaklayan bir faşist şebekenin bulunduğu saptanmıştır.

Gayrı-milli cephe partileri bu yasadışı faşist örgütlenmelerle iç içe, suç ortağı durumundadırlar. Ve bunların arkasında da ABD emperyalizminin «İstikrarsızlık yaratma» uzmanı, faşist darbe tezgahlama uzmanı kuruluşları var. Amerikan tekellerinden CIA'ya, oradan Pentagon'a ve Amerikan Dışişleri Bakanlığına uzanan bir şebekedir bu. Ve bu şebekenin adamları son günlerde Ankara'da son derece faaldir. Gayrı-milli cephenin adamlarıyla sık sık buluştuklarını günlük gazeteler bile yazıyor.

Türkiye, ABD emperyalizmi için artık dikensiz gül bahçesi olmaktan çıkmıştır. Halkımızın hızlı uyanışı ve akla karayı seçer duruma gelişi bunu sağlamıştır. 12 Mart faşist darbesi Türkiye'yi 1950'lerin ağzı var dili yok durumuna getirmek için yapıldı. Sonuç fiyasko oldu. Faşist terör altında halkımız sinmek şöyle dursun daha da bilinçlendi. Öyle ki bugün artık ABD emperyalistlerinin bir numaralı adamı Demirel sandıktan çıkıp başbakanlık sandalyesine oturamıyor. Bütün engelleme-

lere rağmen şu anda Türkiye'de seçimi kazanıp iktidar olma şansı olan parti CHP'dir. Bu parti sınıf niteliğinden gelme duraksamalara, zikzaglara rağmen, küçük burjuva tutarsızlıklarına Enerji ajansına katılma gibi ters yönde attığı bazı adımlara rağmen gene de, yedi aylık iktidarı sııasında kendi ölçüsünde ulusal ve demokratik bir iç ve dış politika izleme çabası göstermiştir. Ege'de Kıta Sahanlığı konusunda bu böyleydi, Haşhaş ekimi konusunda bu böyleydi, Kıbrıs çıkartmasında da böyleydi, af konusundaki tutumunda da böyle.

Bir seçim sonucu CHP'nin tek başına iktidar olması, Türkiye'de siyasi demokrasinin gerçekleşmesi doğrultusunda bir ileri adım olacaktır. Ecevit son Küçük Kurultay konuşmasında darbelerini sağa yönelttiğinde söylediği bir çok doğruların yanında solundaki çevrelere yöneldiğinde devrimcilikle bağdaşmayan şeyler de söylemişdir. Ama, onun, «özgürlük önünde bütün sınırları, tek başına iktidar olur olmaz kaldıracağız bizim dışımızdaki sol bizden bunun ötesinde birşey beklemesin» derken samimi olduğunu kabul etmek gerekir. CHP yönetiminin birleşik faşist cephe karşısında, kendi soluna duvar örerek bunu nasıl gerçekleştirebileceği ayrı mesele. Aşağıda bu mesele üzerinde de duracağız.

Siyasi demokrasinin Türkiye'de gerçekleşmesi ne demektir? Anayasa'da yazılı demokratik hak ve özgürlüklerin fiilen uygulanması, bunun için de son Anayasa değişiklikleri dahil, tüm anti-demokratik yasaların kaldırılması, her türlü faşizan tutum ve davranışlara son verilmesi demektir. Bunun için faşist cephenin bütün yeraltı, yerüstü örgütleri, yedekte bekletilen Kontr-Gerilla örgütü ortadan kaldırılmalıdır. Siyasi polis ve İstihbarat örgütü demokratik bir anlayışla yeniden kurulmalıdır. İşbirlikçiler, bürokrasinin kilit noktalarından uzaklştırılmalıdır. CIA ve ABD emperyalizminin öteki kurumlarının serbestçe çalışmalarına son verilmelidir.

Biz seçimle iktidara tek başına gelmiş bir CHP hakkında hayale kapılamayız. Böyle bir iktidarın «bozuk düzeni» değiştiremeyeceği, yani devrim yapamayacağı besbellidir. Sömürü düzenini gerçekten değiştirmek için, burjuva devlet mekanizmasının yerine halkın devlet mekanizmasını koyabilmek gerekir. Bunu da ancak işçi sınıfı iktidarı yapar. Küçük burjuva dönüşümcüleri değil. CHP, böyle bir şeyi aklından geçirmez, geçiremez. Ama küçük burjuva ölçüler içinde olsa da, eğer samimi demokrat iseler, sahte parlamenter demokrasinin yerine gerçek bir siyasi demokrasiyi gerçekleştirmek için kendilerine düşeni yapmak zorundadırlar. CHP'nin sınıf niteliği bu kadarına engel değildir. Zaten bu partiyi ayakta tutan kitleler bundan azına razı edilemez.

Burada söylediklerimizi ABD emperyalizminin Türkiye uzmanları da biliyor. İşbirlikçi sınıfların adamları da, politikacısı, bürokratı, is-

tihbaracısı da biliyor. Hepsi biliyorlar ve CHP'yi iktidar yapabilecek bir seçimi önlemek için dıştan ve içten ne gerekiyorsa onu yapmaya çalışıyorlar.

Türkiye'de demokrasicilik oyunu oynanamaz oldu. İşbirlikçi sermayenin baş temsilcisi durumunda olan parti bu oyunla iktidara gelemiyor. O halde «Demokrasiye paydos!». Böyle diyorlar ve bir faşist darbe, bir ikinci 12 Mart'ın ortamını yaratmak için kolları sıvıyorlar.

GERÇEKTEN MİLLİ SAVUNMA İÇİN

Türkiye halkı umuda kapılmamalı. Bağımsız bir dış politika, iyi kötü halkçı bir iç politika gütmeye niyetlenen bir iktidarı seçimle başa getirebileceği umuduna kapılmamalıdır halkımız. Onun için petrol şirketlerinin şantajı başlıyor. Arkasından Amerikanın doğrudan doğruya tehditleri geliyor. Ve tehditler lafta kalmıyor. ABD, müttefiki Türkiye'ye silâh ambargosu uyguluyor. Bu sürdüğü takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri bir kaç ay sonra, (Yunanistan'la bir savaşın patlak vermesi söz konusu olduğu sırada) savaş gücünü önemli ölçüde yitirecektir. Yedek parçasız kalan uçaklar havalanamayacak, tanklar yürüyemeyecektir. Yakıtsız, cephanesiz kalacağız. Bir yandan da emperyalist dünyada hüküm süren iktisadi bunalım, bu dünya içinde sömürülen ülke durumunda bulunan Türkiye'nin üzerine olanca ağırlığıyla çöküyor. Hayat pahalılığı halkımızı kasıp kavuruyor.

ABD emperyalistleri özetle «Haşhaş konusunda, Kıbrıs çıkartmasında olduğu gibi direnmelere tahammülüm yoktur. Ya dediğimi yaparsın, ya seni savunmasız bırakırım» Ve bizim egemen çevrelerin sözcüleri de özetle «Bu dostluğa, müttefikliğe sığmaz, yapma etme!» diyorlar. Dışişleri bakanı, yarım ağızla, anlaşmaları gözden geçirmeden, ABD üslerinin kapatılmasından söz ediyor. Ama sadece söz ediyor. Amerika yardımı sürdürmeye bir karar verse mesele kalmayacak. Böylelikle Türkiye'nin milli savunması sanki güvence altına alınacakmış gibi.

Burada milli savunma sorunumuz üzerinde biraz durmamız gereği var. Şu gerçek gözden uzak tutulmamalıdır: Amerikan yardımı alırken de Türkiye zaten bir milli savunmadan yoksundu, bugün yardım kesildikten sonra da yoksundur. Giderek denebilir ki, halkımız son gelişmeler yüzünden milli savunma sorunu üzerinde düşünmeye zorlandığı için, bugün bu sorunun çözümüne dünden daha yakınız. Yani Amerika yardımı kesmekle bize yardımda bulunmuştur.

Dün, örneğin 1964 Kıbrıs bunalımı günlerinde, Amerikan yardımı alıyorduk. O günlerde Türk Hükümeti, Kıbrıs.ta müdahaleye niyetlenince, Amerikan devlet başkanı Johnson İnönü'ye o ünlü hakaret mek-

tubunu gönderdi. «Benim iznim olmadan o silâhları bir yerde kullanamazsın» dedi. İnönü'nün karşılığı hatırlardadır. «Yeni bir dünya kuya kurulur, Türkiye de yerini bulur» demişti İnönü. Bu lafta kalan direnmesinden sonra İnönü'nün Başbakanlık koltuğundan nasıl alaşağı edildiği ve sonunda iktidarın başına Morrison şirketinin temsilcisinin nasıl getirildiği de hatırlardadır. Yani Amerikan yardımı sürerken Türkiye, elindeki silahı kendi tayin edeceği düşmana karşı kendi tayin edeceği yerde kullanma yetkisinden yoksundu. Bu, Türkiye milli savunmadan yoksundu demektir. Buna, Türk Silahlı Kuvetlerinin bir Amerikan generalinin kumandası altına sokulması rezaletini ekleyin, Türkiye'nin bir uçtan bir uca ABD askeri üsleriyle donatılmasını ekleyin, Türkiye'nin bu yüzden kendi iradesi dışında çıkacak olan bir nükleer savaşta dövülecek ilk hedeflerden olduğu gerçeğini, ekleyin, ABD'nin Türkiye'yi sosyalist dünyaya karşı emperyalizmin köprübaşı ve Orta-Doğu halklarına karşı da İsrail'i takviye eden bir saldırı üssü olarak kullandığını ve işbirlikçi iktidarların bu role razı olmalarını ekleyin. Besbelli ki bu durumda Türkiye'nin **milli** savunmasından söz edilemez.

Bugün «aman yardım kesilmesin» diyenler, eskiye dönüşü, Türkiye'nin gerçek bir milli savunmadan yoksun durumunun sürmesini isteyenlerdir. Henüz bizim yapmadığımız silahları değişik kaynaklardan (sosyalist ülkeler dahil) sağlamadan (Atatürk zamanında böyle yapılırdı), işbirlikçilerin, Amerikanın emriyle, kasıtlı olarak baltalamış oldukları milli silah sanayiini yeniden kurup geliştirmeden, böylelikle ordunun ikmalini ulusal kaynaklardan sağlama yolunda ilerlemeler kaydetmeden, Türkiye topraklarındaki ABD üslerini temizlemeden, bağımsızlıkla bağdaşmayan anlaşmaları feshetmeden ve NATO'dan çıkılmadan Türkiye kendi milli savunmasına kavuşamayacaktır.

BİR KIYASLAMA

Bilindiği gibi Amerikan ambargosunun bahanesi Türk silahlı kuvvetlerinin Kıbrıs çıkarmasıdır. Bu çıkarmayı, işgal alanının genişletilmesi harekâtı izledi. Bugün adanın yarısına yakın bir alanı Türk Silahlı Kuvvetlerinin denetimi altındadır. Yüzde sekseni Rumlardan oluşan ada nüfusunun çoğunluğu bu bölgede yaşıyordu. Bu çoğunluk bugün evlerini, topraklarını, işlerini terketmişler, güneye Rum bölgesine sığınmışlardır. Son günlerde Türk bölgesinde Kıbrıs Federe Türk Devleti kuruldu. Başına Denktaş ve onun çizgisindeki adamlar getirildi.

Kıbrıs'a çıkarma şu koşullarda yapılmıştı: Ankara'da seçimle başa gelmiş, bağımsız bir dış politika izleme çabasında bir hükümet vardı. Kıbrıs'ta bir faşist darbe olmuştu. Darbenin arkasında Atina cuntası,

onun arkasında da ABD vardı. Faşist darbe adanın Yunanistan'a ilhakını (Enosis'i) fiilen gerçekleştirmekteydi. Olanlar Zürih ve Londra Anlaşmalarının ihlâli idi. Türk çıkarması Faşist darbecilere karşı, Amerika'nın engelleme çabalarına rağmen anlaşmalar uyarınca yapıldı. Halkımız Kıbrıs harekâtını destekledi. Bütün dünyada ilerici kamu oyu çıkarmayı olumlu karşıladı.

O zamandan bu yana çok şey değişmiştir. Bugün istifa etmiş durumda olduğuna göre, sadece göstermelik bir hükümet var Ankarada. Irmak Kabinesi 12 Mart dönemi hükümetlerinin benzeri bir kabinedir. Yani bugün Ankara'da Ecevit'inkinden çok daha zayıf, çok daha sağ, dolayısıyla dış baskılar karşısında (özellikle Amerikan baskıları karşısında) direnme gücü ve isteği çok daha sınırlı bir hükümet var. Buna karşılık Yunanistan'da cunta iktidardan uzaklaştırılmış ve bir burjuva demokratik siyasi düzen oluşmaktadır. Yunan ordusunun ve polisinin başında hâlâ faşistlerin bulunuşu, hiç değilse şimdilik bu demokratik görünüşe engel olmamaktadır. Kıbrıs'ta Türk müdahalesini izleyen gelişmeler lafı edilen barış ve demokrasi ile bağdaşmamıştır. Türkiyenin egemen çevreleri, Sampson darbesini dolaylı yoldan tezgâhlamış ve desteklemiş olan Amerika'nın istekleri doğrultusunda yürümüş, Türk bölgesinde faşist unsurlara dayanmış, Rum bölgesinde demokratik güçlerin temsilcisi durumunda olan Makarios'a karşı bir kampanyaya girişmiştir. Bugün Ankara, hükümeti, Kissinger'in tercihine uygun olarak, Atina albaylarına, Sampson faşistlerine pek yakın bir kimse olan Klerides'e arka çıkmakta, onu Rum halkına kabul ettirmek istemektedir. Bu düpedüz Rum kesimindeki halkın kendi liderlerini serbestçe seçme hakkına müdahaledir. Böyle bir tutum Kıbrıs'ta demokratik bir federatif devlet kurmak istendiği yolundaki beyanların inandırıcılığına gölge düşürür.

Son olarak ilan edilen Kıbrıs Türk Federe Devleti, adadaki fiili durumun yasalaştırılması çabasını temsil eder. Demokratik bir federe devlet, federasyonu oluşturan halkların gerçek temsilcilerinin bir anlaşmaya varmalarıyla kurulur. Kıbrıs'da böyle birşey olmadı. Federe devletin başına getirilen Denktaş ve arkadaşlarını demokratik yoldan yönetimi almış bir kadro saymak olanaksızdır. Federe devlet Türkler ile Rumların birlikte yaşayamıyacağı varsayımına dayandırılmıştır. Oysa iki topluluk arasındaki düşmanlık, emperyalistlerin bölgedeki egemenliklerini sürdürmek amacıyla kışkırtmış oldukları iki halkın gerçek çıkarlarıyla çelişen bir düşmanlıktır. Bu düşmanlığı sonsuzluğa dek sürecek bir olup bitti sayarak kurulacak bir devlet demokratik olamaz. Üstelik ne Irmak hükümetinin sözcüleri ne de Denktaş ve çevresi Adadaki İngiliz üslerinden, Amerikan tesislerinden hiç söz etmemektedirler. Oysa bütün belâların kaynağı buradadır. Ve Kıbrıs halkı, Türk

olsun, Rum olsun, bu gerçeği her geçen gün daha iyi anlamaktadır. Makarios, halkın baskısıyla, yabancı üslerin kaldırılması sorunu üzerinde durmak zorunluluğunu duymuştur. Emperyalist üsler ve tesisler konusunda taviz veren bir Türk yönetiminin ne milliciliğine, ne demokratikliğine kimse inandırılamaz. Irmak hükümetinin bu tutumu Türkiye'nin tecridi sonucunu doğurmuştur. Bugün dünyada çıkarmanın yapıldığı günlerdekinden bambaşka bir hava esiyor. Üçüncü dünya ülkelerinin çoğunluğu (birçoklarıyla tarihi bağlarımızın olmasına rağmen) Yunanlıları destekliyor. Ankara hükümeti, tavizciliğiyle batı emperyalistlerine de yaranamamıştır.

«Emekçi»nin ilk sayısında yayınladığımız «Kıbrıs Meselesi» başlıklı yazıyı şöyle sona erdirmiştik: «(...) Kıbrıs'ta hem Türk, hem Rum emekçi halk için tek bir çözüm vardır. İki halkın kardeş olduğu gerçeğine dayanan çözümdür bu. Kıbrıs'ta kesin çözüm adanın İngiliz üslerinden, Amerikan tesislerinden arındırılmasıdır. İstisnasız tüm yabancı birliklerin, askeri personel vb. hep birlikte, aynı zamanda adayı terk etmesi faşist örgütlerin silahsızlandırılmasıdır. Siyasi cinayetlerin, katliamların hesabının sorulması, suçluların cezalandırılmasıdır. Yunanis tan'ın da Türkiye'nin de emperyalist vesayete son vermesidir. Emperyalizmin Doğu Akdenizden uzaklaştırılmasıdır, kesin çözüm. Türkün de Rumun da kardeşçe, başı dik, özgür, insanca yaşayacağı tam bağımsız, gerçekten demokratik Federatif Kıbrıs Cumhuriyetinin Türk toplumunun da, Rum toplumunun da tüm demokratik güçleri tarafından omuz omuza kurulmasıdır.»

Budur çözüm Kıbrıs'ta. Ve biz atılan her adımı buna göre değerlendiririz. Irmak hükümetinin genel olarak dış politikası, özel olarak Kıbrıs'da izlediği çizgi, CHP dahil, bütün parlamenter partiler tarafından desteklenmiştir. CHP'nin daha uyanık, daha kararlı davranılması yolunda bazı uyarıları bu durumu değiştirmez. Oysa aynı CHP' iktisadi alanda olsun, faşist saldırılar konusunda olsun, hükümetin iç politikasını şiddetle eleştiriyor. Bu bir çelişkidir. İktidarların bir tek politikası olur. Bunun içten görünüşü ve dıştan görünüşü vardır. İçte gerici, dışta ilerici politika olmaz. Irmak hükümeti icraatıyla içerde işbirlikçi egemen güçlerin çıkarlarının savunucusu olduğunu göstermiştir. O halde dış politikasında, Kıbrıs bunalımının asıl kaynağına inerek halkın yararına çözümler getiremez. Emperyalizme taviz vermeden ulusal bir dış politika izleyemez. İçerde emperyalizmin ajanlarının kışkırttığı faşist saldırılar konusunda saldırganla saldırıya uğrayanı ayni sepete koymaya kalkan bir hükümetten bunu belkemek safdillik olur. CHP sözcüleri Irmak hükümetinin Kıbrıs politikasını desteklemekle, kendi iktidarları sırasında, özellikle çıkarmanın ilk günlerinde söyledikleriyle çelişkiye düşmektedir. Ve bu, CHP yönetiminin biricik çelişkisi değildir.

YÜREKLİ DEMOKRATLAR GEREK

CHP Genel Başkanının son Küçük Kurultay konuşması, bu partinin faşist saldırılar konusunda da çelişkili tutumunun sürdüğünü göstermiştir. Ecevit bu konuşmasında, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, CHP iktidara gelince siyasi demokrasiyi kuracağı vaadini tekrarlamış ve «bizim dışımızdaki sol» bizden bundan başka ihsan istemesin demiştir. Hemen söyliyelim: biz bu kadarına çoktan razıyız. CHP bunu yapabilirse, ne mutlu. Ondan bunun ötesinde birşey beklemek zaten hayalcilik olur.

Ama Türkiye'de özgürlük ortamının yaratılmasını CHP'nin bir lütfu olarak görmek büyük yanılgıdır. CHP Türkiye'ye demokrasi getirecek idiyse neden yarım yüzyıl bekledi. Neden en devrimci çağında 1920'lerde, 1930'larda bile kent ve köy emekçilerinin örgütlenmesini kasıtlı olarak engelledi, en ufak işçi kıpırdanışını ezdi? Neden bu dönemde, milli burjuvazi yaratacağım sevdasıyla devlet eliyle kişi zengin etme politikasını izledi ve emperyalizmin kucağına dönüşün koşullarının hazırlanmasına yardım etti? Neden çok partili düzeni tezgâhladığında solu ezdi ve sağındaki karşı-devrimci güçler önünde yeşil ışık yaktı? Ve nasıl oldu da, Kuvvayı-Milliyenin mirascısı olan, Atatürk'ün kurduğu bu parti, işbirlikçi sermayenin ve feodal mütgallibenin tahakküm ve sömürüsünü perçinleyen parlamenter faşizmin koşullarına kendini uydurabildi Ve bu asalak güçlerin anti-kemalist karşıdevrimi tezgâhlamalarına oy avcılığı uğruna yardımcı oldu?

Tarih bir kalemde silinip atılamaz. Ve CHP her zaman kendi tarihinin damgasını taşıyacaktır. Ve bundan ötürü de hiçbir zaman kent ve köy emekçilerinin gerçek siyasi örgütü olamıyacaktır. Ecevit'in söz konusu konuşması bunu kanıtlar. CHP küçük burjuva ölçüler içinde sola eğilim gösteriyorsa, bugün, bu, halkımızın büyük bir kesiminin CHP'den çok daha solda, çok daha devrimci bir tutum içinde olduğundandır. Ecevit'in halkın gerisinde kalmış sağcı partiler için söylediği bir ölçüde kendi partisi için de doğrudur. CHP ya halkımızın uyanışına ayak uyduracaktır (ki bunu ancak küçük burjuva niteliği izin verdiği ölçüde yapabilir) ya da eski CHP'li Feyzioğlunun CGP'sine dönecektir. CHP içinde bunu anlayanlar eksik değildir, bunu da politik hayatımız için olumlu saymak gerekir.

Marksist solun büyük bir kesiminin son seçimlerde CHP'yi şerrin ehveni olarak desteklediği bir gerçektir. İşçi sınıfının ve yoksul köylülüğün sorunlarının bu parti tarafından çözümleneceğine inandıklarından ötürü değil. Bir parçacık özgürlük için idi bu. Yanlış anlaşılmasın: **12 Mart dönemi koşullarında CHP'nin faşist partiler karşısında desteklenmesi sadece bir taktik davranıştı. Ve bu, işçi sınıfı sos-**

yalizmi ile bağdaşan onun bağımsızlığından taviz vermeyen bir taktik davranıştı. Benzer koşullarda, yani CHP'nin faşist cephe partilerine kıyasla şerrin ehveni olarak göründüğü, işçi sınıfının kendi sosyalist partisini kurma hakkının çiğnendiği, parlamenter politikanın küçük burjuva reformistlerinin solundakilere yasak edildiği özel koşullarda aynı şey olabilir. Ama bu icazetli durum özünde, «emekçi yığınların tek umudu Karaoğlan» imajıyla bağdaşır mı?

Demokratik özgürlük ortamında CHP'lisi de, sosyalisti de halka gidelim davamızı anlatalım diyor, Ecevit. «Herkes boyunun ölçüsünü alsın» diye ekliyor. Sonuç Ecevit için şaşırtıcı olacaktır. Sömürülen ülke Türkiye'nin yoksul halkının sorunlarının küçük burjuva dönüşümcü tedbirlerle çözümlemiyeceğini halkımız içten içe pek iyi bilmektedir.

Faşizme karşı dayanışma konusuna gelince: Kışkırtılmış komando taslaklarının, yobazların saldırısı sosyaliste olmuş, demokratik solcuya olmuş, bizce birdir. Yırtılan kitap Ecevit'in kitabı olmuş, sosyalist yazarın kitabı olmuş bizce birdir. Devrimci tutum budur. Ve kim, emperyalizmin ve yerli uşaklarının memleket ölçüsünde faşist saldırılar tezgâhladıkları bugünün ortamında, sağındakilerin şirretliklerinden korkarak solundakilere sövüyor, sola duvar örmeye kalkıyorsa, onunkisi pek ürkek bir demokratlık, pek ürkek bir anti-faşistliktir. Oysa bugün yürekli demokratlara ihtiyaç var.

EMEKÇİ

ECEVİT DİYOR Kİ!

Ecevit şöyle diyor; «Devrimcilik ayağını yere ne kadar sağlam bastığına göre ölçülür. Ayağını bastığı yerde tutunamayan, kayan, kafasını taşa çarpan insanların kafalarında ne kadar devrimci fikirler olursa olsun, bir pratik değer taşımaz».

Biz şöyle diyoruz: «Devrimcilik ayağın ne kadar sağlam yere bastığına göre ölçülür elbet, toplumun gerçeklerinden kopuk, emekçi yığınlardan kopuk, devrimcilik olmaz, bu kadarı doğru. Ama ayağını bastığı yerde tutunamayan, kafasını taşa çarpan insanların devrimciliğini küçümsemek olmaz. Devrimciler tarih boyunca sömürü düzenine karşı mücadele ettiler ve genellikle yenildiler, yani kafalarını taşa çarptılar. Tarihde başarıya ulaşmış devrim hareketleri sayılıdır. Başarılı devrimcileri kayıtsız şartsız olumlu saymak, yenilgiye uğrayanlara tu kaka demek insafsızlıktır, kariyeristçe bir tutumdur. Ecevit'in ölçüsüyle fiilen taşlanmış olan Roussau'yu Bastile zindanına atılmış olan Diderot'yu, ömrü sürgünde geçmiş olan Marx'ı, Engels'i de küçümsememiz gerekir. Türkiye'de devrimciler kafalarını taşa çarptı. Ecevit bu duruma düşmemiş olmakla övünüyor. Ama İnönü'nün koltuğu altında politik kariyerine başlamak ve uzun yıllar sürdürmek gibi bir güvence her kula nasip olmaz ki! Ecevit İnönü'nün gölgesi altından yeni çıkmıştır. Demokratik-sol politikada ilk adımlarını atıyor sayılır. Şimdiden faşizmin hedefi olmuştur. Sosyalistler ise çok eskilerden beri boy hedefidir. Ve faşizm demokratik güçlerin gafleti yüzünden gelip çatarsa bu kez ayırım da olmayacaktır.»

Ecevit şöyle diyor: «Bizim halkın anlayamayacağı parlak sözlerimiz yoktur. Bizim dışımızdaki bazı çevrelerin dergilerini okuyorum, okumaya çalışıyorum, iyi kötü okur yazar bir insanım... anlamakta zorluk çekiyorum...»

Biz de şöyle diyoruz: «Bizim de halkın anlayamayacağı parlak sözlerimiz yoktur. Üstelik biz emekçi halkın özlemlerini dile getiren sosyalistler olarak halkın dilini en iyi anladığımız, bu dili en iyi kullandığımız iddiasındayız. Türkiye'de bugün sosyalist yazarların, şairlerin yapıtları çoban heybelerinde taşınıyor. Ama solda da halktan kopuk, eksantrik akımlar vardır elbet. Bunlara karşı mücadele herkesten önce biz sosyalistlere düşer, küçük burjuva dönüşümcülerine değil.»

TEP GÖREV BÖLÜMÜ YAPTI

Türkiye Emekçi Partisi kurucuları:

Hüseyin Dönmez - İşçi, Şevki Akşit - Yazar, Erol Yüce - İşçi, Haydar Maho - Köy emekçisi, Vecdi Özgüner - Muhasebeci, Sefer Yılmaz - İşçi, Mustafa Keskin - Köy emekçisi, Şaban Ormanlar - Mimar, Faik Kalkavan - İşçi, Mihri Belli - İktisatçı, Mustafa Özçelik - İşçi, Halil Oyman - Emlakçı, Baha İnalkut - Hukukçu, Esat Meral - Seyyar Satıcı, Erdoğan Çiğdemoğlu - Hukukçu.

Türkiye Emekçi Partisi (TEP) kurucuları 23 Şubat cumartesi günü ilk toplantılarını yapmışlardır. Kurucular heyeti, önce partiye üye olmak için başvuranların üyelik işlemini tamamlamış, merkez organlarının seçimine geçilmiştir.

Yapılan seçim sonucu oybirliği ile Genel Başkanlığa Mihri Belli seçilmiştir. Yapılan görev bölümü şöyledir:

MERKEZ YÜRÜTME KURULU:
Mihri Belli - Genel Başkan
Vecdi Özgüner - Genel Sekreter
Namık Kemal Boya - G. Sayman
Şaban Ormanlar
Hüseyin Dönmez
Erol Yüce
Süleyman Aslan
Tahir Kaymak
M. Lütfi Kıyıcı

MYK YEDEK ÜYELERİ
Taylan Akgün
Ziya Ülgençiler
Aslan Sazak
DENETÇİ: Şerif Tekben

GENEL YÖNETİM KURULU'NUN ÖTEKİ ÜYELERİ
Nuran Akşit
Haydar Maho
Nazım Poyraz
Baha İnalkut
Tahir Pekmezci
Mustafa Keskin
Faik Kalkavan
K. Edip Sakarya
Hamza Özkan
Mustafa Özçelik
Sefer Yılmaz
Halil Oyman

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ PROGRAMI

G E R E K Ç E

I

Türkiye bugün emperyalist dünya sistemi içinde, sömürülen ülkeler safında geri bir tarım ülkesidir. Emperyalizm (çağdaş kapitalizm), 19. yüzyılın sonlarından bu yana batının kapitalist ülkelerinde teknolojik gelişmeler yüzünden üretimin ve sermayenin yoğunlaşması sonucu üretimin sosyal niteliği ile üretim araçlarının ve sonuçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişkinin derinleşmesiyle varılan kapitalizmin son aşamasıdır.

Emperyalizm aşamasında, daha önceki serbest rekabet kapitalizminden farklı olarak üretimde ve sermayede yoğunlaşmanın yüksek bir dereceye varmasıyla meydana gelen tekeller, ekonomik hayatta tayin edici rol oynamaktadır. Bu tekelleşme seyri, banka sermayesiyle sanayi sermayesinin kaynaşmasını sağlamış ve bu malî sermaye (finans-kapital) temeli üzerinde bir malî oligarşi kurulmuştur. Bu aşamada sermaye ihracı emtia ihracından ayrı olarak, özel bir önem kazanmıştır. Dünyayı aralarında bölüşen uluslararası tekelci kapitalist birlikler kurulmuş, en büyük kapitalist devletler tarafından dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır. Bunlar emperyalizmin tarihin doğruladığı temel özellikleridir.

Bugün emperyalist tekeller çağdaş kapitalist sömürü sistemini ayakta tutabilmek için en üstün kapitalist kârları sağlamak zorundadırlar. Bunun için de kendi ülkelerinin emekçi halkını sömürmekle kalmıyorlar, geri bırakılmış bu ülkeler halklarını köleleştiriyorlar. Geri ülkeleri sistemli şekilde talan ediyorlar. Emperyalist tekellerin son yıllarda «Çok Uluslu» kisveye bürünmeleri sömürü ve talanı daha rahat sürdürebilmek içindir. Bu kisve değiştirme emperyalizmin niteliğinde bir değişiklik değildir. «Çok Uluslu» diye nitelenen şirketlerin çoğu özünde tek uluslu yani ABD uyrukludur. Emperyalist ülkeler hep bu en üstün kâr uğruna kendi ekonomilerini savaş ekonomisine dönüştürmüşlerdir ve yer yer kanlı savaşlar çıkarmaktadırlar.

Birinci emperyalist dünya savaşından bu yana birbiri ardından bunalımlar geçiren emperyalizmin, tekellerle devletin tam kaynaşması sonucu tekelci devlet kapitalizmi biçimine bürünmesi kapitalizmin çelişkilerini daha da keskinleştirmiştir. Sonucu olduğu teknolojik gelişmeyi baltalamak zorunda kalması en geniş insan yığınlarına ölüm, açlık ve yoksulluk getiren sömürücülüğü ve saldırganlığı, emperyalizmin kapitalizmin sadece son aşaması değil, kapitalizmin can çekişme aşaması olduğunun kanıtlarıdır.

Bugün dünyanın birçok ülkeleri (dünya nüfusunun üçte biri) emperyalizmin sömürü alanı dışına çıkmış, sosyalizmin yolunu tutmuşlardır. Emperyalist dünya sisteminin sınırları daralmıştır. Bugün emperyalist sömürüye uğrayan halklar emperyalizme karşı başarılı direniş hareketleri içindedirler. Ama, coğrafya bakımından daha dar bıı alana sokulmuş bulunsa da, eski sömürü yöntemlerini, bir ölçüde değiştirmek zorunda bırakılmış olsa da, kapitalist pazarın en ücra yerlere kadar ulaştığı bugünün emperyalist dünyasında emperyalist sömürü azalmamış tersine daha da yoğunlaşmıştır.

Emperyalizmin, sömürü alanı olan ülkelere kabul ettirdiği işbölümü, sömürülen tarım ülkelerinin yeraltı zenginliklerini tüketen bir istihrac sanayiinin (madenciliğin) gelişmesi ve genel olarak sanayiin, özellikle üretim araçları üreten sanayiinin baltalanması sonucunu verir. Dünya pazarını denetimi altında tutan emperyalist tekeller sömürülen ülkelerin ihraç ettikleri besin ürünlerinin ve hammeddelerinin fiyatlarını mümkün olduğu kadar düşük tutarlar, buna karşılık gelişmiş kapitalist ülkelerin ürettikleri sanayi ürünlerinin fiyatlarını durmadan yükseltirler. Bu durumda sömürülen ülkenin dış ticaret açığı yıldan yıla büyür, uçurumlaşır. Emperyalizmin sömürülen ülkeye deva olarak sunduğu «dış yardım» özünde emperyalist ülkenin sermaye ihracı zorunluluğunu yerine getirir ve zaten emperyalizmin sömürdüğü geri ülkeden alıp götürdüğü değerlerin küçük bir kısmını teşkil eder. Bu

«yardımın» da emperyalist talanı daha yoğunlaştıracak şekilde sarfedilmesi şart koşulur.

II

Yurdumuz Türkiye, emperyalizmin sömürü mekanizmasının dişlilerine yakalanmıştır. Türkiye'de üretim araçlarının ve toprağın mülkiyeti özel mülkiyettir. Devlet de genellikle kapitalistlerin, büyük toprak sahiplerinin, tefeci bezirganların etkisinde olduğuna göre, bir devlet sektörünün varlığı bu genel kuralı değiştirmemektedir. Devlet sektörü, devlet kapitalizmi niteliğindedir ve özel sektörü güçlendirme görevini yerine getirmektedir. Bu özel mülkiyet ilişkileri şehirlerde kapitalist, tarım bölgelerinde de, geniş ölçüde yarı feodal nitelik taşır. Bu özel mülkiyet düzeni, emperyalizme bağımlı sınıflar olan işbirlikçi kapitalistler sınıfının ve tarım bölgelerinin mütegallibesinin özel mülkiyet düzenidir. Emperyalizmle ittifak halinde sömürü ve tahakkümlerini sürdüren egemen sınıflar bunlardır.

İşbirlikçi kapitalistler sınıfı emperyalizme doğrudan doğruya bağlı dış ticaret alanını, bankacılığı, sigortacılığı, (hileli ithalat niteliği taşıyan) montaj ve ambalaj sanayii gibi alanları elinde tutmakta ve yatırım bakımından bu önemli ticaret ve sanayi kollarında elde ettiği yüksek kârların sağladığı olanaklarla ve emperyalizmin de desteğiyle Türkiye ulusal ekonomisinin tümünü tahakkümü altına alabilmektedir. Bu sınıf gerçekten ulusal bir ekonominin kurulmasını, gerçek sanayileşmeyi ve iktisadi kalkınmayı baltalamaktadır. Belirli bir ölçüde döviz tasarrufu sağlayarak emperyalist sömürüyü nispeten azaltma doğrultusunda kapitalist üretimde bulunan burjuvazi ile bu alandaki ticaret burjuvazisi de (burjuvazinin bu milli kolu) ağır basan işbirlikçi sermayenin karşısına bağımsız bir güç olarak çıkamamaktadır. Güçsüz bir milli burjuvazinin varlığı, işbirlikçi sermayenin Türkiye ekonomisi üzerindeki tahakkümüne sözü edilecek bir engel teşkil etmemektedir.

Feodal mütegallibe, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da yer yer görüldüğü gibi tipik derebey - toprak kölesi ilişkileri içinde sömürüsünü devam ettiren feodal ağalar; kapitalist tarım işletmesi görünüşü altında feodal izler taşıyan bir sömürü ve tahakkümü sürdüren ve çıkarları köy emekçisinin demokratik hak ve özgürlüklerine sahip, eşit vatandaşlar durumuna ulaşmasını engellemeyi emreden büyük toprak sahipleri işbirlikçi sermayenin denetimi altında olan bankaların desteğiyle tarım emekçisini en gaddarca bir sömürüye uğratan tefeci - bezirgan sermayesi ve bütün kapitalizm öncesi sömürücü unsurlardan oluşmak-

tadır. Doğal ekonomi şartlarında geri tarımsal üretim feodal mütegallibe egemenliği için elverişli zemin teşkil etmektedir.

Türkiye'nin feodal ilişkileri barındıran bağımlı kapitalist düzeni burjuva devrimler çağında bir burjuva demokratik devrimden geçerek kapitalist gelişme olanağını bulmuş olan batının kapitalist ülkelerinin düzeninden nitelik bakımından farklıdır. Gelişmiş kapitalist ülkelerden farklı olarak Türkiye'de işçi sınıfının ve köylülüğün karşısında yer alan egemen sınıf kapitalistler sınıfı değildir, **emperyalizmin işbirlikçisi** kapitalistler sınıfıdır, ve onun taşradaki müttefiki mütegallibedir. Bu mütegallibe öyle çağ-dışı unsurlar içermektedir ki, bunlar gelişmiş kapitalist ülkelerde çoktan tarihe karışmışlardır. Batı'da hiç değilse ilk aşamasında, kapitalist üretim ilişkileri ekonomide ve toplumsal hayatın bütün alanlarında kalkınmaya destek olmuştur. Bağımlı kapitalist üretim ilişkileri ve onunla birlikte varlığını sürdüren yarı-feodal üretim ilişkileri Türkiye toplumunda üretici güçlerin gelişmesine, hatta mevcut üretici güçlerin toplum içinde tam olarak kullanılmasına, gerçek sanayileşmeye, gerçek iktisadi kalkınmaya engel teşkil etmektedir. Türkiye sayısı milyonu bulan insanının işgücünü gelişmiş kapitalist ülkelere ihraç eden, yurt içinde milyonlarca emekçisini muattal durumda tutan, toprak altı, toprak üstü zenginlikleri emperyalist tekeller tarafından talan edilen bir ülkedir. Bu üretim ilişkileri Türkiye'nin ayağına köstektir. Çünkü bu ilişkileri topluma zorla kabul ettiren egemen sınıfların sınıf çıkarları, toplumun emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen geri ülke durumunda kalmasını emretmektedir.

Bu işbirlikçi sınıflar, emperyalist sömürü ile bağdaşan sınıf çıkarları gereği, emperyalizmin talan ettiği ve köleleştirdiği ülkelere zorla kabul ettirdiği işbölümünü Türkiye hesabına kabullenmişlerdir.

Yabancı tekellerin yurdumuzun bütün zenginliklerine sahip çıkması, gerçek sanayileşmeye yönelmemizi engellemesi altı milyonu aşan açık ve gizli işsizler ordusu, her geçen yıl genişleyen dış ticaret açığı, devlet olarak gırtlağa kadar borçlu durumumuz, bu iflas durumunun tabii sonucu, Türkiye'nin enflasyon-devalüasyon-enflasyon kısır döngüsüne girmiş olması, talandan emperyalist tekellerin arslan payını, bir avuç işbirlikçi asalağın da sus payını almasına karşılık, halkımızın yoksulluğunun gittikçe derinleşmesi, hep emperyalizmin yerli işbirlikçiler sınıfı aracılığıyla Türkiye'ye dikte ettiği işbölümü sonuçlarıdır.

Bu duruma düşürülmüş bir ülkede en derin sosyal adaletsizliklerin yer alması doğaldır. Milli gelir bakımından dünya sınıflandırmasında listenin en sonlarında gelen Türkiye'de, bu milli gelir skandal sayılacak bir adaletsizlikle dağıtılmaktadır. Toprak dağılımı da tarihinde

hiç bir zaman gerçek bir toprak reformu görmemiş bir ülkede olabıleceği gibidir. Tarım nüfusunun % 69'u tarıma elverişli toprakların dörtte birine sıkışmış kalmıştır. Bu nüfus Türkiye'nin 18 milyonluk yoksul köylüler ordusunu teşkil eder. Finansman mekanizması da emperyalizme uyduluğu perçinleşecek biçimde çalışmaktadır. Emperyalizmin doğrudan doğruya denetiminde olan bankalar, gerçek üreticiyi ezecek, işbirlikçi kapitalistleri, büyük toprak ağalarını, tefeci-bezirgan tayfasını ve çeşitli aracıları güçlendirecek şekilde işletilmektedir.

Türkiye'nin feodal ilişkileri barındıran bağımlı kapitalist düzeninin kendisine uygun bir siyasi üst yapısı vardır. Düne kadar bu. «Filipin tipi demokrasi» denen burjuva parlementer görünüşlü anti - demokratik düzendi. Egemen sınıflar halk yığınlarını, kendi çıkarlarının emrettiği biçimde şartlandırabiliyor ve işbirlikçi burjuvazinin baş temsilcisi durumunda olan parti, seçmen kitlesinin oy çoğunluğuyla iktidara gelebiliyordu. Özellikle 1960 yılları sonlarında emekçi halkımızın hızla bilinçlenmesi sonucu bu oyun artık oynanamaz oldu. Bunun üzerine egemen güçler ve özellikle işbirlikçi sermayenin en asalak ve en saldırgan kesimi, açık faşizme tırmanışı tezgahladılar. 12 Mart 1971 darbesi bu tırmanışı hızlandırmıştır.

Ama Türkiye halkı faşizme «dur» diyebildi ve binbir alanda binbir biçimde beliren direnişiyle faşist cepheyi gerilemeye zorlayabildi. Halkın faşizme karşı bu direnişi sonucu, Türkiye bugün bir geçiş dönemine varmış bulunuyor. Buradan ya gerisin geriye, faşizme dönülecektir, ya da halkımızın demokrasi uğruna mücadelesi hedefine ulaşacak ve Türkiye siyasi anlamda gerçekten demokratik bir ülke durumuna yükselecektir. Türkiye'de siyasi demokrasinin gerçek anlamıyla kurulabilmesi için işçi sınıfının önderliğinde, toplumun tüm ulusal ve demokratik güçlerinin katılmasıyla bağımsızlık ve demokrasi mücadelemiz amacına ulaşmalı ve Milli Demokratik Devrimimizin başlıca görevleri yerine getirilmelidir.

III

Feodal ilişkileri barındıran bağımlı kapitalizm şartlarında şehir ve köy emekçilerinin çifte sömürüsü yoğunlaştıkça, her geçen gün safları sıklatan Türkiye Proletaryasının bilinci bilenmekte ve işçi sınıfı ile sömürücüleri arasındaki sınıf mücadelesi keskinleşmektedir. Her geçen gün yoğunlaşan ve güçlenen işçi direnişleri bu devrimci birikimin belirtileridir. Kapitalist sömürü boyunduruğunu kırmanın ve bütün çalışanların düzeni olan sosyalizmi gerçekleştirmek için gerekli devrimci adımları atmanın tek kurtuluş yolu olduğu bilinci işçi sınıfı saflarında

yayılmaktadır. En ileri ekonomi biçimine bağlı olan, safları gittikçe sıklaşan ve sıklaştığı ölçüde devrimci güç olarak ağır basan, durumu bilinçlenmeye ve örgütlenmeye, devrimci disiplin ruhunu benimsemeye en elverişli sınıf olarak, en çok sömürülen sınıf olarak, «kaybedecek yalnız zincirleri» olan sınıf olarak işçi sınıfı, (sosyalizme varan devrim yolunda) başı çeken devrimci güçtür.

Türkiye emekçilerinin en kalabalık kitlesi olan yoksul köylülük, toplumun en çok ezilen emekçi yığınlarını teşkil etmektedir. Yoksul köylülüğün bu durumu, ve Türkiye şartlarında en köklü bir demokratik dönüşümün bile bu 18 milyonluk kitlenin meselesini bir çözüme bağlayamayacağı ve yoksul köylülüğün meselesinin ancak gerçek bir sanayileşme ile çözülebileceği ve çağımızda bu sanayileşmenin ancak sosyalizm ile mümkün olduğu gerçeği bu emekçi sınıfı devrimin temel gücü haline getirmektedir. Öyle ki, Türkiye'de devrim, hem işçi sınıfı hem yoksul köylülük temeline dayanmaktadır, gücünü emekçi halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden bu yığınlardan almaktadır.

Emperyalizmin ve yerli işbirlikçi, asalak sınıfların çifte sömürüsüne uğrayan Türkiye'de ergeç orta köylülük ve şehir küçük burjuvazisi (zanaatcı ve esnaf) ve genellikle bu kökenden gelen ve ona bağlı kalabilen aydın zümre sınıf çıkarları gereği, anti-emperyalist ve anti-feodal devrimde, devrimci saflarda yerini alacaktır. Bir miktar üretim aracına ve toprağa sahip olmasına, kimi durumlarda işgücü satınalmasına rağmen, geçimini daha çok emeği ile sağlayan, yani emekçi yanı mülk sahibi yanına ağır basan şehir ve köy küçük burjuvazisi feodal ilişkileri barındıran bağımlı kapitalist ülkemizde sömürülen kalabalık bir kitle teşkil etmektedir. Orta köylülüğün ve şehir küçük burjuvazisinin en yoksul katlarının sonuna kadar devrimci bir tutum benimsemesi ve işçi sınıfı ile yoksul köylülüğün safında yerini alması beklenmelidir.

Devrim, işçi sınıfı önderliğinde işçiler gibi devrimi sonuna kadar vardırmaya azimli yoksul köylülüğün ve bütün devrimci sınıf ve zümrelerin, devrimci güçbirliği içinde, yarattıkları eser olacaktır. Çağımızda işçinin ve yoksul köylülüğün ağırlığını ve damgasını taşımayan hiçbir ilerici hareket devrim olamaz. Onun için çağımızda bütün devrimler şehir ve köy emekçilerinin düzeni olan sosyalizme yönelmek zorundadır. Sosyalizme ulaşamayan her devrimci hareket hedefinden sapmaya ve karşı-devrim batağına saplanmaya mahkûmdur.

IV

Sosyalist devrim gerçekleşmeden, çalışanlar için kurtuluş ve mutluluk yoktur. Sosyalist devrim, kapitalist üretim ilişkilerine son verir,

böylelikle insanın insan tarafından sömürüsünü ortadan kaldırır. Sosyalist devrim üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin kollektif niteliği arasındaki çelişkiyi üretim araçlarının mülkiyetini kollektif niteliğe kavuşturarak çözüme bağlar. Sosyalist devrim kâr esasına dayanan kapitalist meta üretimi yerine, toplumun bütün üyelerinin refahını gözeten üretimin sosyalist örgütlenmesini gerçekleştirir. Ve insanın maddi, manevi açılıp serpilmesi şartlarını yaratan gelişmiş bir toplum biçimini gerçekleştirir.

Sosyalist devrimin şartlarını hazırlayabilmek ve bu devrimi gerçekleştirebilmek için proletarya ve yoksul köylülük siyasi iktidara geçebilmeli ve sosyalizmin yolundaki bütün engelleri birer birer ortadan kaldıracak duruma gelmelidir. Bu da ancak işçilerin ve yoksul köylülerin şimdiki genel sömürülme bilincinden daha yüksek bir devrimci bilinç düzeyine ulaşmaları, sosyal devrimin tarihi anlamını ve niteliğini kavramaları, bütün şekilleriyle devrimci mücadeleyi verebilecek bir proleter devrimci partiyi, kendi partilerini örgütlendirmeleriyle mümkündür.

Türkiye işçi sınıfının ve yoksul köylülüğünün devrimci hareketi, halkların dünya ölçüsünde yer alan devrimci mücadelesinin bir parçasıdır ve bu mücadeleden manevi güç alır. Devrimci hareketimiz en derin yurtseverliğin tamamlayıcısı olan proleter enternasyonalizmi zihniyeti içinde hareket etmekle yükümlüdür.

V

Türkiye halkı gerçek mutluluğu ancak sosyalist toplumda tadacaktır. Emperyalist dünya sistemi içinde bağımlı ve yarı-feodal ilişkileri halen barındıran bir ülkede sosyalist kuruluşun değil, ancak sosyalist kuruluş aşamasına geçişin koşullarının yaratılması söz konusudur. O ülkeyi sosyalist devrimin eşiğine ulaştırabilmek için, ilk önce emperyalizmi kapı dışarı etmek ve emperyalizmin işbirlikçisi ve müttefiki asalak sınıfları etkisiz hale getirmek gerekir. Atılacak ilk devrimci adım, ülkeyi bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna yükseltmektir. Bunu başaracak olan devrim **'Milli Demokratik Devrim'** dir.

Bu devrim milli devrimdir, çünkü çözüme bağladığı çelişki Türkiye toplumunun tüm ulusal güçleri ile emperyalizm arasındaki çelişkidir. Ve bu devrim milli bağımsızlığı iktisadi alanda ve bütün alanlarda gerçekleştirmek için işbirlikçi kapitalistler sınıfının elindeki kaleleri millileştirir. Bu devrim milli devrimdir, çünkü sınıf çıkarı, köylülüğün ulusun bireyleri, özgür ve eşit vatandaşlar topluluğu durumuna gelmesini

önlemekte olan, yani uluslaşmaya karşı olan feodal mütegallibenin, sömürü ve tahakküm olanaklarını köklü demokratik dönüşümlerle ortadan kaldıracaktır. Feodal ve kozmopolit kültürü alt edip, ulusal devrimci kültürü egemen kılacaktır. Feodal bölünmeyi önleyip ülkenin toprak birliğini ve iktisadi yaşantı birliğini gerçekleştirecektir.

Bu devrim demokratiktir, çünkü toplumun ileri atılımı önünde engel olan, gericiliğin durmadan üreten feodalizm batağını kurutacaktır. Feodal ilişkilere son verecek köylülüğün demokratik hak ve özgürlüklerini gerçekleştirecektir; Dil, Irk, Din farkı gözetmeksizin toplumdaki bütün bireylerin eşitliğini demokratik hak ve özgürlüğünü sağlayacaktır. Emperyalizmin özellikle Kürt halkı ile ilgili olarak oynamaya çalıştığı «böl ve yönet» oyununu bozacak; nerede belirtirse belirsin, gerçek yurtseverliğin karşıtı olan şoven eğilimleri etkisiz kılacak, bütün çağdışı uygulamaları (asimilasyon vb.) tasviye edecektir. Her bakımdan eşit ve özgür Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları topluluğuna yükseltilen Türkiye emekçi halkının bütün kesimlerinin kardeşlik, birlik ve dayanışmasını perçinleyecektir. Emperyalizmin ve onun hizmetindeki güçlerin anti-demokratik düzeni yerine, bütün milli sınıf ve zümrelerin, örgütlü olarak, katılacağı ve toplumun kaderinin tayininde rol oynayacağı gerçekten demokratik düzeni kuracaktır.

PROGRAM

Bu görüşten hareket eden TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ 1919'dan bu yana sosyalizmin bilimini eylem kılavuzu edinen sosyalist hareketimizin mirascısı ve sürdürücüsü sıfatıyla, Anayasanın sağladığı demokratik hak ve özgürlükleri son katresine kadar kullanarak ve bütün olanakları seferber ederek, aşağıdaki asgari programı gerçekleştirmek için mücadele edecektir.

— A —

GERÇEK DEMOKRASİ

1) Anayasa'nın demokratik özü ile çelişen, işbirlikçi kapitalistler sınıfının ve kırsal bölgeler mütegallibesinin iktisadi, siyasi ve

toplumsal hayatımızın bütün alanlarında sömürü ve tahakkümüne son verilmesi. Emperyalizmle çelişen bütün devrimci sınıf ve zümrelerin yer alacakları ve ağırlıklarını duyuracakları gerçekten demokratik bir düzenin kurulması.

Ulusun egemenliğini, siyasi demokrasiyi emreden Anayasa'nın emekçi halk açısından, milli demokratik anlayışla yorumlanması ve uygulanmasıyla, devlet organlarında bütün ulusal sınıf ve zümrelerin güçleri oranında temsilinin sağlanması.

2) Küçük burjuva radikalizminin damgasını taşıyan ve genel çizgileriyle demokratik olmakla birlikte, gene de işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibeye taviz niteliğinde bazı gerici hükümler taşıyan ve hele 12 Mart 1971 darbesinden sonra faşist güçlerin isteklerine uygun biçimde değiştirilmiş olan Cumhuriyet Anayasa'sının milli demokratik anlayışa incelenmesi. Milli Demokratik Devrimin zorunlu kıldığı reformları millileştirmeleri ve genel tedbirleri engelleyen bütün hükümlerin Anayasadan çıkarılması. Anayasa'nın tümüyle, Milli Demokratik Devrimin pürüzsüz hukuki dayanağı duruma getirilmesi.

3) Türkiye halkının egemenliğini engelsiz gerçekleştirebilmesi için Milli Demokratik Devrimin başlıca görevlerinin yerine getirilmesiyle gerçekten demokratik şartların yaratılması. Bu uğurda çok yönlü mücadeleye paralel olarak anti-demokratik hükümler taşıyan Siyasi Partiler Kanunu'nun, Seçim Kanunu'nun değiştirilmesi, Emekçi halkın serbestçe örgütlenmesinin hukuki ve diğer bütün engellerin, tüm anti-demokratik kanunların kaldırılması; şehir ve köy emekçilerinin kendi siyasi, mesleki ve diğer örgütleri içinde birleşmelerini sağlayacak halk egemenliğinin hukuki dayanağı niteliğinde demokratik kanunların kabulü ve uygulanması.

Bütün siyasi ve diğer örgütlerin toplumdaki hangi sınıf ya da zümrenin örgütü olduklarını açıkça ifade etme zorunluluğu. Partilerin ve diğer örgütlerin izledikleri siyasi çizgi ile adına hareket edildiği iddia edilen sınıf ya da zümrenin çıkarları arasında bağdaşma bulunması zorunluluğu. Emperyalizmin ve işbirlikçisi gayri-milli sınıf ve zümrelerin ulusal bağımsızlık ve demokrasi ile bağdaşmayan amaçlar güden siyasi ve diğer örgütleri kuramamaları. Seçmenlere seçtikleri temsilcilerini geri çağırma hakkının tanınması. Memurlara siyasi faaliyet hakkının tanınması. Bütün bunların gerçekleşmesiyle varılacak olan demokratik ortamda Türkiye halkını teşkil eden bütün sınıf

ve zümrelerin kendi mesleki, siyasi ve diğer örgütleri içinde birleşme olanağına kavuşması ve halkımızın örgütlü olarak gerçek halk egemenliğini gerçekleştirmesi.

B

TAM BAĞIMSIZLIK İÇİN

Türkiye'nin siyasi, askeri, kültürel bağımlılık durumuna ve bunların temelinde yatan iktisadi bağımlılığa son vermek ve tam **bağımsızlığı** gerçekleştirmek amacıyla:

1) ABD ve AET ile Türkiye arasındaki ulusal bağımsızlığa aykırı bütün anlaşmaların feshi, yabancı üslerin kaldırılması. Türkiye'nin emperyalist ülkelerin dünya ölçüsünde kurmuş oldukları sömürü ve tahakkümü sürdürmek ve yoğunlaştırmak, bu sömürü ve tahakküm alanını daha da genişletmek amacıyla kurulmuş bir asgari ittifak olan ve Türkiye'ye gerçek bir savunma sağlamadığı gibi Türkiye'yi iradesi dışında çıkacak bir nükleer savaşta ilk dövülecek hedef durumuna getiren NATO üyeliği ve NATO'yu tamamlayan aynı nitelikte bir ittifak olan CENTO üyeliği durumuna son verilmesi. Bütün yabancı askeri birliklerin ve şahısların, emperyalizmin hizmetinde oldukları açık olan yabancı uzman ve danışmanların Türkiye topraklarından çıkarılması.

2) Türk Ordusunun, kendi komutanlarının komutası altında ikmalini ulusal kaynaklardan sağlayarak, milli bir strateji içinde yurdun savunmasını sağlaması ve bundan her şeyden önce kendi halkının aktif desteğine ve kendi savaş gücüne güvenmesi ve dayanması. Ordu'nun sırf tüketici durumdan çıkartılarak, mümkün olduğu ölçüde, üretime katılmasının sağlanması. Asker-emekçi kaynaşmasının sağlanması.

3) Emperyalizmin şehirde müttefiki işbirlikçi sermayenin emekçi halkı sömürme, ona tahakküm etme olanaklarının elinden alınması. Yabancı şirketlerin, dış ticaretin (ithalat ve ihracat) bankacılık ve sigortacılığın, (gerçek sanayileşmeyi temsil etmeyen) montaj ve ambalaj sanayiinin, madenlerin, petrolün, halk için hayati önemi olan sanayi işletmelerinin, fiilen yabancıların eline geçmiş toprakların (özellikle sahillerin) millileştirilmesi.

4) Emperyalizmin tarım bölgelerindeki müttefiki mütegallibenin (çiftlik beyleri, fedal ağalar, tefeci-bezirgan ve tarımsal bölgelerde barınabilmekte olan bütün kapitalizm-öncesi unsurların) emekçi halkı sömürme, ona tahakküm etme olanaklarının elinden alınması. Bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin kaçınılmaz görevi toprak reformunun en köklü biçimde ve en kısa bir süre içinde köy emekçilerinin eliyle gerçekleştirilmesi.

5) Millileştirilmiş bankaların devlet sektörü, milli sanayi ve ticaretin köy ve kasaba üreticisinin hizmetinde işletilmesi Tefeci bezirgan takımının sömürü olanaklarının bu asalak sınıfın elinden alınması.

TEMEL HAKLAR

— C —

1) Anayasa'da yazılı temel hakların (madde 10-34) kesinlikle uygulanması «dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin» (Anayasa madde 12) bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eşitliğinin gerçekten sağlanabilmesi için imtiyaz ve baskıların kaldırılması.

2) Bütün devlet mekanizmasında demokratik bir reformun gerçekleştirilmesi, vatandaş ile devlet arasında mütegallibe aracılığına son verilmesi, polis, jandarma teşkilatının demokratik anlayışla yeniden örgütlendirilmesi. «Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz» (madde 14) cümlesi ile ifadesini bulan ve ayaklar altında çiğnenen, Anayasa hükmünün gerçekten uygulanması.

3) Adalet mekanizmasının hızla işlemesinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması. Adalet hizmetlerinin vatandaşa parasız olarak sağlanması. İnfaz sisteminin insanileştirilmesi.

4) Din işlerinin layiklik ilkelerine uygun şekilde yeniden örgütlendirilmesi. Birden çok dini ve mezhepi barındıran ülkemizde, diyanet işlerinin bir tek mezhepin hatta bir tek tarikatın kuruluşu gibi hareket etmesinin ve vicdan özgürlüğünü baltalar davranışlarda bulunmasının kesinlikle önlenmesi; herkesin her türlü baskı dışında, ibadette bulunmada ya da bulunmamada serbest olması anlamında (Anayasa madde 19) laiklik ilkesinin tam olarak uygulanması.

— D —

İKTİSADİ KALKINMA PLANI

HALK DEVLETÇİLİĞİ

Emperyalizmin Türkiye'ye kabul ettirdiği işbölümünün sınırlarını yıkmak, sanayileşmek ve toprak reformunun gereklerini yerine getirmek, genel olarak toplumun üretim düzeyini yükseltmek, milli geliri artırmak, bu gelirin hakçasına dağılımını sağlamak, emekçi halkın refah ve mutluluğunu gerçekleştirmek ve sosyalist kuruluş aşamasına geçişin şartlarını hazırlamak için:

1) Metinde ve uygulamada özel sektörü güçlendirmeyi hedef tutan bir devlet kapitalizmini perçinleyen, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin çıkarlarıyla bağdaşan, genellikle şehir ve köy emekçilerinin özlemlerine karşılık vermeyen mevcut beş yıllık iktisadi kalkınma planının yürürlükten kaldırılması; ağır sanayide, üretim araçları üretimine öncelik veren ve böylelikle emekçi halkın refahını uzun vadede güvenlik altına alan, ürünlerin herkese üretimine göre dağıtımını sağlamayı hedef tutan, bölgesel farklara (özellikle Doğu Anadolu ile ülkenin batısı arasındaki farka) son verecek vatandaşlar arasında eşitsizliği belgeleyen» «mahrumiyet bölgelerini» ortadan kaldıran Milli Demokratik Devrimin hedeflerine uygun bir iktisadi kalkınma planının hazırlanması. İşçi ve köylü temsilcilerinin planın hazırlanmasına aktif olarak katılmalarının sağlanması. Plan'ın uygulamasında yetkili devlet organıyla birlikte işçi ve köylü kuruluşlarının da görev almaları. Bütün devlet ve özel işletmelerin ve kurumların denetim altına alınarak plana uygun şekilde faaliyette bulunmalarının sağlanması.

2) Devlet sektöründeki işletme ve kurumların özel teşebbüscü, gerici iktidarların elinde devlet kapitalizmi kurumların durumuna düşürülmesi haline son verilmesi. Bu işletme ve kurumların halk devletçiliği anlayışıyla emekçi halkın yararına yönetilmelerinin sağlanması. Devletçiliğinin «devletin **henüz kucaklayamadığı»** üretim ve ticaret alanlarının özel şahıslara açık olması şeklinde anlaşılması ve bu anlayışla, devlet sektörünün alanını gittikçe genişleten bir karma ekonomi politikasının uygulanması. Böyle bir halk devletçiliği politikası gereği, halkın genel ihtiyaçlarını karşılayan bütün sanayi, madencilik, yapı ve **ticaret** alanlarının millileştirilmesi.

3) Millileştirilen dış ticaretin yabancı şirketlerin, montaj ve ambalaj sanayiinin büyük iktisadi işletme ve kurumların, bankacılık ve sigortacılığın, madenler ve petrolün yol ve baraj inşaatinin, fiilen yabancıların eline geçmiş olan toprakların iktisadi kalkınma planının he-

deflerine uygun şekilde yönetilmesi. Plan gereğince bütün bu alanlarda ve açılacak olan yeni fabrika ve işletmelerde, küçük sanayiide ve tarımda çalışma seferberliğinin gerçekleştirilmesi, herkese çalışma olanağının sağlanması, işgücü ihracına son verilecek en büyük değer olan Türkiye işçisinin emeğinin kendi ülkesinin iktisadi kalkınmasına harcanacağı şartların yaratılması.

4) Millileştirilen dış ticarette, ithalatın, üretim aracı imal eden makinaların ithaline, genel olarak gerçek sanayileşmenin ve halkın mübrem ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı maddelerin ithaline inhisar ettirilmesi. İthalatın hiç bir sınırlamaya boyun eğilmeden gerekli malları en uygun şartlarla teklif eden ülkelerden yapılması. İhraç olunan ürünlerimizin ülke içinde işlendikten sonra ve değerlendirildikten sonra ihracı, Türkiye'nin yurtdışındaki ticari itibarını zedeleyecek olan davranışların (kötü mal teslimi, döviz kaçakçılığı vb.) kesin olarak önlenmesi. Gerçek sanayileşmenin sağlayacağı üretim düzeyinin yükselmesi şartlarında bu doğrultuda dış ticaret politikasıyla dış ticaret açığının kapatılması.

5) Millileştirilen yabancı şirketlerin, montaj ve ambalaj sanayiinin hileli ithalat durumundan çıkarılıp, döviz tasarrufu sağlayan gerçek ulusal sanayiye dönüştürülmesi, rasyonel üretim şartlarının yaratılması için özel bir planın uygulanması.

6) Kredi olanaklarının iktisadi kalkınma planının ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde kullanılması. Millileştirilen bankacılığın halk devletçiliği finansmanını ana görev saymakla birlikte, millileştirilmelerin kapsamına girmeyen özel şahıslara ait sanayi işletmelerinin kredi ve hammadde ihtiyaçlarının karşılanması.

7) Millileştirilen madenler ve petrol alanında, bu toprakaltı zenginliklerinin azami ölçüde yurt içinde işlenip değerlendirilmeleri ve mamul olarak yurt içinde tüketimi ya da ihracı amacını güden bir planın uygulanması. Bu alanda sermaye ve emek israfının önlenmesi, rasyonel üretim şartlarının gerçekleştirilmesi.

8) İç ve dış turizm devlet tarafından düzenlenmesi, yönetimini ve denetimi. Deniz ve nehir kıyı topraklarının kamulaştırılması, milli parklar alanının genişletilmesi. Yerli-yabancı-özel turizm şirketlerinin faaliyetlerinin sınırlanması ve denetimi. Turizmden ülkeye azami gelir sağlanması.

9) Bütün ilgili tarafların katılacağı bir uluslararası konferansta Türkiye'nin dış borçları meselesinin ele alınarak çözüme bağlanması. Varılacak olan tasfiye anlaşmasını genellikle borcu veren ülkelerin

emperyalist ülkeler olduğu ve bunların da emperyalizmin sömürü mekanizmasının işletilmesiyle ve verdiklerinden kat kat üstün toplamlar tutan karları Türkiye'den sistemli olarak sızdırdıkları, bu bakımdan esasta mağdur durumunda olanın Türkiye halkı olduğu ve zaten «dış yardım»ın Türkiye halkına değil, o halkı sömüren ve ezen bir avuç işbirlikçi azınlığa yapıldığını ve «dış yardım»ın kullanılış tarzının gözönünde tutan bir anlaşma olması için yoğun ve çok yönlü mücadele.

Güdülecek olan iktisadi kalkınma politikasında geri bırakılmış bir ülkenin ancak, başta kendi halkının yaratıcı gücü olmak üzere, bütün ulusal kaynaklarını seferber ederek kalkınmasının mümkün olduğu ve tarihin geri bir ülkenin «dış yardım» ile kalkındığını kaydetmediği gerçeğinden hareket edilmesi. Dış kredilerden ancak çok elverişli şartlarda ve zorunluluk durumunda yararlanılması.

10) Türkiye'nin, Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinin yararına sanayileşmeleri kösteklenen Türkiye gibi geri bırakılmış ülkelerin zararına işleyen bir uluslararası kurum olan Avrupa Ekonomik Topluluğu (Ortak Pazar) aday-üyeliği durumuna son verilmesi. Ulusal sanayiin korunması için himayeci bir gümrük politikasının uygulanması.

11) Küçük esnaf ve zanaatçıların korunması. Bunların üretim ve satış kooperatifleri içinde birleşmelerinin teşviki. Yetenekli çırak ve kalfalara meslek okullarında eğitim olanağının sağlanması.

Genel olarak halk devletçiliğinin sağlayacağı gerçek sanayileşmeye ve üretim düzeyinin yükselmesi ile Milli Demokratik Devrimin iktisadi alandaki görevlerinin yerine getirilmesiyle Türkiye'nin tam bağımsızlığının gerçekleştirilmesi.

— E —

İŞÇİNİN MÜCADELE GÜCÜNÜ YÜKSELTMEK

Türkiye'nin bugünkü düzenini milyonlarca şehir ve köy emekçisini kaçınılmaz olarak, açık ya da gizli işsizliğe mahkûm ettiği; bu sömürü düzeninin çalışabilen ve çalışmaya azimli insanı çalışamama durumun ve bu durumdan doğan yoksulluk ve açlığa sürüklediği; bu düzen durdukça, Anayasa'da yazılı çalışma hakkının (madde 42) gerçekleşmesinin imkansız olduğu; bu hakkın ancak halk devletçiliği şartlarında sosyalizm doğrultusunda belli mesafenin aşılmasıyla uygulanabileceği gerçeğini göz önünde tutan Parti, işçi sınıfının kısa vadede korunması ve mücadele gücünün yükseltilmesi için aşağıdaki ta-

leplerin ülke ölçüsünde gerçekleştirilmesi uğruna mücadele edecektir.

1) İşçilerin «insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış düzeyine» ulaşmalarını (Anayasa madde 41) sağlayacak bir askari ücretin ve ücret bareminin uygulanması. «Kimsenin yaşına, gücüne, cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştırılmaması» (Anayasa madde 43) «her çalışanın dinlenme hakkına sahip» olması (Anayasa madde 44), sekiz saatlik işgünü, beş günlük iş haftası, 48 saatlik ücretli hafta ve bayram tatili, 30 günlük ücretli yıllık izin, yıpratıcı üretim alanlarında bundan daha kısa bir işgünü ve iş haftası), zorunlu olduğu hallerde fazla mesai için asgari yüzde elli fazla ücret ödenmesi. Eşit işe eşit ücret, genel olarak kadın işçilerin korunması (gebelik izni, kreş, vb.) bütün şehir ve köy emekçileri için sosyal güvenlik, özellikle yıpratıcı iş kollarında(maden işçiliği vb.) erken emeklilik, fabrikalarda ve atelyelerde çalışma sağlığı şartları ve üretimin denetimi için işçilerin katılacağı komitelerin kurulması.

2) Anti-demokratik düzen şartlarında işçi sınıfına iradesi dışında egemen sınıflar tarafından kabul ettirilmiş (anti-demokratik düzenin ayrılmaz bir parçası olan) sarı sendikacılığa karşı en çetin savaş. İş kanunundaki tüm anti-demokratik maddelerin kaldırılması. İş güvenliği, Referandum hakkı. Tüm oylamalarda gizli oy-açık sayım ilkesinin uygulanması. Türkiye işçileri kendi meslek örgütleri içinde serbestçe birleşebilmeleri ve mücadelelerini örgüt olarak yürütebilmeleri gerekli atılımların yapılması şartlarının yaratılması, Sendika ödentisinin patron tarafından tahsili usulünün kaldırılması. İşçi mahkemelerinde işçi üye. Toplu sözleşme grev hakkını kısıtlayan bütün engellerin kaldırılması, ve dayanışma grevi hakkının bütün emekçilere tanınması.

3) Uygulanmayan «sağlık hakkı»nın (Anayasa madde 49) uygulanması, bu amaçla mevcut hastahane ve sağlık kurumlarının ıslahı, ihtiyacı karşılayacak şekilde yenilerinin açılması; tıbbın sosyalleştirilmesi. Bütün vatandaşlara parasız tıbbi bakım.

4) Emekçi ve dargelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konutlarda yaşamlarını sağlamak amacını güden planlı bir konut politikası; (kısa süreli tedbir olarak) gecekondularla ilgili yasaların emekçi halk yararına değiştirilmesi, lüks inşaatın yasaklanması. Konut kiralarının ücretler ve maaşlara uygun seviyede tutulması. Kiraların denetim altına alınması. Kiracılar arasında dayanışmayı sağlayacak örgütlenme.

— F —

TOPRAK REFORMU

Kırlık bölgelerde büyük toprak mülkiyetine ve ilkel tarıma dayanan feodal mütegallibe sömürü ve tahakkümüne son vererek bu son derece önemli gericilik bataklığını kurutmak, köylülüğü demokratik haklara sahip özgür ve eşit vatandaşlar topluluğu durumuna yükseltmek, tarımsal üretim düzeyini yükseltmek, sanayileşmenin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak, hem şehirde, hem de köyde sosyalist kuruluşun şartlarını hazırlamak köylülüğe insanca ve uygar bir yaşantı sağlamak için:

1) Toprak ve tarım reformunun en köklü ve en hızlı biçimde gerçekleştirilmesi. Bu reformun, bir toprak reformu bakanlığının planlama ve yönetimi altında köylü toprak reformu komitelerinin de aktif olarak katılmasıyla demokratik tarzda gerçekleştirilmesi.

Toprağın, büyük toprak sahiblerinden alınıp «topraksız olan veya yeteri kadar toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amacıyla» (Anayasa madde 37) bu köy emekçilerine parasız olarak verilmesi. Topraklandırılan köylüye tarım araçlarının sağlanması yolunda her türlü kolaylığın sağlanması (Anayasa madde 37)

Köylüye dağıtılacak olan toprak alanı ve büyük toprak sahibine kamulaştırma dışında tutularak bırakılacak olan toprak alanı, toprağın verimliliğine göre, coğrafya - ulaştırma vb. bakımlardan durumlarına göre, uzmanların takviye ettiği köylü toprak reformu komitelerince, çiftçi ailelerinin geçimi ve tarım işletmesinin verimliliği gözönünde tutularak saptanması. Ormanların ve otlakların milli mülk ya da köylerin kollektif mülkü olarak, genellikle toprak reformunun kapsamı dışında tutulması.

2) Hiç bir sebeble toprak reformunun geciktirilmemesi. Toprak reformunda, henüz kadostrosu yapılmamış yerlerde, geçici olarak, geleneksel yollarla tarla sınırlarının tespiti. Bütün ülke düzeyinde kadostro işlerini en modern ve seri metotlarla en kısa zamanda tamamlanması.

3) Toprağın yeniden zengin çiftçilerin elinde toplanmasını ve öte yandan da tarım işletmelerinin verimli olmaktan çıkacak şekilde bölünmelere uğramasını önlemek için gerekli tedbirlerin alınması.

4) Toprak reformunun, devleti mali yükler altına sokmayacak ve feodal mütegallibeyi iktisadi güç kazandırmayacak şekilde, kapitalizm öncesi ilişkilere son verme anlamında gerçek demokrasiyi kurmak amacıyla uygulanması.

5) Toprak reformuna paralel olarak küçük tarım üreticisinin üretim düzeyinin yükseltilmesi, ürününün değerlendirilmesi küçük ve orta köylü işletmelerinin kredi ihtiyaçlarının karşılanması. Büyük toprak mülkiyetinden doğan sömürü ile birlikte tefeci-bezirgan sömürüsünün önlenmesi.

6) Gerekli bölgelere devlet traktör ve tarım makinaları istasyonlarının kurulması, gübre dağıtım merkezlerinin kurulması. Köylünün uygun şartlarla bunlardan yararlanmasının sağlanması.

7) Küçük ve orta köylülerin ürünlerinin değerlendirilmesinde ve pazarlanmasında kooperatifçiliğin teşviki ve desteklenmesi.

8) Büyük kapitalist tarım işletmelerinin genel kural olarak, toprak dağıtımına tabi tutulmaması; bunlarda ve uygun görülecek başka topraklarda, en bilinçli köy emekçilerinin (kollektivizasyon ölçülerinin) gönüllü olarak katılacakları örnek tarım kooperatiflerinin kurulması, Tarımda kollektivizasyonun üstünlüklerinin; kollektivizasyonla, kaçınılmaz olarak kapitalist ilişkileri doğuran küçük mülkiyete son verileceği tarım emekçisinin dağınıklıktan kurtulacağı, daha yüksek bir üretim düzeyinde köylüye refah ve uygar bir yaşantı sağlanacağı, böylelikle şehir ve köy arasındaki uçurumun geniş ölçüde doldurulacağı gerçeğinin köylülere (kollektif çiftliklerin örnekleri de gösterilerek) sabırla anlatılması. Köylünün bilinçlenerek, gönül rızasıyla, kollektif çiftliklerde birleşmesinin sağlanması. Kollektivizasyon konusunda köy emekçisinin hiç bir şekilde zorlanmaması.

9) Tarım ürünlerini satın alan devlet kurumlarının sayısının arttırılması, bu kurumların kapsamının genişletilmesi, aracının tesfiyesi ile kurumların üretici lehine çalışmasının sağlanması.

10) Orman bölgelerinin millileştirilmesi. Toprak reformuna ve sanayileşmeye paralel olarak orman köylerinin orman bölgeleri dışına iskanı için uzun vadeli bir planın uygulanması.

Çağdaş devlet orman işletmeciliğinin geliştirilmesi. Tarıma elverişli toprağın kıt bulunduğu ormanlık bölgelerindeki köylülere, köylülerin geçimini sağlayacak ormanlık alanların köyün ortak mülkiyeti olarak verilmesi. Buralarda rasyonel bir orman işletmeciliğinin düzenlenmesi.

11)Erozyona karşı mücadele, şehirler ve köyler halkının katılmasıyla en geniş bir ağaçlandırma kampanyasının açılması.

12) Toprak reformuna paralel olarak hayvancılıkta feodal ilişkilere son verilmesi. Otlakların tahripten kurtarılması ve islahı. Çağdaş entansif hayvancılığa geçiş şartlarının yaratılması. Bu amaçla devlet tarım işletmelerinin, haraların, inekhanelerin örnek devlet iş-

İetmeleri durumuna getirilmesi, kooperatifçiliğin teşviki. En bilinçli emekçilerin gönüllü katılmasıyla kollektif hayvancılık işletmelerinin kurulması. Hayvan neslinin islahı için devlet hayvan islah merkezlerinin geliştirilmesi. Hayvan hastalıklarına karşı devletin ve köy emekçilerinin ortak mücadelesi.

Genel olarak tarımda, hayvancılık ve ormancılıkta Milli Demokratık Devrimin görevlerinin yerine getirilmesi ve Türkiye'de feodal ilişkilere son verilmesiyle gerçek demokrasinin gerçekleştirilmesi.

— G —

VERGİ ADALETİ

1) Vergi sistemini demokratlaştırmak amacıyla zengin ile yoksul arasında bir ayırım gözetmeyen, adalete aykırı vasıtalı vergilerin asgariye indirilmesi ve zamanla kaldırılması. Zenginin çok, yoksulun az vergi ödeyebileceği, ya da hiç ödemeyeceği, istisnasız bütün gelirleri kapsayan dik skalalı bir gelir vergisinin devlet hazinesinin başlıca kaynağı (zamanla tek gelir kaynağı) olmasının sağlanması.

2) Verileme dışında tutulacak olan asgari gelirlerin mükellefin ve ailesinin geçimini sağlayacak bir gelir düzeyinde toplanması.

3) Vergi adaletine en aykırı bir uygulama olan enflasyona karşı kesin tedbirlerin alınması.

4) Enflasyona karşı tedbir olarak, zorunluluk durumunda ve bir defaya mahsus olmak üzere özellikle spekülasyon ve vurgun yollarından elde edilen servetleri hedef tutan bir servet vergisinin uygulanması.

Genel olarak yoksulları ezen ve zengini kayıran adalete aykırı bugünkü vergi sisteminin yerine Demokratik Devrimin amaçlarına hizmet edecek olan adil bir vergi sisteminin konması ve uygulanması.

— H —

ULUSAL DEVRİMCİ KÜLTÜR İÇİN

1) Düşünce, bilim ve sanat özgürlüğünün ulusal devrimci kültürü egemen kılmak amacıyla uygulanması. Gerici, faşist ve kozmpolit ideoloji ve kültüre karşı amansızca mücadele. Gerçek «bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma, ve araştırma hakkının» (Anayasa madde 21) gerçekten uygulanması.

Eğitimin, bir azınlığın imtiyazı olmaktan çıkarılması. Yerli, ya-

bancı, özel yüksek, ilk orta okulların, liseler ve yüksek okulların millilestirilmesi. Bütün vatandaşlara bedava eğitim. Okul çağından çocuklar için sekiz yıllık parasız zorunlu eğitim.

Eğitimin, ülkenin planlı kalkınmasının ihtiyaçlarına uygun bir biçimde örgütlendirilmesi. Aydın ile emekçinin kaynaşmasının sağlanması. Fabrikada, tarlada, laboratuarda vb. çalışarak öğrenme ilkesinin uygulanması.

2) Anadili Türkçe olmayan okul çağındaki T.C. vatandaşlarına Milli Eğitim Bakanlığı yönetiminde anadil ve kültür eğitiminin sağlanması. Dini kuruluşlar olan cemaatler tarafından yönetilen azınlık okullarının laiklik ilkesine uygun olarak Milli Eğitim Bakanlığı yönetimi altına alınması.

3) Bilim, sanat adamlarına kendi aralarında yaratıcı çalışmalarda bulunma olanağının sağlanması. Emperyalist sömürünün acı tezahürlerinden biri olan Türkiye'nin kendi yetiştirdiği bilim adamlarının emperyalist ülkeye götürülüp emperyalizmin çıkarına çalıştırılmaları durumuna son verilmesi.

4) Eğitim sanat ve edebiyatın, bunların yayıcısı olan yayın radyo ve televizyon'un yurtseverlik bilincini, ilerici düşünceyi ve emperyalizme karşı sosyalizm uğruna savaşan dünya halklarıyla dayanışma ruhunu aşılama görevini yerine getirmesinin sağlanması. Devrimci tiyatronun gelişme ve yığınlara ulaşma olanaklarının sağlanması. Sinemanın bugünkü zehir saçıcılığı durumundan kurtarılarak ulusal, devrimci niteliğe kavuşturulması için bütün olanakların harekete geçirilmesi.

5) Köy Enstitülerinin, bugünün ihtiyaçlarına karşılık verebilecek biçimde yeniden kurulması. Açık ya da gizli bütün irtica yuvalarının temizlenmesi. Halkın ihtiyacına karşılık verecek din adamı yetiştirmek amacıyla din okullarının yeniden ilerici bir anlayışla örgütlendirilmesi.

6) Bütün vatandaşların spor ve beden eğitimine aktif olarak katılmalarının sağlanması. Profesyonelliğin kaldırılması.

7) Basının bütün olanakları elinde tutan işbirlikçi kapitalistlerin ve mütegallibenin propaganda silahı olması ve yığınların batıl inançlarını kamçılanması, onları bilinçsizliğe sürüklemesi durumuna son verilmesi. Gerçek basın hürriyetinin sağlanması. Basın ilan ve reklam dağıtımının millileştirilmesi. Büyük kapitalistlerin ilan ve reklam dağıtımı yoluyla basını denetim altına alabilmeleri durumuna son verilmesi. Genel olarak işbirlikçi sınıfların, bütün olanaklarını seferber

ederek egemen kılma çabasında oldukları emperyalist kozmopolit ve yarı-feodal kültürü yenilgiye uğratarak, devrimci güçlerin ulusal devrimci kültürünün egemen duruma getirilmesi.

I

DIŞ POLİTİKA

1) Türkiye'nin dış politikasında milli ve demokratik iç politikasına uygun olarak, tarihte ilk defa emperyalizmi bir milli kurtuluş savaşında yenmiş bir ülkeye yaraşır şekilde dünyanın neresinde olursa olsun emperyalist saldırıların karşına dikilmesi. Milli bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğruna savaşan halkların safında yerini alması.

Hem Orta-Doğu, hem Balkan ülkesi olan Türkiye'nin emperyalizmin bu topraklardan kovulması ve halkların milli kurtuluşunun gerçekleşmesi amacıyla, iki bölgedeki devrimci hareketlerle sıkı bağlar kurması.

2) Dış politikanın anti-emperyalist yönelimini korumak şartıyla bütün dünya ülkeleriyle, eşitlik, karşılıklı saygı, ve dostluk ilkeleri içinde, tarafların ulusal çıkarlarına uygun diplomatik, ticari ve diğer ilişkilerin gerçekleştirilmesi.

3) Kıbrıs meselesinde, Kıbrıs'lı Türklerin ve Rumların olduğu gibi Türkiye ve Yunanistan halklarının da gerçek çıkarlarına uygun düşen, emperyalist üslerden arınmış, Bağımsız, Demokratik Kıbrıs Cumhuriyetinin gerçekleşmesi uğruna mücadele.

Bu programını gerçekleştirme yolunda mücadele ederken Emekçi Partisi kurulu sömürü düzenine her türlü ulusal ve demokratik nitelikte muhalefeti olumlu karşılar ve kendisi Türkiye işçi sınıfının ve yoksul köylünün gerçek siyasi örgütü olarak, orta köylülüğün, küçük burjuvazinin ve yurtsever aydınların temsilcisi demokratik partileri örgütleri, çevreleri, gurup, akım ya da kişileri karşılıklı saygı ve devrimci güçbirliği zihniyeti içinde bir anti-emperyalist ve anti-feodal yurtsever cephe saflarında birleşmeye çağırır.

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ TÜZÜĞÜ

Madde 1. TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu uyarınca kurulmuş bir siyasi örgüttür. Merkezi İstanbul'dadır. Genel Yönetim Kurulu kararıyla merkez Türkiye'nin bir başka yerine nakledilebilir.

AMAÇ

Madde 2. TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ (Parti) Türkiye işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir sosyalist siyasi örgüttür. Tüm Türkiye halkının gerçek mutluluğu tadacağı, toplumun tüm bireylerinin maddi, manevi açılıp gelişme olanaklarına kavuşacağı düzenin sosyalizm olduğuna inanır. Ancak Türkiye toplumu sosyalist kuruluş aşamasına varabilmek için siyasi, iktisadi ve tüm alanlarda ulusal bağımsızlığı gerçekleştirmek, feodal kalıntıların temizlenmesi ve her türlü çağdı-

şı ilişkilere son verilmesi anlamında demokrasiyi kurmak zorundadır. Ayrıca, kent ve köy emekçilerinin iktisadi ve siyasi mücadelesi, en elverişli koşullarla bağımsız ve demokratik bir toplumda verilebilir. Bundan ötürü, Parti, bağımsızlık ve demokrasinin en içten, en tutarlı savunucusudur ve Programında gösterilen hedefe «Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye» hedefine ulaşmak için emekçi kitleleri seferber etmeyi başlıca görevi sayar.

Parti işçi sınıfının olduğu gibi, yoksul köylülüğün de en bilinçli unsurlarını çatısı altında birleştirmek görevindedir. Parti bağımsızlık ve demokrasi uğruna mücadelenin ancak toplumun tüm demokratik sınıf ve zümrelerinin, işçi sınıfının demokratik önderliğinde, bir Yurtsever Cephe dayanışması içinde başarıyla verilebilereğine inanır ve demokratik güçlerin birlik ve dayanışmasını gerçekleştirmek için kendine düşeni yapar.

Parti, Türkiye sosyalist hareketinin tarihi mirasçısı ve sürdürücüsüdür. Anayasa'nın ve kanunların sağladığı hak ve özgürlükleri sonuna kadar kullanır ve programını gerçekleştirmek için siyasi faliyette bulunur.

ÜYELİK

Madde 3. **Üyelik İçin Başvurma:** Partiye üye olmak isteyenler çalıştıkları veya oturdukları İlçenin Parti Teşkilâtına başvururlar. İlçede henüz Parti Teşkilatının kurulmadığı hâllerde üyelik için başvurma mercii İl Yönetim Kurulu, o da yoksa Merkez Yürütme Kuruludur.

Partiye Üye Olma Şartları:

a. T.C. vatandaşı, 18 yaşını doldurmuş ve siyasi partilere girme hakkına sahip olmak,
b. Partinin tüzük ve programını benimsemek,
c. Parti örgütlerinden birinde faal olarak çalışmak,
d. Partinin kararlarını uygulamak, disiplinine uymak,
e. Partiye aidat ödemek. (Aidat üyenin kazancına göre ayda 5 lira ile 100 lira arasındadır.)

Durumları yukarıdaki şartlara uyanlar ve iki parti üyesi tarafından tavsiye edilip üyelik fişini dolduranlar. İlçe ve İl Yönetim Kurullarının ve Merkez Yürütme Kurulu'nun onayı ile aday üyeliğe kabul edilirler.

Aday Üyelik: Aday üyelik süresi altı aydır. Bu süre

Merkez Yürütme Kurulu'nun kararıyla kısaltılabilir, ya da uzatılabilir. Aday üyeler bu sürenin sonunda İlçe ve İl Yönetim kurullarının ve Merkez Yürütme Kurulunun onayı ile üyeliğe kabul edilirler. Aday üyeler Parti organlarına seçme ve seçilme hakların dışında üyeler gibi Parti çalışmalarına katılırlar.

Üyelik istemi reddedilen kişi bu karara sırası ile İl Yönetim Kurulu'nda ve Merkez Yürütme Kurulunda itiraz edebilir.

Merkez Yürütme Kurulunun veto etiği adayların üyelik istemi reddedilmiş sayılır.

İl ve İlçe kurucuları olarak yetkilendirilen Parti üyesi sayılırlar.

Üyelikten Çıkma: Her üye kendi arzusuyla Parti Yönetim organlarından (İl, İlçe Yönetim Kurulu veya Merkez Yürütme Kurulu) birine vereceği parti üyeliğinden ayrıldığını bildirir dilekçe ile üyelikten ayrılmış olur.

İstifade eden üyenin yeniden Partiye girebilmesi Merkez Yürütme Kurulunun kararına bağlıdır.

Üyelikten Çıkarılma: Partinin tüzük ve programına uygun davranmayanlar DİSİPLİN KURULLARI'nın kararı ve Merkez Yürütme Kurulu'nun onamasıyla üyelikten çıkartılırlar.

Madde 4. **BÜYÜK KONGRE:** Büyük Kongre Parti'nin en yüksek organıdır. Her İl'de İl Kongresine katılan ilk (50)'ye kadar üye sayısı için (2), elliden sonra gelen her (25) üye için (1) delege hesabıyla İl Kongrelerince **seçilmiş delegeler,** ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununca belirtilen **tabii delege**'lerden oluşur. Büyük Kongrenin toplantıya çağırılması ve toplantılarında Cemiyetler Kanunu hükümleri uygulanır.

Madde 5. **GENEL YÖNETİM KURULU:** İki büyük Kongre arasında Partinin en yüksek organıdır. Büyük Kongre'ce seçilmiş 41 asil ve 9 yedek üyeden oluşur. Parti organlarında yedek üyelerin söz hakkı vardır, oy hakkı yoktur. Genel Yönetim Kurulunda ve tüm parti organlarında kararlar toplantıdakilerin salt çoğunluğunun oyu ile alınır. Oylar eşit düştü-

ğünde Genel Başkan'ın katıldığı tarafın oyları tayin edicidir. Tüm Parti organlarında seçmek ve seçilebilmek için üyelerin aidat borcu olmamalıdır.

Genel Yönetim Kurulu kendi arasından Parti Genel Başkanını, Genel Sekreterliği, Merkez Yürütme Kurulu üyelerini ve Partinin hesaplarını denetlemek üzere bir veya üç denetçi seçer. Genel Başkanı, Genel Sekreterliği ve Merkez Yürütme kurulunun üyelerini denetler ve görevden affedebilir. Genel Başkanın görevden affedilebilmesi için Genel Yönetim Kurulu üyelerinin üçte birinin teklifi ve çoğunluğun kararı şarttır. Genel Yönetim Kurulu görev ve yetkilerini Merkez Yürütme Kurulu eliyle kullanır. Genel Yönetim Kurulu her üç ayda bir toplanır.

Madde 6. **MERKEZ YÜRÜTME KURULU:** Partinin en yüksek yürütme organıdır. Genel Yönetim Kurulunun iki toplantısı arasında Partiyi yönetir. Merkez Yürütme Kurulu, Genel Başkan, bir veya iki Genel Sekreter, Sayman ve üyelerden ibaret olmak üzere 9 kişiden kuruludur. 3 yedek üyesi vardır. Genel Başkan Merkez Yürütme Kurulu'nun da başkanıdır.

Merkez Yürütme Kurulu bütün Parti örgütlerini yönetir ve denetler. Partinin politikasını halka açıklar. Genel Yönetim Kuruluna rapor verir ve gündemi hazırlar. Kesin hesap, bilânço, bütçe ve çalışma raporunu yazarak Büyük Kongre hazırlıklarını yapar, seçim çalışmalarını yönetir.

3 kişilik geçici bir kurul eliyle yönetilmek ve karar gününden en geç 45 gün içinde olağanüstü kongrede yeni yönetim kurulu seçilmek şartıyla İl veya İlçe Yönetim Kurullarına işten el çektirebilir.

Merkez Yürütme Kurulu, Genel Merkezin hesap işlerini yürütmek üzere bir Genel Sayman seçer, üyeleri arasında görev taksimi yapar.

Merkez Yürütme Kurulu Parti çalışmalarıyla ilgili (Bilim ve Araştırma, Basın-Yayın, Eğitim, Kültür, Mali işler, Sendikalar, Kooperatifler, Meslekî Kuruluşlar, Gençlik kuruluşları, İşçi-Köylü Kuruluşları, gibi) gerekli gördüğü büroları kurar.

Her büroya Genel Yönetim Kurulu veya Merkez Yürütme Kurulu veya Parti üyelerinden seçilmiş bir sekreter başkanlık eder. Bunlar merkez Yürütme Kurulunca seçilir ve denetlenir. Merkez Yürütme Kurulu en az haftada

bir toplanır. Toplantı gününü, saatini ve gündemini kendisi tayin eder.

Madde 7. **GENEL BAŞKAN VE GENEL SEKRETERLİK:**

Genel Başkan: Tüzüğün 5. maddesinde gösterildiği şekilde seçilir. Partiyi temsil eder. Parti adına demeç verir. Merkez Yürütme Kurulu kendi içinden bir başkasını da Parti sözcüsü seçebilir. Genel Başkan Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulu toplantılarına başkanlık eder.

Genel Başkan, Program ve Büyük Kongre kararları ışığında Parti siyasetini uygulamakta, Partiyi sevk ve idare etmekde, Partinin birliğini ve disiplinini korumakta, Parti organlarının çalışmalarını ahenkleştirmekte, hülasa Partinin etkin bir siyasi güç haline gelmesi için bütün işleri yapmakta, Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulu ile birlikte görevli ve sorumludur. Gerekli gördüğü zaman Merkez Yürütme Kurulunu, gündemini hazırlayarak, toplantıya çağırır. Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulunun kararlarının uygulanmasını sağlar. Büyük Kongreyi açar ve çalışma raporunu okur.

Genel Sekreterlik: Tüzüğün 5.'ci maddesinde gösterilen şekilde seçilir. Genel Sekreterlik bir ya da iki Genel Sekreter ve Genel Yönetim Kurulunun uygun göreceği sayıda Genel Sekreter yardımcılarından oluşur. Yardımcılar Genel Yönetim Kurulu dışından da seçilebilir. Genel Sekreterlik, Genel Başkanın (görev ve yetiklerinin yerine getirilmesi, Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulunun kararlarının uygulanmasının sağlanmasında) en yakın yardımcısıdır.

Genel Sekreter Parti Genel Başkanının görevlendirmesi üzerine veya bulunmadığı hallerde Genel Başkana vekâlet eder.

Madde 8. **MERKEZ DİSİPLİN KURULU:** Büyük Kongre tarafından kendi üyeleri arasından seçilmiş 7 asil 3 yedek üyeden oluşur. Genel Yönetim Kurulu üyeleri, kendi üyeleri, İl, İlçe Yönetim ve İl Disiplin Kurulu üyeleri hakkında doğrudan doğruya disiplin cezaları verir. İl Disiplin Kurullarınca verilen ve itiraz olunan kararları inceleyip karara bağlar. Üyelikten çıkarma kararları Merkez Yürütme Kurulu-

nun onayı ile yürürlüğe girer. İl Disiplin Kurulunun bulunmadığı veya toplanamadığı hallerde onun görevlerini de üzerine alır.

Merkez Yürütme Kurulunun disiplin kovuşturması istemiyle sevk ettiği herhangi bir Partili hakkında karar verir.

Madde 9. **İL VE İLÇE ÖRGÜTLERİ:**

a) **İl Kongresi:** O ile bağlı ilçelerin kongrelerine katılan aidatını ödemiş her on üye için bir delege ve tabii delegelerden oluşur.

İl Yönetim Kurulu ve İl Disiplin Kurulu üyeleri ve o seçim çevresinin -varsa- Partili TBMM üyeleri, İl Kongresinin tabii delegeleridir.

İl Kongresi yılda bir defa toplanır. İl Yönetim Kurulunun kararı veya Merkez Yürütme Kurulunun kararıyla olağanüstü toplantıya çağırılabilir.

İl Kongresi Büyük Kongre delegelerini, İl Yönetim Kurulunu İl Disiplin Kurulunu ve İl Denetçilerini seçer.

b) **İl Yönetim Kurulu:** İl Yönetim Kurulu 7 asil, 3 yedek üyeden oluşur. Her hafta en az bir defa toplanır, toplantıların gün saat ve gündemini tayin eder. İlk toplantısında kendi içinden bir başkan, bir sekreter ve bir sayman seçer. Görev taksimi yapar.

İl'deki Parti organlarının çalışmalarını denetler. Her ay Merkez Yürütme Kuruluna rapor verir.

Parti Disiplinine, tüzük ve programa aykırı tutum ve davranış hallerinde Merkez Yürütme Kurulu Kararıyla işten el çektirilir.

c) **İl Disiplin Kurulu:** İl Kongresince kendi arasından seçilen 3 asil ve bir yedek üyeden oluşur. İl Disiplin Kurulu ilk toplantısında bir başkan seçer ve görev taksimi yapar. İl'deki Parti üyeleri hakkında Merkez Disiplin Kurulu nezdinde itirazı kabil olmak üzere Disiplin kararları verir.

İl Yönetim Kurulunun çağırısı üzerine toplanır.

d) **İlçe Kongresi:** O ilçeye kayıtlı aidat borcu lmayan üyelerden oluşur. Bunlar 600'ü aşarsa aralarında toplanıp en çok 600 delege seçerler.

İlçe Yönetim Kurulu üyeleri ve varsa Parti organla-

rında görev almış bulunan o ilçeye kayıtlı üyeler İlçe Kongresinin tabii üyeleridir.

Yılda en az bir defa olağan olarak toplanır. İl Kongresi delegelerini, İlçe Yönetim Kurulunu ve İlçe Denetçisini seçer. İlçe Yönetim Kurulunun çalışmalarını, hesaplarını denetler ve ibra eder:

e) **İlçe Yönetim Kurulu:** İlçe Kongresinin kendi arasından seçtiği 5 asil ve 2 yedek üyeden oluşur. İlk toplantısında kendi içinden bir başkan, bir sekreter ve bir sayman seçerek görev taksimi yapar. Haftada en az bir defa toplanır, toplantı gün, saat ve gündemini tayin eder. Her ay İl Yönetim Kuruluna rapor verir.

Parti disiplinine, tüzük ve programına aykırı tutum ve davranış hallerinde Merkez Yürütme Kurulu kararıyla işten el çektirilir.

Bölgesinde partiyi temsil eder. Partinin amacına uygun çalışmalar yapar.

Madde 10 **GEÇİCİ PARTİ BÜROLARI:** Geçici Yönetim Kurulunun henüz oluşturulmadığı İl ve İlçelerde bu kurullar oluşturuluncaya kadar geçici parti büroları kurulabilir.

Madde 11. Partinin tutacağı defterler: Her kademedeki parti organları, üye kayıt defteri, gelen-giden evrak kayıt defteri, gelir-gider defteri tutmak zorundadır. Bilânço ve kesin hesap defteri merkez organınca tutulur. Üye kayıt ve gelir-gider defterleri noterce onaylanır.

Madde 12. Partinin gelirleri şunlardır: a) Parti üyelerince ödenen aidat b) Bağışlar, c) Parti yayınlarının gelirleri..

Madde 13. Partinin Feshi: Partisinin feshine büyük kongre üyelerinin üçte iki oyu ile karar verilebilir. Bu durumda partinin mal varlığı, kongrenin salt çoğunluğu ile, kamu yararına çalışan derneklerden birine devredilir.

Madde 14. Bu tüzükte bulunmayan konular hakkında Siyasi Partiler Kanunu ile ilgili mevzuat ve Meclis İç Tüzüğü hükümleri uygulanır.

Z. EMRE

SOSYALİST ÖRGÜ NEDİR?

Türkiye Emekçi Partisi Tüzüğünün Amaç maddesinde bu partinin «işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir sosyalist siyasî örgüt» olduğu yazılıdır. Bu nitelikte gerçek bir sosyalist örgüt, kuruluş formalitelerinin yerine getirilmesiyle gerçekten kurulmuş olmaz. Bu amaca ulaşabilmek için, Partimizi gerçekten işçi sınıfının öncü birliği niteliğine kavuşturabilmek için, Parti içinde demokratik santralizmin, bilinçli bir parti disiplinin gerçekleştirilmesi için, çetin mücadeleler, sabırlı çalışmalar zorunludur.

Tüzüğümüzün amaç maddesiyle bu mücadelenin hedefi saptanmıştır. Bu hedefe bütün partililerin ortak çabasıyla varılacaktır. Bu mücadele sonucunda partimiz gerçek bir sosyalist siyasî örgüt olarak işçi ve yoksul köylü yığınlarını sosyalizm doğrultusunda, emperyalizme ve faşizme karşı ,bağımsızlık ve demokrasi için seferber edebilecek güce ve etkinliğe ulaşacaktır.

Gerçek bir sosyalist örgütten söz ediyoruz. Her sosyalist böyle

bir partinin temel niteliklerinin neler olduğunu bilmelidir. Bu yazıda bu nitelikler **kısaca** açıklanacaktır:

Gerçek Sosyalist Örgüt Nedir?

Bilindiği gibi, bütün uygar toplumların tarihi, sınıf mücadeleleri tarihidir. Bu mücadelenin organları olan siyasi partiler, toplum sınıflarının, sınıfsal nitelikleri açıklanmış ya da geri ülkelerin burjuva partileri gibi açıklanmamış olsun, iktidara yönelmiş, yani amacı, temsil ettiği sınıf yararına iktidarı ele geçirmek olan siyasi örgütlerdir. Kapitalist toplumun iki karşıt sınıfından işçi sınıfının bilimsel ideolojisi sosyalizm olduğuna göre, işçi sınıfının siyasi örgütü de sosyalist bir örgüt, gerçekten sosyalist bir örgüt olmalıdır. Yalnız ülkemiz gibi emperyalizmin sömürü alanı olan geri kalmış ve henüz milli demokratik devrim aşamasında bulunan bir ülkede yoksul köylünün devrimci potansiyeli de hesaba katılmalıdır. Yani gerçek bir sosyalist örgüt bunların da temsilciliğini üzerine almalıdır. Zamanımızda, burjuva sınıfının devrimciliği söz konusu değildir artık. Onun için milli demokratik devrim aşamasını gerçekleştirmek ve kendi esas devrimi olan sosyalist kuruluşun şartlarını hazırlamak da ilk önce işçi sınıfının görevidir. İşçi sınıfı bütün devrimci görevlerini yerine getirebilmek için gerçek bir devrimci örgüte muhtaçtır. Bu örgüt, işçileri, iktidar uğrunda mücadele ruhu ile eğitecek, önümüzdeki milli demokratik devrim aşamasında işçi sınıfının yedek güçlerini ve müttefiklerini devrimci eyleme hazırlayacak ve ileriye götürecek, emperyalizme karşı mücadelenin en doğru çizgisini saptayacak ve devrimci eyleme öncülük görevini üzerine almak yeteneğine sahip olmaya çalışacaktır. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin milli kurtuluş hareketleri ile, öteki ülkelerin proletaryaları ile dayanışma içinde bulunacaktır. Bunları işçi sınıfının adına yapacaktır.

İşçi Sınıfının Öncüsü

Sosyalist örgüt, işçi sınıfının öncüsüdür. Ama, bütün işçi sınıfı demek değildir. İşçi sınıfının, en namuslu, en yetenekli elemanlarını bünyesinde barındıran bir örgüttür. Ancak partinin, işçi sınıfının gerçek öncüsü olabilmesi için gerçek devrimci teori ile, bütün işçi hareketleri tarihinin kazandırdığı, pratik bilgisinin ve zengin geleneksel deneylerin mirasıyla, devrim ilkelerinin bilgisiyle donanmış olması gerekir. Aksi halde işçi sınıfının yönetiminde işçi sınıfına yön vermede eksik ve başarısız olacaktır. Eğer parti, yalnız emekçi kitlesinin duygu ve düşüncelerinin kanalize olduğu bir kurum niteliğinde

kalır, yani eylemde işçi sınıfının kuyruğuna takılır, işçi sınıfının kendiliğinden olma, anlık çıkarlarını amaç edinen sosyal hareketleri, örneğin çalışma şartlarının düzeltilmesi, ücretlerin arttırılması gibi talepleri aşamazsa, işçi sınıfına öncülük edemez. Gerçek parti, işçi sınıfının ta uzaktaki geleceğini ve sınıf çıkarını görebilmeli, yığınları proletaryanının sınıf çıkarları düzeyine yükseltebilmedir. Yani, en devrimci sınıf olarak, gelişmenin belli bir anında, proletaryanın devrimci eylemini tek başına değil, öteki demokratik sınıf ve zümrelerle güçbirliği halinde yürütebileceği koşulları, ittifakları gerçekleştirebilmelidir.

Sınıf mücadelesinde emekçi sınıfların koşulları elbette ki daha elverişsizdir ve bu yüzden mücadele çok yönlü ve çetindir. Onun için her durumu doğru değerlendirmesini bilen, devrimci uyanıklığa sahip ve emekçi yığınların çıkarı hedefini hiçbir zaman gözden kaybetmeyen bir kadro ancak işçi sınıfının öncülüğüne layık olabilir. Parti her olaya, her duruma işçi sınıfı açısından bakmasını bilmelidir. Bu da çok sağlam bir teorik eğitim gerektirir.

İşçi Sınıfının Bir Parçası

Ama parti sadece bir öncü olarak kalamaz. Yani soyut bir öncülük niteliğine bürünemez. Aynı zamanda işçi sınıfının bir parçası olarak kalmalı ve oluşumundaki bütün nitelikleriyle ona bağlanmalıdır. Parti her bir işçi hareketine her çeşit devrimci eyleme, üyelerinin bireysel ve kişisel katılmalarıyla değil, bir örgüt kimliğiyle arka çıkmalı ve orada varlığını en çok hissettirir şekilde temsil edilmelidir. Eğer, partili olsun olmasın işçi-yoksul köylü yığınlarına kendini önder olarak kabul ettiremiyor, onları politik ve moral bakımından etkiliyemiyor; ve bu yığınlar partiyi kendi öz örgütleri olarak, kendileri için değerli ve sevgili bir varlık olarak benimsemiyorlarsa böyle bir parti işçi sınıfını yönetemez. Kapitalist toplumda hiçbir işçi sınıfı örgütü, siyasi olsun olmasın bütün işçi sınıfını kucaklayamaz. Bunu her zaman göz önünde bulundurmak, işçi sınıfının öncüsü ile işçi sınıfı yığınlarının tümü arasındaki ayırımı unutmamak gerekir. Bu yığınları partinin siyasi ve ideolojik önderliği çevresinde toplamak partinin başlıca görevlerinden biri olmalıdır. Parti yığınlarından kopmamalıdır.

İşçi Sınıfının Örgütlü Müfrezesi

Parti işçi sınıfının yalnız öncüsü değil, örgütlü müfrezesi, genel kurmayıdır. Kapitalist düzende partinin görevleri çok ciddi ve çeşitlidir. İşçi sınıfı, mücadelesini, bütün alanlarda yürütmek zorundadır. Parti, kuvvetler dengesinin, objektif ve subjektif koşulların gerektirdiği anda, örneğin, grevlerle mücadelesini şiddetlendirebilmeli, gerekti-

ği anda da karşı sınıfın saldırısını daha zararsızca atlatabilmek için güçlerini geri çekebilmelidir. Strateji ve taktiğini yetenekle ayarlayabilmelidir. Bu, ancak, Partinin, partili olmayan milyonlarca emekçiyi tam bir disiplin altında tutabilecek otoriteye sahip olmasıyla mümkün olur. Bunun için partinin, yığınları, disiplin, mücadele ruhu, örgüt ve direnme ruhuyla donatması, eğitmesi gerekir. Şu halde Partinin, işçi sınıfının örgütlü müfrezesi olarak da en önemli görevlerinden biri yığınları eğitmek, devrimci kadrolar yetiştirmektir. Bir partinin gerçek sosyalistlik ve devrimciliğinin ölçütü, bu yığınların eğitimine verdiği önem ve bu yolda sağladığı başarıdır, diyebiliriz.

Parlamenter Mücadele

İkinci Enternasyonal'in oportünist partilerince parlamenter mücadele başlıca mücadele biçimi olarak kabul edilmiştir. Sosyalist hareketin gerçek ve büyük önderleri bu tutumu her zaman yermişlerdir. Gerçek bir sosyalist parti eylem alanlarının, eylem olanaklarının hiçbirini ihmal etmez. Nitekim, Lenin, parlamenter mücadeleyi red edenleri de «Sol-Sosyalistler» diye adlandırarak eleştirmiştir. Ama parlamenter mücadele, gerçek sosyalist bir örgütün eylem biçimlerinden biridir, biriciği değil. Gerçek sosyalist örgütün birinci görevi işçi ve emekçi yığınlarını örgütlendirmek, eğitmek, bilinçlendirmek, işçi hareketini ve devrimci eylemi yönetmektir. Bir örgütün gerçek eyleme ve parlamenter eyleme verdiği önemin oranını gerçek parti yönetimi ile parlamento gurubunun ilişkilerine bakarak anlayabiliriz.

Eğer bir Partinin parlamento gurubu aynı zamanda parti yönetimi görevini de üzerine alıyorsa, partinin esas ve başlıca görevi parlamento sınırları içinde kalıyor demektir. Oysa parti önderliği, bütün parti eylemini bir bütün halinde denetleyen ve yöneten bir merci olmalı, parlamenter mücadele de bu yönetime bağlı eylem alanlarından biri olmalı ve partinin de en yüksek kademedeki önderleri parlamenter mücadele ile doğrudan doğruya ilgilenecek vakti bulamamalıdır.

Örgütlenmenin En Üstün Biçimi

Parti işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Ama tek örgütü değildir. İşçi sınıfının, kapitalizme karşı mücadelesi için zorunlu olan daha bir çok örgütleri vardır: Sendikalar, kooperatifler, fabrika komiteleri, kadın birlikleri, basın, kültür dernekleri, gençlik örgütleri, vb. Bunların çoğu parti üyesi değildir. Bazıları partiye katılırlar ya da partinin bir kolu olurlar. Bütün bu çeşitli ve eylem alanları değişik örgütler arasında tek yönetimi ve ahenkli bir eylem birliğini sağlayacak olan

sosyalist partidir. Bir kere gerçek sosyalist parti bu partisiz örgütleri yönetecek yetenekteki işçi sınıfı önderlerini içine alır. Sonra, parti bu önderleri yetiştirecek olan en iyi okuldur. Ve parti, kendi eylem tecrübesi ve otoritesi ile işçi sınıfı mücadelesini santralize edecek ve işçi sınıfının, partiye bağlı olmayan örgütlerini, parti ile organik bağları olan örgütler haline getirecek tek güçtür, işçi sınıfı örgütlenmesinin en üstün biçimidir.

Özellikle ülkemizde Amerikalıların kurdukları ve CIA yetiştirmesi sendikalar karşısında sosyalist bir partiye düşen görev çok büyüktür. İşçi sınıfının gerçek temsilcisi olmaktan uzak, işçi ve sosyalizm davasına yabancı bir takım işçi aristokrasisini bağrına basan ve işçi ve emekçi yığınlarıyla bunlar kanalıyla ilişki kurma çabasında olan bir parti kendi kendini -yani sosyalist olma niteliğini, işçi sınıfının partisi olma niteliğini- red ediyor demektir. Anlaşılacağı gibi yazımızın başından beri gerçek bir sosyalist örgütten bahsediyoruz.

İşçi Sınıfı Hizmetinde Bir Araç

Ama, sosyalist parti işçi sınıfının en üstün örgütlenme biçimidir, proletaryanın ve işçi sınıfının öteki örgütlerinin yöneticisidir diye sosyalist örgütü bizatihi bir amaç, kendi kendine yeten bir güç olarak almamalıdır. Sosyalist parti işçi sınıfının elinde ve son tahlilde işçi sınıfının çıkarlarının hizmetinde bir alet, bir araçtır. Parti, işçi sınıfının iktidara gelmesi, egemenliğini sağlamlaştırması, genişletmesi ve sosyalizmin kuruluşu için gereklidir. Karşıdaki güçlerin, büyüklüğü, kararlılığı ve çok yönlülüğü, bütün işçi sınıfı güçlerinin ve bütün devrimci hareketin güçlü bir elde merkezileştirilmesini, bu da merkezi bir örgütün varlığını zorunlu kılar: «Milyonlarca ve onmilyonlarca insandaki alışkanlık gücü en korkunç güçtür. Devrimci mücadelede çelikleşmiş bir parti olmadan, işçi sınıfı içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığınların ruh halini gözlemesini bilen ve bunu etkileyebilecek güçte bir parti olmadan işçi sınıfı mücadelesini başarıyla yürütmek imkânsızdır.»

Disiplin ve Özgür Tartışma Ortamı

Evet, birliğiyle, disipliniyle güçlü bir parti olmadan işçi sınıfı mücadelesini yürütmek imkânsızdır. Ama böyle demir gibi bir disiplin de, dilek ve irade birliği olmaksızın, partinin bütün üyeleri arasında birbirini bütünleyen bir eylem birliği olmaksızın gerçekleşmez. Bu demek değildir ki, parti içinde fikir çatışmaları ihtimali ortadan kaldırılacaktır. Tersine, disiplin, eleştiri, özeleştiriyi ve fikir çatışmalarını

öngörür. En iyiyi, en doğruyu bulmak için serbest ve demokratik bir tartışma ortamının yaratılması zorunludur. Parti disiplini «körü körüne» bir disiplin, parti üst kademelerinin emirlerine körü körüne boyun eğiş değildir. Disiplin işçi sınıfı davasına bilinçle ve isteyerek boyun eğmeyi önerir. Çünkü ancak bilinçli bir disiplin her duruma karşı koyabilen, gevşemeyen demir gibi bir disiplin olabilir.

Demokratik Merkeziyetçilik

Gerçek sosyalist örgütün kuruluşu ve organlarının teşekkülü tam bir demokrasi havası içinde yapılmalıdır. Yani en geniş alt kademelerden yukarıya doğru serbest seçimle. Bu işlemlerde kuliscilik, hizipcilik, adam kayırma vb. gibi burjuva partilerine özgü yöntemlere yer verilmemesi gerekir. Partinin her üyesi eylemde bulunma, tartışmalara katılma olanağına eşit olarak sahip bulunmalıdır. En namuslu, en yetenekli, en fedakar elemanlar yönetime katkıda bulunmak olanağından alıkonulduğu takdirde partinin yozlaşması kaçınılmaz olur. Gerçek sosyalist örgüt demokratiktir, herkes fikrini, (elbette ki işçi sınıfı yararına olan fikrini) hiçbir baskıya uğramadan söyleyebilmelidir. Sosyalist örgüt aynı zamanda merkeziyetçidir (Demokratik Merkeziyetçidir). Yani, Partinin yönetim organları aşağıdan yukarıya doğru seçilir karar alınana kadar herkes fikrini korkusuzca, partiden atılma tehdidiyle karşı karşıya bulunmadan söyler. Ancak, karar alındıktan sonra azınlık çoğunluğun kararına uyar. Karara katılmış olsun ya da olmasın her üye çoğunluğun kararını kendi kararı bilir, ve bütün içtenliğiyle savunur ve uygular. Onun için de merkezi bir genel yönetim zorunludur. Bu yönetim fraksiyonlara meydan vermemek üzere dilek ve irade birliğinin parçalanmamasına, disiplinin gevşememesine gözcülük etmelidir. Yalnız bu gözcülük yöneticilerin, parti üyelerinin eleştirilerini, özellikle bilimsel temelli önerilerini, yönetici kadroda bulunmanın sağladığı güç ile susturmak demek değildir.

Eleştiri - Özeleştiri

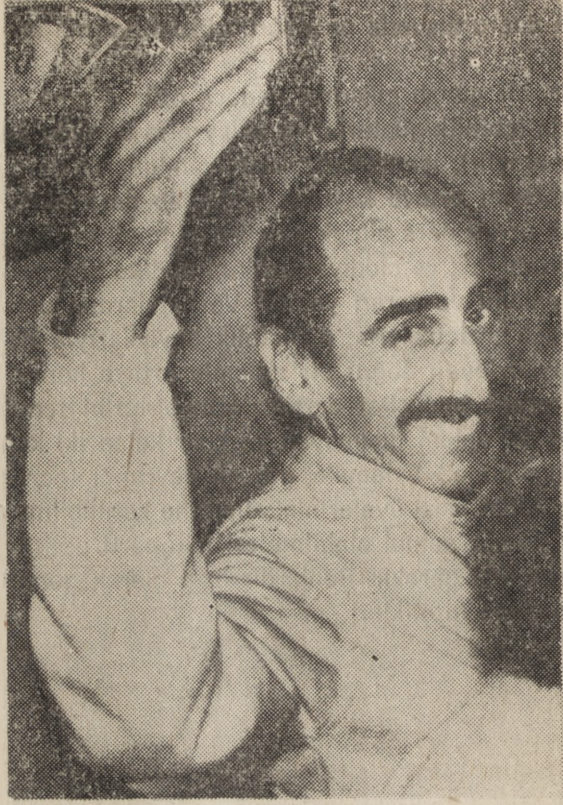
Sosyalist örgütlerin en önemli niteliklerinden biri de bünyelerinde eleştiri ve öz-eleştiriye geniş yer vermeleridir.

Örgüt içinde eleştiri, örgütü her zaman canlı tutan, güçlendirmeye yarayan bi silahtır. Fikirlerin çarpışması, tartışılan konuya berraklık, yanlış anlama ve anlaşılmalara son verir. Özellikle çapraşık bir durumda en doğru eylem çizgisinin saptanmasına yardım eder. Her örgüt üyesi görüşülen konuyu hiç değilse kendi kendisi ile tartışmalı; her konuda belli bir düşüncesi ve tutumu olmalıdır.

Sosyalist örgütte eleştiriler tek amaca, emekçi sınıfların ve devrimci eylemin doğrultusunda en doğru çizgiye varma amacına yönelmelidir.

Öz-eleştiri bir günah çıkarma, sadece özür dileme niteliğinde olmamalı, altında içtenlik gösterisiyle kolay affa uğrama kurnazlığı yatmamalıdır. Öz-eleştiri, işlenen hataların, yanılgıların derin bir tahlilini yaparak nedenlerini ortaya koymak, onlardan ders almak, o hataları tekrarlamamak üzere ders almak amacını gütmelidir. Hataları önleyemeyen, bir sorumluluk ve ciddiyetsizlik niteliğine bürünen bir öz-eleştirinin hiçbir anlamı ve yararı yoktur. Ve hatalardan ders alındığı da yalnız gözü yaşlı sızlamalarla, pişmanlık beyanlarıyla değil, gerçek devrimci çizgiyi izleyen doğru bir eylemle ortaya konur.

Teori ve pratik sosyalist partiler için birbirini tamamlayan, biri olmadan, öteki bir anlam taşımayan ve kısır kalan iki konudur. Bilimsiz doğru eylem olmaz. Eylemsiz, gerçek devrimci teori gelişmez ve zenginleşmez, bütün parti üyelerinin yönetime katılabilmeleri, yönetim hakkında fikir ve söz sahibi olabilmeleri için parti politikasının bütün yığınlara öğretilmesi gerekir. Bunlardır özet olarak gerçek bir sosyalist partinin başlıca nitelikleri...

Ş E V K İ   A K Ş İ T

(1921—1975)

«HOŞÇA KAL DÜNYA ve MERHABA EVREN!»

Yolun düşerse kıyıya birgün
Ve maviliklerini denizin seyre dalarsan
Dalgalara göğüs germiş olanları hatırla
Selamla yüreğin sevgi dolu
Çünkü onlar fırtınayla çarpıştılar
Eşit olmayan savaşta
Ve dipsizliğinde enginin yitip gitmeden
Sana liman gösterdiler uzakta

Beranger

Şevki Aşit'in mezarı başında Mihri Belli arkadaşın yaptığı konuşmanın tam metnini sunuyoruz.

Şevki Akşit Arkadaş Öldü

Şevki Akşit arkadaşımızı kaybettik. O, bir proleter devrimcisiydi. Yani toplumda sonuna kadar devrimci olan sınıfın, işçi sınıfının devrimciliğiydi onunki.

Proleter devrimcisinin yolu çetin yoldur. İşkence odalarından, zindanlardan geçen bir yol.. Şevki Akşit o yoldan geçti. Devrimci onuruna gölge düşürmeden.

Sosyalist hareketin yarım yüzyıllık tarihinden söz ederiz. Şevki Akşit bu tarihin son otuz yılı içinde vardı. Çeyrek yüzyılı aşkın bir sosyalizm bayrağı altında, ön safta yürüyebilmek için insanın önemli ni-

telikleri olması gerekir. Akşit bunlara sahipti. Emekçi davasına kayıtsız şartsız bağlılık onun niteliğiydi. Proleter devrimcisinin vazgeçilmez vasfı olan proleter enternasyonalizminin tamamlayıcısı en derin yurtseverlik duygusu onun niteliğiydi.

Şevki arkadaşı anacağız. Onun sorunları derinliğine kavrayış yeteneği, kendine özgü üslubuyla, bu sorunları en büyük açıklıkta koyabilme yeteneğini, onun nüktelerini, neşesini onun yürekliliğini anacağız.

Yurtseverlik ve devrimcilik Akşit için babadan kalma mirastı. Kurtuluş savaşımızda, Çatalca bölgesinde Trakya-Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin en aktif unsuruydu, Şevki'nin babası. Yani Şevki Akşit devrimci oğlu devrimciydi.

1960'larda Türkiye'de sosyalist akım yoğunluk kazanmıştır. Bu dönemde genç kuşaktan devrimciler ön planda gözüktü. Şevki bu genç kuşak ile biz eskiler arasında bağların kurulmasında en büyük katkısı olan arkadaştır. Hepimiz dahil, bu bağ sadece yazı yazmakla, konferanslar vermekle kurulamaz. Devrimci kuşaklar arasında dayanışmayı gerçekleştirebilmek için yürekten yüreğe giden sağlam bağlar kurmayı bilmek gerek. Şevki içtenliğiyle, alçakgönüllülüğü ile bunu yapabilmiştir.

Şevki Akşit'i kayettik. Hem ona en çok muhtaç olduğumuz bir anda. En verimli anında. Kafası pırıl pırıldı. Ölümünden bir kaç hafta önce, o, hastalığı yüzünden yatağa mıhlanmış durumdayken Türkiye Emekçi Partisi tüzüğü üzerinde birlikte çalıştık. Evet kafası pırıl pırıldı. Tüzüğün amaç maddesi daha çok onun eseridir.

Şevki Akşit'i kaybettik, ama onun anısı bundan sonraki çalışmalarımızda bize büyük destek olacaktır.

Sağolun

Şevki Aksit'in 1975 Yılbaşı Mesajı

1975 Yılı için duygularımı ister benden delikanlılar. Ne desem bilmem ki. İşçi, aydın, işe en nankör tarafından sarılmak gerek. Yani çoğunun yanaşmadığı tarafından. Meselâ bir toplantı yapılacak. Bu toplantı ile ilgili bir takım nankör işler vardır. Meselâ sobayı yakmak, ortalığı süpürmek gibi. Meselâ sandalya taşımak gibi. Böyle işleri çok kimse beğenmez. Ama konuşmaya gelince, nutuk çekmeye gelince, onun heveslisi çoktur. Burada hakiki devrimci nankör işi sırtlayan kimsedir. Sandalyayı taşıyan, ortalığı süpüren, o yerin ısısını meydana getiren kimse, odur gerçek devrimci. İş nutuk çekmeye kalınca kim olsa bunu yapabilir. Bunu anlamak gerek. Nankör iş dediğim işte böyle işlerdir. Ve en doğrusu toplantıda nutku nankör işin gönüllüsü olan adama çektirmektir. Çok kez böylesi en anlamlı sözleri söyler. Henüz bu düzeye vardığımız söylenemez.

Bu ufak bir misal, Bunu genişletebilir, tarihi olaylara da uygulayabiliriz. Mesela bir devrim olur. Binlerce insan devrim uğruna ölür. Bu ölenler devrimin hakiki gerçekleştiricileridirler. Eğer o insanlar devrim uğruna ölümü göze almamış olsalar, devrim mevrim de olmayacaktır. Halbuki o adı sanı pek bilinmeyen insanlar ölürler, ismi cismi ortadan kalkar, ve devrim olur. Buna nankör iş dedik. Ama doğru mu söyledik? Bilmiyorum, demek lâzım mı değil mi? Oradaki ölmek aslında en yüce en şerefli iş. Ama bir bakıma da nankör iş. Adın duyulmayacak sanın duyulmayacak. Devrim olacak ve sen birşey yapmamış gibi olacaksın. Ön planda olanlar devrimi yapmış gibi görünecek. Oysa ölümü göze alanlar ve ölenler olmasaydı devrim başarılmıyacaktı. Biz böyle bir devrim aşamasında olmıyabiliriz. Ama her devrimci delikanlı, ufak şeylerde olsun, tarihi olaylarda olsun nankör işlerin gönüllüsü olmalıdır. Budur hakiki devrimci tutum.

AÇMAZIN KÖKENİ

Emperyalizmin sömürü alanına sokulmuş ülkeler içinde Türkiyemizin de yer aldığı gerçeğini, iktidarda olsun, muhalefette olsun, siyasi irticaın hasıraltı etmesi kadar doğal bir şey düşünülemez. Çünkü bu gerçeği, sömürünün dişlileri arasında hunharca ezilmekte olan, başta işçi sınıfımız olmak üzere, yoksul köylü ve derece derece orta sınıf ve zümreler gereği gibi kavrayıp bilinçlendikleri, gereği gibi örgütlendikleri gün, emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı gereği gibi karşı koymayı göze aldıkları gün, siyasal irtica için ölüm çanları çalıyor demektir.

Bundan böyle siyasi irtica için en hayati sorun, geniş halk yığınlarının bilinçlenme, örgütlenme, karşı koyma olanaklarını yok etme sorunudur. Siyasi irtica bu yönden bilinçli ve örgütlüdür. Örneğin, yasalardaki anti-demokratik maddelerin üzerine bu nedenle titremektedir. İşbirlikçi sermayedarlara, feodal artıklara, büyük toprak sahiplerine

ve bunların fedaisi durumundaki çevrelere, pratikte, sınırsız biçimde örgütlenme özgürlüğü sağlanmıştır. Buna karşı toplumumuzdaki tüm değerlerin yaratıcıları olan işçiler ve köylülerin örgütlenmesine karşı faşist rejimlerden aktarılmış kanun maddeleri yürürlüktedir.

Emperyalizmle mevcut ilişkilerin sürüp gitmesini, birbirleriyle yarışır biçimde savunan mevcut siyasi partilerin desteğindeki, yeni kabine, görev başındadır. Bu değişikliği bazı aydınlarımız iyimser bir tutumda yorumlayabilirler. Onların yorumları bir tarafa, sorunu tayin edici bilimsel etkenleri içinde, bir kere daha tahlil etmede yarar vardır.

SOSYAL DÜZENİN UNSURLARI

Sorun, memleketimizdeki sosyal düzendir. **Çabalama kaptan ben gidemem,** diye avaz avaz bağıran, bir sosyal düzen..

Sosyal düzen nedir? Ya da onu oluşturan tayin edici etken nedir?

Üretim biçimidir.

Üretim biçimi nedir? Ya da onu oluşturan unsurlar nelerdir?

Birbirinin zıddı olan üretim güçleri - üretim ilişkileridir.

Üretim güçleri nedir?

Üretim araçlarıdır, hammaddelerdir, üretimdeki insandır. İşbilgisi, iş alışkanlığı ya da yatkınlığıdır.

Üretim ilişkileri nedir?

Mülkiyet ilişkileridir. Üretim araçlarının hangi sınıf ve zümrelerin mülkiyetinde olduğu, üretilen nesnelerin mülkiyetinin hangi sınıf ve zümrelerde olduğu, kısacası mülk sahibi olanlarla olmayanlar arasındaki ilişkilerdir.

Üretim biçiminde bir değişme olmadan toplum düzenindeki bir değişmeden söz etmenin anlamsızlığına da değindikten sonra üretim biçimindeki değişmelerin nasıl gerçekleştiğine de kısaca değinelim: Üretim güçleri ve üretim ilişkileri birbirleri ile karşılıklı etki-tepki ilişkileri içinde bulunur. Ama üretim biçimindeki ilk değişmeyi sağlayan muharrik, üretim güçleridir. Üretim güçlerinin bir unsuru olan üretim araçlarıdır. Üretim ilişkileri, üretim güçlerinin gelişmesinde ayak bağı olmaya başladığında, aralarındaki çatışma had safhaya varır. Üretim biçiminde meydana gelen bir nitelik değişmesi ile bu çatışma çözülür. Bu nitelik değişmesi, kendiliğinden değil, mevcut üretim ilişkilerinin sürüp gitmesinden yana olan sınıflarla bu üretim ilişkilerinin değişmesinden yana olan sınıfların çatışması ve ikincilerin galebe çalması ile gerçekleşebilir.

Herhangi bir toplumda kısaca değindiğimiz, bu bilimsel kuralların

dışında bir değişmeyi hayal etmek, kasıtlı değilse, budalalığın ta kendisidir. Fizik olaylardaki, biyolojik olaylardaki determinizm, sosyal olaylar için de, geçerlidir. Örneğin, üretim araçlarını henüz hayvan enerjisinden bile yararlanabilecek biçimde geliştirememiş bir toplumda kapitalist toplum düzeni kurma olanağı düşünülemez. Ama üretim araçları buhar enerjisi, akaryakıt yada elektrik enerjisini kullanabilir biçimde gelişmiş bir toplumda, feodal düzen savunucuları, ne kadar hunharlık ederlerse etsinler, artık yolcudurlar demektir.

Toplum olaylarındaki bu determinizm, bizim toplumumuz için de geçerlidir. Yönetimin başında bulunan filança beyin, filanca paşanın, komisyoncunun, ya da profesörün iyi ya da kötü niyetiyle yorumlayamayız sorunu. Bizim toplumumuzda da son sözü söyleyecek olan üretim biçimidir.

Şimdi gelelim üretim biçiminin şöyle ya da böyle olmasında tayin edici bir etken olan, yurdumuzdaki üretim araçlarının durumuna:

Toplumumuz üretim araçlarını genellikle dış ülkelerden mamul bir biçimde ithal etmektedir. Bu dış ülkeler, çoğunlukla emperyalist ya da emperyalizmin hegemonyası altındaki kapitalist ülkelerdir. Makinaları mamul bir biçimde dışardan ithal ettiğimize göre, bunların yedek parçalarını da aynı yerden ithal ederiz. Makinaların çoğu akaryakıt enerjisiyle çalışmaktadır. Akaryakıtı da aynı ülkelerin tekellerinden temin ederiz. Bu tekeller yurdumuzda diledikleri gibi depolama ve dağıtım işlerini organize ederler. Dahası var, aynı tekellere diledikleri gibi akaryakıt arama ve üretme imtiyazları da tanımışızdır.

Üretim araçları geniş çapta dışardan ithal edildiğinden, üretim araçlarını üreten sanayiin, yurt içinde kurulması olanakları kalmamaktadır. Emperyalist ülke, dış ülkelere, özellikle geri kalmış ülkelere sadece mamul maddeler değil, doğrudan doğruya sermaye de ihraç etmektedir. Kapitalist ülkede emtia ihracatının dışında sermaye ihracatının özel bir önem kazanması, kapitalizmin emperyalizme dönüşmesinde tayin edici bir etken olmuştur. Sermaye ihracı, onu ihraç eden ülkeyi rantiye-devlet (tefeci-devlet) durumuna; sermayeyi ithal eden ülkeyi de borçlu - devlet (soyulan-devlet) durumuna getirir. Soyulan devletin topraklarında emperyalist tekel, hiçbir zaman kendini emniyette hissetmez. Suçunu müdriktir. Çünkü, ekonomik, egemenliği yanında askeri ve stratejik egemenliğini de bu nedenle kurmak zorunluluğunu duyar. Soyan-devlet, soyulan-devlet'in tüm devlet yönetimine olduğu gibi, ordusuna da bu nedenle el atmak isteyecektir. Bu ille de belirli bir ülkedeki çıkarları açısından değil, bölgedeki, örneğin Orta-Doğu'daki çıkarlarının savunulması ya da yeni saldırılarını gerçekleştirmek için zorunlu görebilir.

Emperyalist ülkelerin çıkarları açısından, geri kalmış ülke ile olan ilişkileri tayin eden bir başka ekonomik etkene değinmemiz de gerekir:

Kapitalizmin emperyalizme dönüşmesi demek bir bakıma da sermayenin organik bileşiminin değişmesi demektir. Sermayede makinalara, tesislere ayrılan kısım; işçi ücretlerine ayrılan kısımdan eskiye oranla artık daha büyük bir yer almıştır. Bu değişiklik kâr orantısını düşürmektedir. Düşük kâr orantısıyla tekel'in - genişletilmiş tekrar üretim olanakları azalmaktadır. Genişletilmiş - tekrar üretime geçemeyen tekel ise iflas bayrağını çekmeye aday oldu demektir. Tekellerin geri kalmış ülkelerden sağladıkları en üstün kârlar imdada yetişmeli ki, tekel, genişletilmiş - tekrar üretimini gerçekleştirebilsin. İşte emperyalizmin, yardım elini uzatan alicenap davranışında geri kalmış ülkelerin soyulup soğana çevrilmesiyle sonuçlanan böylesine bir ekonomik neden yatmaktadır. Bu sonuç, doğal olarak, geri kalmış ülkedeki milli sermaye birikimi olanaklarını geniş çapta ortadan kaldıracaktır. Bir başka deyişle, üretim biçiminin değişmesinde ilk muharrik olan üretim araçlarının gelişmesi olanaklarını ortadan kaldıracaktır.

YERALTI ZENGİNLİKLERİNİN YAĞMASI

Üretim araçlarının üretimi, öncelikle onun maddî yapısını meydana getiren nesnenin varlığını gerektirir. Yani üretim güçlerinin bir diğer unsuru olan hammaddeyi. Oysa emperyalizmle bizdeki gibi, yakın ilişkisi olan bir ülke yeraltı zenginliklerinin emperyalist tekeller tarafından talan edilmesine boyun eğmiş demektir. Boyun eğmeden yakın ilişki sözkonusu değildir zaten. Emperyalist tekel yok pahasına bu hammaddeyi ele geçirmeli ki o en üstün kâr gerçekleşebilsin.

Bu nedenle, geri kalmış, üretim araçlarındaki gelişmeyi sağlayacak olan maddi temelden de yoksun kaldı demektir. Yeraltı zenginliklerinin deniz suyu gibi tükenmez bir yanı yoktur. Sınırlıdır. Bunları hem yabancı tekellere peşkeş çekeceksin, hem de vatansever sayılacaksın. Millici güçler arasında adın geçecek. Olmaz böyle şey! Bakir yeraltı servetlerimizin talan edilmesi yolunda çaba harcadın, ya da gözyumdun, ya da gerekli tepkiyi göstermeden CIA'nın takdirini kazanan bir pasifizm içine yuvarlandın mı, yalnız bugünün gençleri değil; gelecek kuşaklar da seni lanetlemekte tamamen haklı olacaklardır.

İŞÇİ — İŞSİZLİK — GÖÇ

Üretim güçlerinin bir diğer unsuru da üretimdeki insandır. Üretim araçları ve onun maddî yapısı olan hammaddesi emperyalizmin denetimine girmiş bir ülkede, üretimde çalışan insanlar da bu denetimden etkilenecektir kuşkusuz. Yeraltı servetlerini yabancıya peşkeş çekip, üretim araçlarını dışardan ithal etmek demek, geri kalmış ülkedeki işçiyi, işsiz bırakmak demektir. Ya da milyonlarca işçiyi fiilen anasından bacısından, çoluğundan çocuğundan koparıp yurt dışına sürmek demektir. Hangi işçiyi sürmek demektir? İlk ya da orta öğretimini tamamlamış, askerliğini yapmış, sıhhî muayeneden geçip, sakatlığı ya da herhangi bir özürü olmayan, tuttuğunu koparan ışçiyi sürmek demektir.

Oysa, bizde okuyup yazma bilenler sayılıdır. Sakat ve dertli olmayanlar da sayılıdır. Yani eloğlu, ihtiyarları, körleri, topalları, dertlileri bize bırakıp, sütün kaymağını lütfen kabul etmektedir. Bu yurt dışına göçüp, el kapılarında çalışmak zorunda bırakılan işçilerimiz bu **fakir ülkeye acaba neye malolmakta,** diye düşünüldüğünde, **bu yıl şu kadar yüzbin işçiyi daha yurt dışına yolladık** diye öğünen politikacıların; ne büyük bir ihanet içinde bulundukları, apaçık ortaya çıkıverir. Şöyle ki, bizim analarımız dünyada en çok doğuran analardır. Doğurmasına doğurur da, bebeklerini yaşatma olanaklarından yoksundur. Üç-dört bebeği sağ salim büyümüşse beş on bebenin birbiri ardından ölüvermesi pahasınadır. Yani bu üç dört çocuk, kardaşlarının ölmesi pahasına vardırlar. Bu ana, ölen yavrularını da sembolize eden, üzerinde titrediği bu yetişkin yavruların habire yurt dışına göçüp gitmesine katlanmak zorunda bırakılmıştır. Oysa bu ana ölenler de dahil hepsini dokuz ay karnında taşımıştır. Onları yıllarca emzirmiş, yıllarca altlarını temizlemiştir. Çoğunu okutamamıştır. Bir ikisini okutma olanağı bulmuştur nasılsa. Okuyanlar, bu olanağı kardaşlarının okuyamaması pahasına, bulmuşlardır aslında. Yalnız ananın, babanın değil, onu okutan öğretmenin, emeği de, göçüp gitmektedir bu arada.

Kapitalist toplum düzeninde iş gücü her hangi bir meta gibi fasulye-mercimek gibi, dikiş makinası gibi meta muamelesi görür. Metaların üretiminde ise ıskartaların maliyet fiyatına sokulması zorunludur. Aksi halde, işletme, ayakta durma şansını kaybetti demektir. Bir memleket, dış ülkelere işçi yollarken, aslında iş gücü denen meta yollamaktadır. Bu işgücü metaına ıskartaların, ölen kardaşların, dertlilerin, sakatların maliyeti eklenmesi şöyle dursun, göçülen ülkedeki işçi ücretlerinin çok aşağısında, bir ücret ödemektedir sadece. Ama kapitalist ülke, geri kalmış ülkeye, herhangi bir işgücü ihraç etmeye görsün, anasının nikâhını ister.

İşçilerimizin dış ülkelere göç etmesi sorununda, üzerinde durulması gereken önemli bir nokta daha vardır. Kapitalist toplum düzeninde işgücü emtia işlemi görür ama, bu işlem, işgücünün farklı olan özelliğini ortadan kaldırmaz. İşgücünden gayrı hiç bir meta yoktur ki, kendi değerinin üstünde fazla bir değer yaratsın. Bu nedenle sermaye birikiminin kökeninde işgücünün tıpkı bir meta gibi pazarda satışa çıkarılmış olması yatar. Son tahlilde aldığı ücret üstünde değer yaratıcılarımız, emperyalizmle mevcut ilişkiler sonucu yerinden yurdundan edilmekte, oradaki sermaye birikiminde etken olmaktadırlar.

Bu arada, karınca, kaderince birikmiş olan üretim deneyleri, işçi hünerleri de, göç eden işçilerimizle birlikte dışardaki tekellerin hizmetine girmektedir.

ÜRETİM İLİŞKİLERİNE GELİNCE

Üretim ilişkilerine gelince, ya da mülkiyet ilişkilerine:

Önce üretim araçlarının mülkiyet ilişkilerine değinmemiz gerekir. Kişisel mülkiyet yürürlüktedir. Üretim araçlarının üretimi dış ülkelerde yapıldığından üretim aracını ithal eden mülk sahibi, çoğunlukla borçlu durumdadır. Bundan böyle borç ödeninceye kadar kişisel mülkiyet henüz kişiliğini kazanmamış demektir. Kalan borç oranında yabancı firmanın araç üzerinde mülkiyeti var demektir.

Bir de emperyalist ülkenin tekeli, kendi ülkesinde ürettiği üretim aracını, geri kalmış ülkedeki işbirlikçi kapitalist ile, ortak mülkiyet biçiminde işleterek üretimde yaratılan mamullerin de mülkiyetine, geniş çapta sahip çıkmaktadır.

Bir de, yabancı tekelin geri kalmış ülkede doğrudan doğruya kendi mülkiyetinde olan üretim araçlarıyla, üretimde bulunma biçimi vardır. Ülkemizde yaygın olan bu biçim değil, ortaklık biçimidir. Yabancı tekel sermayesi, ne kadar hakim durumda olursa olsun, firmanın başına bir **«Türk»** sözcüğü yerleştirmeyi ihmal etmez.

Bir de emperyalist tekel, çıkarı gereği üretim aracını hiç yerinden oynatmadan, geri kalmış ülkeye doğrudan doğruya üretim malları ihraç etmenin yollarını arar, bulur. Hem de gümrük bile ödemeden. Ortak-Pazar hikâyesi, bu bulunan yollardan bir tanesidir.

Emperyalist tekeller, bu ve benzeri daha birçok kombinezonlarla, yukarıda değindiğimiz, o en üstün kârı sağlamak için, geri kalmış ülkedeki üretim araçlarının mülkiyet ilişkilerinde ne yapar yapar, egemen duruma geçer.

Üretim ilişkilerindeki ağırlık kendini, üretim aracına sahip olan (patron) ile üretim aracına sahip olmayan, üretime işgücünü satarak

katılan (işçi) arasındaki ilişkide gösterir. O en üstün kârı sağlayabilmek için geri kalmış ülkedeki işçiye emperyalist ülkedekine oranla çok düşük bir ücret ödenmelidir ki, bu gerçekleşsin. İşçi sınıfımızın, başında boza pişiren, sendika yöneticilerinin Amerika'da eğitilmeleri bu nedenle raslantı değildir.

Üretim ilişkilerinden söz açtığımıza göre toprak üzerindeki mülkiyet ilişkilerine de kısaca değinmemiz gerekir.

Bu ilişkiler de kişiseldir. Yalnız Cumhuriyetten önceki toprak üzerindeki mülkiyet ilişkileriyle Cumhuriyetten sonraki ilişkiler arasında önemli farkların olması gerekir. Padişahlık düzeni, son tahlilde merkezi feodal bir düzendir. Feodal düzendeki toprak mülkiyetinin özelliği ise, kapitalist toplum düzenindeki kişisel mülkiyetten farklıdır. Her ne kadar feodal düzen içindeki toprak mülkiyeti, kapitalist toplum düzeninin kişisel mülkiyet biçimlerini yansıtır biçimde zamanla gelişmeler gösterirse de, feodalitedeki toprak mülkiyetinin hiyerarşik karakteri, toprağın bugünkü dağılımında önemli bir etken olarak hâlâ varlığını sürdürmektedir. Ve yurdumuzun bazı bölgelerinde hâlâ feodal ve yarı-feodal unsurlar eski hamam eski tas, tam bir derebeyi gibi hüküm sürmektedirler.

Hem cumhuriyeti dilinden düşürmeyeceksin, hem de vaktiyle padişahlık düzeninde filânca kimselere hizmet, sadakat, görevleri için verilen toprakları, o filânca kişinin kişisel mülkiyeti sayıp nesillerine intikalini kabulleneceksin. Padişahlığı ortadan kaldırmak demek, onun kurmuş olduğu düzeni ortadan kaldırmak demektir. Padişahlık düzenini tayin eden en önemli unsur ise egemenliğini kurduğu toprak üzerindeki mülkiyet ilişkileridir.

Cumhuriyet ilân edileli nerede ise yarım yüzyıl olacaktır. Oysa topraklarımız üzerindeki mülkiyet ilişkileri cumhuriyet yönetiminden de devralındığı biçimde sürüp gitmektedir. Toprak reformunu elli yıldır yapmayan Cumhuriyet iktidarları, bu topraklar üzerinde aslında padişahlık düzenini sürdürüyorlar demektir.

HUZURUN İADESİ

Askerlerin Demirel'i iktidardan uzaklaştırmasından sonra yeniden hükümeti kurmuş bulunan Erim'in beyanlarında yurdumuzun içinde bulunduğu açmazın kökenine, yani emperyalizmle, özellikle Amerikan emperyalizmiyle kurulmuş olan siyasî askerî, ekonomik **ilişkiler** sonucu geri kalmış bağımlı bir ülke durumundan sıyrılmamız sorununa değinilmemiştir bile. En çok tekrarlanan **huzur** sözcüğü olmuştur. Sadece **Huzur'un iadesi sözcüğü.**

Hem emperyalist boyunduruğun, feodal boyunduruğun altına yatıracaksın bu milleti, hem de onun boyunduruğu parçalama eyleminden yakınıp **huzurun iadesini** çağıracaksın. Hem yeraltı servetlerini emperyalist tekellerin yağmasına terkedeceksin, emperyalist askerî güçleri topuyla tüfeğiyle, askerî üsleri, nükleer silâhlarıyla yurt topraklarına sokacak onu baştacı edeceksin, hem de **Bağımsız Türkiye** sloganı etrafında direnen vatanseverleri, anarşist hareketler var deyip, kurşun yağmuruna tutmaya kalkacaksın ve bütün bunlar, huzuru aramak için olacak!..

Onlar araya dursunlar. Arayan mevlâsını da bulur belâsını da. Bu milletin emperyalist, boyundurukta Paşa Paşa pineklemesi vatan satıcılarına, millet düşmanlarına huzur getirir ama, Millet'in varlığını doğrudan doğruya tehdid eder. Emperyalizme karşı ilk Millî Kurtuluş savaşını zaferle sonuçlandırmış bir toplumda bundan daha küstahça talepte bulunulamaz.

5 Nisan 1971

Türkiye Solu sayı 1

AÇMAZIN ÇÖZÜMÜ ÜZERİNE

Toplumdaki değişmeler hiçbir zaman insanoğlunun fiili müdahalesi olmadan gerçekleşemez. Üretim biçiminin, birer unsuru olan: Üretim güçlerinde ve üretim ilişkilerinde insan, daima önemli bir yer almıştır. Üretim araçlarının üretimini, hammadelerin üretimini insanoğlu işgücüyle gerçekleştirir. Üretim ilişkileri ise zaten insanlar arasındaki mülkiyet ilişkileridir.

Bu ilişkiler içinde insanı tek tek birimler olarak düşünmek, düşüneni, sadece, olandan - bitenden uzaklaştırır. Zira insanoğlu ancak toplum içinde vardır.

Örneğin; kölelik düzeninin egemen olduğu bir toplumda tüm üretim araçları, köleler dahil, kölenin üzerinde oturduğu topraklar dahil efendilerin kişisel mülkiyetindendir. Efendiler örgütlü bir biçimde; bilinçli bir biçimde birbirleriyle dayanışma içindedirler. Efendiler bu olanaklarını biraz da birbirleri ile örgütlü bir biçimde dayanışma içinde olma-

larında bulmuşlardır. Bu örgütlü ve bilinçli dayanışma kölelik düzeninin determinizminde rol oynayan önemli bir etkendir. Efendi, kölesini dilediği gibi çalıştırır, dilediği gibi asar, keser. Ama hele efendinin bu tutumuna karşı köleler dayanışmaya ya da direnmeye geçmesinler, yandıklarının resmidir. Efendilerinin silahlı örgütleri, yan bakanı paramparça etti demektir. Köleler, bütün bunları göze alıp, bilinçli ve örgütlü bir biçimde ayaklanma olanaklarını bulmada gecikselerdi, köleci toplum düzenlerinin ömrü çok daha uzun olurdu.

Ezilen sınıfların bilinçli ve örgütlü bir biçimde ayaklanma olanaklarını bulmaları toplum olaylarının determinizminde daima tayin edici etkenlerden biri olarak kalmaktadır.

İnsanoğlu, varlığını sürdürebilmek için, doğa ile olan ilişkisinde, nasıl bir takım araçlar yapmayı başarmışsa, nasıl ateşi bulmayı, demiri eritmeyi, hayvanı ehlileştirmeyi başarmışsa, bilinçli ve örgütlü bir biçimde kendini sömüren, kendini ezen hemcinsine karşı, yine bilinçli ve örgütlü bir biçimde direnmenin, zulümden kurtulmanın yolunu da bulmuştur. Doğa bilimlerinin gelişmesi, insanı doğa ile olan ilişkisinde çok daha egemen duruma getirmiştir. Toplum da doğanın bir parçası olduğuna göre, toplum olaylarının kanununlarını araştıran müspet bilimlerin gelişmesi de zorunlu olmuştur.

KONUMUZ YURDUMUZ OLACAK

Bu yazımızda toplum olaylarının kanunlarını bulan bilimin yukarda değindiğimiz örgüt sorunu üzerindeki verilerinden söz açacağız. Konumuz kendi yurdumuz olacak. Emperyalist boyunduruğun, feodal boyunduruğun altında habire soyulup soğana çevrilen, geri kalmış ülkeler listesinde ön sıralara giren, yurdumuz olacak.

Boyunduruğu takan emperyalizm, işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibe üçlüsüdür. Boyunduruğa takılan, yukarda saydığımız bu asalak sınıfların dışında tüm sınıf ve tabakalardır. İşçilerdir, yoksul köylülerdir. Orta halli vatandaşlardır. Zanaatkarlar, esnaflar, memurlar vb..

Boyunduruğu takanlar örgütlüdürler. Boyunduruk, bu örgütün somut görüntüsüdür. Bu düzenin sürüp gitmesi, bu birbirinin zıddı iki unsurun, yani boyunduruğa takılanlarla, boyunduruğu takanların bir arada barış içinde ya da **huzur** içinde yaşamalarıyla mümkündür. Birbirinin zıddı bu iki unsur, bir bütün olarak, bir arada olmasa zaten bu içinde yaşadığımız düzenin varlığı söz konusu olamazdı. Tıpkı hayat olmasa ölümün olamayacağı gibi.

Emperyalist boyundurukta, feodal boyundurukta geri kalmış ülkeler var olmalı ki, emperyalizm varolabilsin. Ya da geri kalmış ülke-

leri taktığı boyundurukta inim inim inleten emperyalist ülkeler var olmalı ki, geri kalmış ülke gelişme olanağını bulamayıp, geri kalmışlığını sürdürebilsin.

Boyunduruğu takanların bir avuç azınlık olmasına rağmen, bu birbirinin zıddı iki unsurun bir arada **barış** yada **huzur** içinde yaşamaları ne ile mümkündür?

Ancak boyunduruğu takanların tepeden tırnağa silahlı bir biçimde, bilinçli bir biçimde, örgütlenmiş olmaları, karşı tarafın ise darmadağınık bir halde bilinçsiz ve örgütsüz bir biçimde, ille de kafalarının boyundurukta kalmalarına taraftar olmaları ile mümkündür.

BOYUNDURUK NASIL PARÇALANIR.

Toplumumuzun çoğunluğu boyunduruktadır, ama boyunduruğun asıl ağırlığı işçide ve yoksul köylüdedir. Onların acısı bir başkadır. Onların acısı daima yoksullukla, ölümle pençeleşmeyi yansıtır. Boyunduruğun parçalanması söz konusu olduğunda onların kaybedecek bir şeyleri olmadığından, ama kazanacak çok şeyleri olduğundan, işe içtenlikle, inatla sarılacak olan onlardır.

Bu işe inatla, içtenlikle sarılmak demek ne demektir?

Öncelikle siyasi bir güç olarak örgütlenmek demektir. Bu işe öncülük edecek olan siyasi partiyi kurmak demektir.

Sınıf olarak, çözülme değil de, gelişme ve politik bir güç olma eğilimi gösteren hangi sınıfsa öncülük o sınıfındır. Öncü müfrezenin, öncelikle onların içinden çıkması gerekir. Diğer sınıf ve tabakalardan ne kadar istidatlı kişiler bu işe talip olursa olsunlar geçerli değildir. Onlar bu istidatlarını öncü müfrezeyi işçi sınıfının içinden çıkarmayı ne oranda kullanırlarsa proleter devrimci hareket kendilerini o oranda bağrına basar. Artık onlar proleter devrimci eylemin, onun öncü müfrezesinin ayrılmaz birer unsuru olmuşlardır demektir. Bu bakımdan işçilerimiz öncü müfrezenin, Parti'nin yaratılmasında sorumluluğun büyük ağırlığını ya da şerefini bizzat yüklenmek zorundadırlar.

Öncü müfreze kendisine sadece bu ismi vermekle öncü müfreze olamaz. Bu isme layık olmak için onda lafta kalmayan bazı nitelikler aranır.

Şöyle ki; Parti işçi sınıfının içindeki en dürüst, en fedakâr, sınıfsal çıkarları uğruna gözünü budaktan esirgemeyen, en bilinçli unsurlarını bağrında toplamayı başarmış olmalıdır. Partinin işinin ehli bir kurmay heyeti olmalıdır. Parti, teorik ve pratik bakımdan doğru bir çizgide yürümeli, ya da hatalarını en kısa zamanda düzeltme olanaklarına sahip olmalıdır. Parti bir öncü müfrezedir ama, hiçbir zaman işçi sı-

nıfından kopuk bir öncü müfreze olmamalıdır. İşçi sınıfının tam bir içtenlikle, saygısını, sevgisini kazanması şarttır.

Ancak Parti'yi işçi sınıfına böylesine ilişkiler sımsıkı bağlar ve Parti işçi sınıfının kendiliğinden gelme eylemlerinin peşinden yürüyen alelade bir kuruluş olmaktan çıkar, bu kendiliğinden gelme hareketleri sınıf bilinci düzeyine çıkarma olanağını bulabilir.

Parti, kendi dışında kalmış olan geniş işçi kitlelerine de örgüt ve disiplin anlayışını vermekle görevlidir. Geniş işçi kitleleri örgütsüz ve disiplinsiz bir biçimde Partiyi sözüm ona desteklemiş olsalar da bu destekten uzun boylu hayır gelmez. Seçimden seçime işçi oylarını almayı başaran reformist partiler için böylesine destekler çok hayati bir değer taşıyabilir. Proleter devrimci bir Parti bununla yetinemez. Geniş işçi kitlelerine örgüt, disiplin ve inatla mücadele anlayışı vermek için de öncelikle Partinin bu alanda tam bir örnek olması gerekir.

Parti, işçi sınıfının yalnız öncü müfrezesi değil, aynı zamanda onun örgütlü müfrezesidir. Her Partilinin gerekli örgütlerde görev alması zorunluluğu olmalıdır.

Yukardan aşağı örgütler, karşılıklı sorumluluk içinde birbirlerine hesap verme durumunda olmalıdır.

Parti, kendi dışındaki siyasi parti niteliğinde olmayan diğer örgütlerle de sımsıkı bağlar içinde olmalıdır. Başta işçi sendikalarıyla, köylü birlikleriyle, öğrenci dernekleriyle, kooperatiflerle vb. Parti, yukarda adı geçen örgütlerle olan bu sıkı bağını bu örgütlerde çalışan Partililer aracılığı ile gerçekleştirebilir. Ve bu yoldan parti dışı kuruluşlarda Partinin genel siyasi çizgisini disiplinli bir biçimde izleme olanağını bulabilirler.

Partinin bütün bu kuruluş çalışmalarının amacı iktidar olmalı ve tüm eylemler bu amaca uygun bir biçimde ayarlanmalıdır.

İşçi sınıfı üretimdeki durumu gereği toplu bir halde bulunur. Sömürü mekanizmasının dişlileri arasında toplu bir halde sömürülür. Diğer sınıf ve tabakalara oranla en fazla gelişme ve siyasi bir güç olma eğilimini gösterir. Bu nedenlerle siyasi Partinin kuruluşunda olsun, Milli Demokratik Devrimin başarılmasında olsun sosyalist devrimin gerçekleşmesinde olsun, en ağır sorumluluğun, bir başka deyişle en büyük şerefin onun öncülüğünde olması gerekir.

Yoksul köylülük de sömürü mekanizmasının dişlileri arasında daha az eziliyor değildir. Tersine; yer yer bu ezilme yoksul köylüyü çok daha tahammülü güç koşullarda bırakmaktadır. Fakat yoksul köylülük, üretimdeki durumu gereği dağınıktır. Hızla büyük şehirlere ya tamamen, ya da mevsimden mevsime göç etmek zorundadır. Sayıca işçi sınıfından fazladır, ama sınıf olarak çözülme eğilimi gösteren bir sınıf-

tır. İşçi sınıfı ise sayıca azdır ama, gelişme ve daha büyük hızla bilinçlenme eğilimi gösteren bir sınıftır.

İşçi sınıfının çoğunluğunu büyük şehirlere göç eden yoksul köylü kökenli işçiler meydana getirir. Bu nedenle Partinin öncü müfrezesi sadece işçi sınıfından değil aynı zamanda yoksul köylülerden de oluşur.

Feodal boyunduruğun kırılmasında, yoksul köylü ne kadar dağınık olursa olsun, üretimdeki durum gereği, sınıfsal çıkarı gereği daha büyük bir sorumluluk taşıyacaktır. Feodal kalıntıların siyasi gücünü kıracak olan toprak reformunun gerçekleşmesinde yoksul köylü daha büyük bir siyasi güç olarak derebeyinin karşısına dikilmek zorundadır.

İşçinin ve yoksul köylünün Partisi, bu sorumlulukları, örgütlü, disiplinli ve tam bir dayanışma içinde yoğurup gerekli mücadeleyi verdiği oranda, emperyalizm, işbirlikçi sermaye, feodal mütegallibe üçlüsünün toplumumuza taktığı boyunduruğun parçalanması aynı oranda kaçınılmaz olacaktır.

KÜÇÜK BURJUVA

İşçi sınıfı ve yoksul köylülüğün dışında ama aynı boyunduruk altında kalan küçük burjuvaziye ya da sınıf ve tabakalara gelince:

Derece derece onlar da aynı dişliler arasında yoksullaşmakta ya da ezilmektedirler. Çoğunluğu zengin olma, patron olma umudunu yitirmiştir. Bu durum onları zorunlu olarak boyunduruğun altında en çok ezilen işçiler ve köylülerin örgütüyle güçbirliğine itecektir. Bu güçbirliğinin pratikte gereği gibi gerçekleşmemiş olması, adı geçen sınıfların gereği gibi siyasi ve mesleki bakımdan örgütlenmemiş olmalarında yatar.

19 NİSAN 1971
TÜRKİYE SOLU
Sayı 2.

ÖLÜM YOK Kİ

Mehmet Şevki Akşit İçin

Gözü arkada kalmaz devrimcinin
Bilir ki
Ölüm yok ki

Su
Sudur
Toprak topraktır işte
Zeytin ağacı zeytin verir
Kendi adı «Mehmet»tir
LENİN'in
Vladimir İlyiç Ulyanov
Gorki
«Acı» demektir

Su akar
Zeytin yeşil
LENİN ölümsüz

Yunus balıklarıdır geçen
Bir altından bir üstünden denizin
«— Yunuslar geçiyor...» der
Bekler
Bekleyişinden inanın ki
İçlerinden en dirisi delikanlısı
Sanki bir sevinç şarkısı
Gökkuşağına erişmek için
Sıçrar yükselir birden
Balkır güneşte
Döner
Sarı papatya bir çocuğun elindeki
Mavi fırıldak gibi
Ölüm yok ki

Düşer aklına düşümüz gerçeğimiz
Daha onaltısında
Daha eli
Bir kızın eline değmemişken
— Bir kızın eline değer gibi —
Sevişmenin yetkinliğini bilmezken daha
Gördüğü
Katıldığı düş
Öncesizden sonrasıza yürürken adım adım
O en önümüzde giden
Boyuna kanımızla boyadığımız bayrak
Yere düşürmediğimiz o
O gelen yaklaşan gelecek
O bilinç o inanç o gerçek
O hani ilk adımımızdaki
Ölüm yok ki

Yaprak ölür daldan düşünce
Balık sudan çıkınca
O ölmez
Ölmez o
Düşünden caymadıkça

Serçeler yağmurda der ki
Ölüm yok ki
Ölüm yok ki

Mustafa Suphi yoldaş
Bugün aramızdaki
Ölüm yok ki

Katı karanlık
Ölümün cam kırığı sessizliğinde
Çıt çıkmıyor
Yel esmiyormuş
İpte boylu boyunca dikiliyor
Tan yerine doğru
Ağır ağır dönüyormuş y i ğ i t
Şafak söktü sökecek
Kıyıcıların
Can-kıyıcılarının
Omuzları elleri silâhları
Korkunun
Korkulu denizinde yüzerken bitkin
Çıt yokken
Birdenbire bir Pat Pat Pat sesi
Baskın mı verdi yoksa memleket emekçisi
Kanları donmuş
Bet beniz uçuk
Boyunsuz başlarını çevirmişler sesin geldiği yana
Gündöndüler gibi değil
Kargalar gibi kara-kargalar
Meğer bir güvercinden geliyormuş bu ses bu isyan
Utanmışlar bu kez de korkularından
«Ateş...» demiş paslı bir ses «Yaylım ateş...»
Güvercini kodunsa bul
Boşuna delik deşik olmuş duvar
Gün açmadan indirilmiş ipteki b a y r a k

Bunlar da
Bu yüreksiz
Kanı soğuk hayvanlar da
Birer bebek olarak geldiler ilkin
Oğullu kızlıdır kimi de belki
Bilmezler ki
İlk ışığı selâmladı güvercin
Kanadına değen ilk ışığı
Ölüm yok ki

Grevde
Yürüyüşte
Kavgada
Şiirde şarkıda kanda
Dökülen kanda
Kimler yok ki
Ölüm yok ki

Gözü arkada kalmaz devrimcinin
Bilir ki
LENİN
Şeyh Bedrettin
Şefik Hüsnü Reşat Fuat
Bencilliğe hoyratlığa körlüğe inat
Sürdürülen savaş
Önde yürüyen öncü
Onlarsız olamaz ki
Ölüm yok ki

Boyun eğmemiş dayatmışsak
Elden ele geçmişse bayrağımız
Değeri biçilemez bir nice yiğit
Ölüm yadsıdı ondan
Ölümü hiçe sayıp
Ölüme meydan
Okuduklarından

Ben belledim
Ben derim ki
Ölüm yok ki
Ölüm yok ki

Çiçekler kokusunu göndermez olur
Başucumuzdaki çiçekler
Su bardağına uzanamaz artık elimiz
Sevdiklerimizin yüzünü seçemez
Son soluğumuz tükenirken
Birden
Sıçrar yükselir balkır güneşte
O delikanlı yunus
Masmavi fırıldaklar döner

Papatyadan çocukların elinde
Gündöndüler çevirir
Yüzlerini yüzümüze
Açılır pencereler kapılar
Bir güvercin gelir konar
Konar uçar
Uçar konar
Kanadı kırık
Kanadında aydınlık
Dallar suya eğilir
Hep bir ağızdan der ki
ÖLÜM YOK Kİ
ÖLÜM YOK Kİ

Bütün sevdiklerimiz
Gidenimiz kalanımız
Oğul kız
Ölüme meydan
Okuyan
Bir nice yiğit
O eski şarkımıza katılır
«Uyan artık uykundan...»
Diye başlayan
Bir «UZUN YÜRÜYÜŞ»e çıkarız
Gökkuşağını geçerken

«Sancağımız KAZOVA'ya dikilir.»

D İ L E K

Ak güvercin ak güvercin
Mehmet'in yüreğini
Yüreğine kat güvercin

FİNANS – KAPİTAL ÜZERİNE

12 Mart'tan bu yana, sosyalist harekette, bir fikir ve kavram kargaşası sürüp gidiyor. Bunda, 12 Mart'la girilen açık faşizm ortamının katkısı büyüktür. Proleter devrimcilerinin açık faşizm şartlarında, kitlelere seslenebilme ve onlara ulaşabilme olanaklarının sınırlılığı ve yetersizliği herkes tarafından kolayca kestirebilir.

Bir yandan harketini savunmak, faşizm ateşi altında fedakarca çalışmaların sonuçlarını, ürünlerini (ne denli mütevazi olursa olsun) gözünün bebeği gibi korumak, heba olmamasına dikkat etmek öte yandan, son derece sınırlı maddi ve teknik şartlar. Uzun lafa gerek yok; legal yürütülen çalışmanın, faşizm şartlarında yürütülen çalışmalara göre kolaylığını ve legal şartlarda geniş kitlelere seslenebilme araçlarının faşizm şartlarındaki sınırlılığına üstünlüğünü çoğumuz yaşadık.

Buradan çıkaracağımız sonuç; proteler devrimcilerinin faşizm şartlarında üç yıl kitlelerle ve yeni yetişmekte olan kadrolarla bağlarının son derece sınırlı ve yetersiz kalmış olmasıdır. Bu demektir ki, geniş kitleler ve yeni yetişmekte olan kadrolar, proleter devrimcilerinin doğruları açıklayan ve doğru hedefler gösteren dilinden uzun sü-

re yoksun kalmışlardır. Bu madalyonun birinci yüzüdür.

Madalyonun ikinci yüzüne gelince; aynı faşizm ortamında sebebi her ne ise, bazı sosyalist yazarlar, legal olarak kitlelere ve yeni yetişen kadrolara seslenebilme olanaklarını bulabilmişlerdir. Faşizm şartlarında legal olanaklara sahip olabilmek ve bunları kullanabilmek, iyi bir şey. Herkese nasip olmuyor. Ve buna bir diyeceğimiz yok. Ama bu olanakları doğru yolda ve hakkıyla kullanabiliyorsan bir diyeceğimiz yok.

Hatta şu durum bile bir yere kadar makuldür; o şartlarda legal olarak çıkan yazıların dili, faşist darbelerden sakınma dikkatini belli ölçülerde taşımalıdır. Hepimiz biliyoruz ki, o günlerde legal yollardan A.B.D. emperyalizmine kahrolsun diyebilmek, ülkenin bağımlılığından söz etmek, egemen sınıflara işbirlikçi diyebilmek kolay iş değildi. Bunları söyleyenler, şuraya buraya bu gibi sloganları yazanlar iki-üç tane liseli henüz 16-17 yaşında kişiler olsalar bile derhal tutuklanır, işkenceden geçirilir, 8-10 sene hapis giyerlerdi.

Durum bu olunca bir fıkra yazarının köşesinde yazdığı yazılarda, bu konudaki titizliği anlayışla karşılanabilir. Daha ılımlı, faşizmin öfkesini çekmeyecek terimler kullanması gerekmiş olabilir. Ancak bu, davranış, faşizmin yasa dışı ilan ettiği, savunucularının tutuklandığı ya da firar halinde olduğu, bilimsel sosyalizmin Türkiye koşullarına doğru uygulanmasının ürünü olan Milli Demokratik Devrim Stratejisinin temellerine bir saldırı hüviyetine bürünürse, bunu amaçlarsa, doğru bir tutum, yakışır bir tutum olmaktan çıkar. Ve faşizmin gerilediği 14 Ekim seçimlerinden sonra bazı demokratik olanakların sağlanabildiği şartlarda da sürerse bu, Türkiye gerçeklerine uymayan terimlerle konuşmak, bunlarla Türkiye'yi açıklamaya kalkmak tutumu bilimsel bir tutum olamaz. Olsa olsa, sosyalist cephedeki fikir ve kavram kargaşalığının körüklenmesi olur.

YERLİ FİNANS — KAPİTAL DEĞİL, İŞBİRLİKÇİ SERMAYE

Finans - Kapital'in Batı'da kapitalizmin gelişerek emperyalizm aşamasına ulaşması olayıyla ortaya çıkmış olduğu herkesçe bilinir. Serbest rekabetçi kapitalizmin, tekelci kapitalizme (emperyalizme) dönüşmesi olayıdır bu. Kapitalist üretim biçiminin gelişimi içinde sermaye de nitelik değiştirerek malî sermaye (Finans - Kapital) durumuna yükselmiştir. Serbest rekabetçi kapitalizm için «sermaye» ne ise, emperyalizm (tekelci-kaptilalizm) için de finans-kapital odur.

Bu gelişim süreci, sermayede ve üretimde son derece yüksek bir yoğunlaşma ile birlikte, merkezileşme, tekelleşme, finans-kapital ve emperyalizm zincirlenmesini içerir. Bütün emperyalist ülkeler (geliş-

miş kapitalist ülkeler) bu safhalar zincirlenmesini, bu süreci yaşamışlardır. Bu unsurlardan biri olmadan, diğeri olamaz. Yoğunlaşma ve merkezileşme olmadan, tekelleşme meydana gelemez. **Tekelleşme yaşanmadan finans-kapitalleşme oluşamaz. Ve finans-kapitalleşme olmadan emperyalizm olamaz.** Bunlar birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olgulardır. Bu sürecin bir safhası, kendinden sonra gelen safhayı filiz halinde içerir. Bir başka deyişle, her aşama, bir önceki aşamanın bağrında yeşerir. Bu gelişme süreci, kapitalist yoldan gelişmenin, emperyalist aşamaya ulaşmanın sürecidir.

O halde bu sürecin ürünlerinin, geri bırakılmışlıkla, azgelişmişlikle bir arada olamayacağı açık ve kesindir. **Sömüren ülkelerin sermayesinin, sömürülen ülkeler sermayesinden nitelikçe farklı olacağını herkes bilir.** Nasıl ki, sömüren ülkeler (emperyalist ülkeler) ile sömürülen ülkeler arasında nitelik farkı varsa. Eğer bilim, emperyalist ülkeler sermayelerine finans-kapital adını vermişse ve finans-kapitallerin kendilerine özgü bazı fonksiyonları varsa, yani belli bir niteliğe sahipseler, aynı niteliğe sahip olmayan, aynı işlevleri yerine getirmeyen sömürülen ülke sermayelerine biz finans-kapital diyemeyiz. İki ayrı niteliği aynı imiş gibi gösteremeyiz. Bu, başka niteliğe sahip sömürülen ülke sermayelerine bilimsel sosyalizmin terminolojisinde komprador ya da işbirlikçi sermayeler denmektedir. Bilimsel sosyalizmin dili ile konuşmak zorundayız. **O halde yerli finans-kapital değil, işbirlikçi sermaye.**

EMPERYALİST OLMAYAN FİNANS — KAPİTAL YOKTUR

«... emperyalizm ya da malî sermaye (finans-kapital) egemenliği» der Lenin. (Emperyalizm, s. 74). Nasıl ki serbest rekabetçi kapitalizm, burjuvazisinin egemenliği ya da sermayenin egemenliği emperyalizm de finans oligarşisinin (mali oligarşinin) ya da finans-kapital'in egemenliğidir.

Bu temel doğrunun tersi de doğrudur. Yani, mali sermaye (finans-kapital) egemenliği de emperyalizmdir. Deniyor ki, bizde egemen olan sermaye «yerli finans - kapital»dir. Ama Türkiye emperyalizmi ya da emperyalist Türkiye denmiyor. Eğer yukardaki temel doğrudan hareket edecek olursak ve **bir ülke sermayesi finans - kapital düzeyine yükselmişse, orada kapitalist üretim biçimi emperyalist aşamaya yükselmiş demektir.** O, ülke, yukarda değindimiğiz kapitalist gelişme sürecini yaşamış demektir. Burada duraksamaya hiç yer yoktur. **Çünkü empeyalizm finans-kapital egemenliğidir.**

Ama Türkiye'de herkesin hem fikir olduğu bir görüş vardır ki, o da Türkiye'nin azgelişmiş, geri bıraktırılmış, kapitalist yoldan gelişip

kalkınamamış (ne derseniz deyin) ülkeler arasında olduğudur. Bilimsel sosyalizmin diliyle, bağımlı ve sömürülen ülkeler safında.

Kapitalizm bir dünya sistemidir, onun en yüksek aşaması emperyalizm de bir dünya sistemidir. Bu sistem, bir yanda emperyalist ülkeler, bir yanda sömürülen bağımlı ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi, askeri ideolojik, kültürel vb. ilişiklerden oluşan bir dünya sistemidir. Kısacası bu sistem, sömüren ve sömürülen ülkeler arasındaki sömürü ve bağımlılık temeline dayanan bir sistemdir. Bağımlı ve sömürülen ülkeler emperyalizmin varlık nedenidir. Çünkü, bu «yeni sömürgecilik» denen olgu kapitalizmin emperyalizm durumuna yükselmesiyle meydana gelmiş bir olgudur. Bundan dolayı bağımlı ve sömürülen ülkeler olmadan emperyalizm olamaz.

Buradan çıkarılacak bir sonuç da, emperyalizm çağında 20. yüzyılın başlarından bu yana daha önce kapitalist yoldan gelişememiş ülkeler için, bu yolun emperyalizm tarafından tıkanmış olduğudur. 20. yüzyılın Ulusal Kurtuluş savaşları, sosyalist devrimler çağı olmasının anlamı budur.

Öyleyse bu gibi ülkelerde gelişmiş kapitalist (emperyalist) ülkelere özgü unsurları aramak boşunadır. Bizim gibi ülkelerde yerli finans-kapitaller bulacağım diye, bir takım zorlamalara başvurmak fikir ve kavram kargaşalığı yaratmak bilimsellik değildir.

TÜRKİYE EMPERYALİZM TARAFINDAN SÖMÜRÜLEN YARI — BAĞIMLI BİR ÜLKEDİR.

Ülkede yerli finans - kapital egemenliği olup da ülkenin emperyalist olmadığını söylemekle, ya da olduğunu söyleyememekle düşülen çelişkiyi bir yana bırakalım. Ancak görmezlikten gelemeyeceğimiz ve iyice anlaşılması gereken bir şey daha var. O da ülkemizin ve halkımızın emperyalizm tarafından (özellikle A.B.D. emperyalizmi) sömürüldüğü ve bağımlılaştırıldığı gerçeğidir.

Kolay kolay yadsınmayacak olan şey; ülkemizin emperyalizme olan bağımlılığı ve ilişiklerinin, emperyalist ülkelerin birbirleriyle olan ilişkileri olmadığıdır. Bu bağımlılık sömürülen ve ezilen bir ülkenin, sömüren ve ezen ülkeye olan bağımlılığıdır. Bu ilişki, gelişmiş kapitalist (emperyalist) bir ülkenin, gelişimini engellediği geri bıraktırılmış bir ülkeyle olan ilişkisidir, tahakkümüdür. Bunu böyle kabul ediyorsak ülkede egemen olan gücün yerli finans-kapital ya da yerli mali oligarşi olduğunu söyleyerek, emperyalizmin sömürü ve tahakkümünü gizleyemeyiz. Ülkemizle emperyalist ülkeler arasındaki ilişkile-

ri bizim gibi ülkeleri talan eden, uluslararası finans-kapital'in ya da finans oligarşinin birbirleriyle olan ilişkileri gibi gösteremeyiz.

Doğrusu, ülkenin emperyalizm tarafından sömürülen ve ona bağımlı azgelişmiş bir ülke olduğu gerçeği ile ülkeye hükmeden, tahakküm eden sermayenin yerli finans-kapital olduğunu söylemek açık bir çelişkidir. Doğrusu, ülkemize tahakküm eden sermayenin, emperyalizmin sermayesi, ile (uluslararası finans - kapital) işbirlikçi sermayenin ittifakı olduğudur. İşin aslı budur. Ancak bu ittifak da kırsal alanda feodal mütegallibeyi (tefeci bezirgânlar dahil) müttefik olarak alır. Ülkeye hükmeden siyasi güç bu üçlünün siyasal gücüdür.

Evet, ülkemizdeki kapitalist girişimlerde egemen olan güç emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ittifakıdır. Ama bu sömürüden aslan payını alan yine emperyalizm, yani onun sermayesi uluslararası finans-kapital olmaktadır. İşbirlikçi burjuvazi, emperyalist sömürünün ülkemizde gerçekleşmesine, uluslararası finans-kapital'in ekonomik sömürüsüne aracılık ederek, yalnızca ülke içi faaliyetlerinde onunla işbirliği ederek, karşılığında, bir pay alır.

Ülkede elde edilen artık — değer'e en geniş ölçüde el koyan yerli finans-kapital gibi gösterilmeye çalışılan işbirlikçi burjuvazi değildir; yukarda da söylediğimiz gibi emperyalizmdir.

Bu, çeşitli yollardan gerçekleşir. Örneğin, emperyalizmin doğrudan yatırımlardan elde edilen kârın emperyalist (metropol) ülkeye aktarılması (transferi) ile, Patent, Royalti, Lisans vb. anlaşmalar karşılığı olarak, ya da emperyalizmin devlete ve özel sektöre verdiği borç ve kredilerden yüksek faiz sonucu elde edilen gelirler yoluyla. Ülkenin yeraltı zenginliklerine (hammaddelere) el konulması yoluyla.

Fakat, aslan payının emperyalizme gitmesinin çok önemli bir yolu daha vardır: Emperyalizm bizim gibi ülkelerde ağır sanayi kurulmasına, yatırım malları sanayii (fabrika üreten, makına üreten fabrikalar) kurulmasına, yani üretimin birinci kesiminin gerçekleştirilmesine izin vermez, bu yolu kapatır. Bu durum, ülkede her fabrika açılışında, bunlar için gerekli olan makinelerin ithal edilmesi demektir. Bunların ihracatçısı emperyalist ülkeler, bu yoldan da, işbirlikçi burjuvazinin payına düşen artık — değer'in önemli bir kısmına el koyarlar. Buna teknoloji ihracatını da ekleyebiliriz.

Bu olayları bir arada değerlendirirsek, bizim gibi ülkelerin sürekli sermaye eksikliği duymalarının, gelişip kalkınabilmek için gerekli sermaye birikimini bir türlü sağlayamamalarının ve kapitalist yolun niçin kapalı olduğunun anlamı biraz daha anlaşılmış olur.

Ve eğer anlamak istersek, yerli finans-kapital egemenliği olarak gösterilmeye çalışılan şeyin, yurtiçi üretime, içpazar'a egemen olamamak yeraltı zenginliklerine (hammaddelere) bile sahip olamamak olduğu anlaşılır. Egemen olan emperyalizmdir, «yerliler» ise bu egemenliğin bu sömürünün gerçekleşmesinde işbirliği edenler ve egemenlikte bu oranda pay sahibi olanlardır.

Ülkede ne «yerli finans-kapital» egemenliği vardır, ne de böyle gösterilmeye çalışılan sınıf kendi yağıyla kavrulur, o, emperyalizme her bakımdan muhtaç olan işbirlikçi sermayedir.

Toparlarsak; ülkede yerli finans - kapital egemenlIğinden bahsedilemeyeceği ortaya çıkar. Yoksa finans - kapital egemenliğinin emperyalizm olması gereği ülkeyi emperyalist bir ülke olarak görmek zorunda kalacağız. Öte yandan (ve ikinci olarak) ülkeyi hem azgelişmiş, emperyalizm tarafından sömürülen bir ülke olarak görmek, hem de egemen sömürücü gücün yerli olduğunu söylemek gibi bir çelişkinin içine düşeceğiz. Ve bütün çelişkilerin yanısıra ülkenin bağımlılığını ve bizi bağımlılaştıran emperyalizmi (öncelikle ABD) ve ülke sermayesinin işbirlikçiliğini gizlemek durumuna düşerek, devrimi hedeflerinden saptırmak zorunda kalacağız.

ULUSLARARASI FİNANS — KAPİTAL İLE BÜTÜNLEŞME

Bir de «yerli finans-kapital» gibi gösterilen sermayenin uluslararası finans-kapital'le bütünleştiği, kaynaştığı söyleniyor. «Organik» bir ortaklıktan söz ediliyor. Bu demektir ki yerli sermaye uluslararası finans-kapitalin'in bir parçası, onu meydana getiren unsurlardan biridir. Eğer bu ilişki organikse; dünyayı kasıp kavuran, Vietnam'dan Latin Amerika'ya kadar sömürü ağını kapitalist dünyanın dört bucağına yaymış olan uluslararası finans-kapital içinde değerlendirmek gerekir, bizim «yerli finans-kapital» de. Ve onu da, bu azgınca faaliyetlere katılıyor, diğer bağımlı ve sömürülen ülkelerin bu müthiş talanından pay alıyor saymak gerekir. Yani dış sömürüden pay alıyor. O halde, kendisi bağımlı ve sömürülen bir ülke değil, tam tersi dünyanın sömürülmesine katılan uluslararası finans-kapital'in diğer emperyalist ülkeleri gibi, emperyalist bir ülkedir. Dünyanın geri bıraktırılmış, uluslarını sömüren ve bağımlılaştıran bir ülke.

Ama işin böyle olmadığını herkes bilir. Böyle bir görüşün tutulacak hiçbir tarafı yoktur. Ancak ülke sermayesinin uluslararası finans kapitalle kaynaştığını, bütünleştiğini söylemekle düşülen durum budur. Yukarda da gördüğümüz gibi, bizim işbirlikçi sermayenin dış sömürüden pay almasından geçtik, yurtiçi üretimde içpazarda ve yeraltı kaynaklarımızda bile egemen olmadığıdır işin gerçeği. Onun fonk-

siyonu yalnızca emperyalist sömürünün ülke içinde gerçekleşmesinde işbirliğinde bulunmak ve yalnızca uluslararası finans-kapital'n ülkemizdeki sömürüsünden bir pay almaktır.

Bu açıdan bakıldığında da işbirlikçi sermayenin yerli finans-kapital olamayacağı ve yaptığı işbirliğinin uluslararası finans-kapital'le organik bütünleşme sayılamayacağı ortadadır.

SERMAYE İHRACI

Bilindiği gibi emperyalist ülkelerin dış ekonomik sömürüyü gerçekleştirmeleri sermaye ihracı ile olur. Sermaye ihracı serbest rekabetçi kapitalizmin gelişip emperyalist aşamaya yükselmesi, sermayenin gelişip finans-kapital niteliğini alma olayı ile ortaya çıkmış bir olaydır. Emperyalizm çağında, sermaye ihracı, mal ihracının yanında ve onun üstünde yer alır.

Oysa ülkemizin sermaye ihraç eden emperyalist bir ülke olmadığı bilinen bir gerçektir. Böylece emperyalist bir dış sömürüye katılmak ve ondan pay almak gibi bir durumu, hatta olanağı olamaz. Oysa uluslararası finans-kapital sermaye ihraç eden ve dolayısıyla emperyalist sömürüyü gerçekleştiren bir sermayedir. Öyleyse bunun bir bütünlük filan sayılamayacağı besbellidir.

Kaldı ki, «yerli finans-kapital» savunucuları dahi yerli sermayenin, emperyalist bir sermaye ihracatçısı olmadığını kabul ediyorlar. Onlara göre, «yerli finans-kapital» «güdük, güçsüz, çapsız», «kendi yağıyla kavrulan» bir finans-kapitaldir. Finans-kapital'den ille de emperyalist bir sermaye ihracatçılığı beklemek «tümüyle mekanik» bir görüştür.

Peki ama sermaye ihraç eden ülkeler, emperyalist ülkeler değil-mi? İhraç edilen sermaye, uluslararası finans-kapital'in sermayesi değil mi? Ve onun tarafından ihraç edilmiyor mu? Bu sorunların karşılığı hiç duraksamadan «evet»tir. Sermaye ihracı finans-kapital egemenliğinin (emperyalizmin) niteliğinden gelir. Sermaye ihracı finans-kapital'in ayırdedici, belirleyici özelliğidir. Biz onu, bu özelliğine, yerine getirdiği bu belirleyici fonksiyona bakarak ayırt ederiz. Emperyalizm, finans-kapital, sermaye ihracı ayrılmaz bir bütündür. Bunları birbirinden ayırdın mı, ortada hiç bir şey kalmaz. O zaman finans-kapital kimin sermayesidir? Sermaye ihracını kim yapar? Emperyalizm nedir? gibi sorulara bir karşılık veremezsiniz.

Bazı ülkelerin finans-kapitalleri emperyalist bir sermaye ihracatçısı niteliğindedir, bazı ülkelerde ise bu nitelikte değildir gibi bir abese düşülmemelidir. Finans-kapital'ler hangi kaynaklı olursa olsun aynı niteliktedir ve ayni işlevleri yerine getirirler. Emperyalizm, her yerde finans-kapital'in egemenliğidir. Bu temel doğrudur. Finans-

kapital egemenliği bazı yerlerde emperyalizmdir, bazı yerlerde değildir gibi bir anlayış bilimsellikle çelişir.

Öte yandan emperyalizmle, finans-kapital'i birbirinden koparırsan, onu (emperyalizmi) bazı finans-kapitallerin tercih edip uyguladığı bazı finans kapitallerin şu veya bu sebebten tercih etmediği (veya edemediği) uygulamadığı (veya uygulayamadığı) bir politika durumuna düşürürsün. Oysa emperyalizm bugünkü kapitalizmdir. Kapitalist üretim biçiminin en yüksek aşamasıdır. Ekonomisiyle, politikasıyla, ideolojisiyle, askeri çizgisi ile, kültürü ile vb. ile bir bütündür.

«Emperyalizm, bugünkü kapitalizm değildir, yalnız onun politikasının biçimlerinden biridir» diyor Kautsky. (V.İ. Lenin, Emperyalizm... s. 116). Emperyalizmi bir politika biçimine indirgemenin Kautsky'ye özgü bir görüş olduğunu, Lenin açıklıkla belirtmiştir. Finans-kapital sermaye ihraç etmíyor diye (Ahtopotun bir kolu kesik diye) finans-kapitale finans-kapital demiyelim mi? (Ahtopot'a, ahtopot demiyelim mi?) anlayışı var. Aslında bunu söylemekle, sermaye ihracının, finans-kapitalin «bir kolu» bir özelliği (bizce ayrılmaz ve belirleyici özelliği) olduğunu kabul etmiş oluyorlar. Ama sermaye ihracının finans-kapitalin ayrılmaz ve belirleyici özelliği olduğunu kabul etmedikleri için koparıp atabiliyorlar. Ama bunu söylemekle (bir kolu kesik diye...) demekle Ahtopotun (finans-kapitalin) başka kolları olduğunu da kabul etmiş oluyorlar. Nedir bu diğer kollar, özellikler? Örneğin uluslararası finans-kapitalin sermaye ihracının yanında ve onunla birlikte yerine getirdiği diğer işlevleri (kolları), uluslararası tekelci birlikleri oluşturmak, dünyanın pazar olarak paylaşılması, dünyanın toprak olarak böşülmesidir bunlar. O halde bizim «yerli finans-kapital»in diğer kolları özellikleri ya da işlevleri nerede? Sermaye ihracından geçtik hangi özelliklerine bakarak finans-kapital diyelim, ona biz? Yalnızca bir kolu kesik değil, hiç bir kolu olmayan bu «ahtopot» (finans-kapital) olamaz.

FİNANS-KAPİTAL'İN İÇERİĞİ

«Üretim yoğunlaşması, bundan tekellerin doğuşu, sanayi ile bankaların kaynaşması», iç içe girmesi «işte malî-sermayenin oluşum tarihi ve bu kavramın özü.» diyor Lenin. (Emperyalizm s. 60).

Buna rağmen finans-kapitalin içeriğine tekelleşmiş banka sermayesiyle tekelleşmiş sanayi sermayesinin kaynaşması yanında toprak, emlak, ticaret, vb, gibi sermayeleri de ilave eden bir görüş var. Finans - kapitali bütün sermayelerin «en kodomanlarının» kaynaşması şeklinde anlayanlar var, Leninin yukarda andığımız açık ve kesin tanımına rağmen, Hiç kuşkusuz ki, bu yanlış bir anlayışdır.

Finans-kapital, her çeşitten sermayelerin en kodomanlarının bir

araya getirdiği bir şirket değildir. Bu anlayış, finans-kapitali nitelikçe yepyeni bir sermaye biçimi olarak anlamının değil, onu bir şirket olarak görmenin ürünüdür. Oysa finans-kapital tekelleşmiş banka ve tekelleşmiş sanayi sermayelerinin içiçe geçip kaynaşmasıyla oluşmuş, yeni, üstün, apayrı bir niteliği olan bir sermaye biçimidir. Artık ne o kendi başına bir banka sermayesidir, ne de kendi başına sanayi sermayesidir. Ayrı bir niteliktir.

Mali sermayenin (finans-kapital) bütün diğer sermaye çeşitlerine üstün, egemen olduğunu söyler Lenin. Buradaki sermaye çeşitleri nelerdir. Her halde burada kastedilen sermaye çeşitleri, toprak, ticaret ve emlak sermaye çeşitleridir. Ve bu üstün finans-kapital bu alanlara da el atarak, en kârlı olanlarını kendine bağlar. Eğer finans-kapitali ayrı ve üstün bir sermaye biçimi olarak değil de, bir şirket olarak görürsen, finans-kapitalin egemen olduğu faaliyet alanı içine aldığı bu unsurları da finans-kapital'in içeriği içinde görürsün, Oysa burada anlaşılması gereken gerçek, toprak, ticaret, emlâk gibi alanların özü yalnızca tekelleşmiş banka sermayesiyle sanayi sermayesinin kaynaşması olan finans-kapital (mali sermaye) şirketleri tarafından kendine bağlandığıdır. Finans-kapital şirketlerinin kapsamı içine alındığıdır. Ama finans-kapitalin özüne değil. Çünkü finans-kapital bir şirket değil, sermayedir. Biçim değil, özdür. Bu arkadaşlar özü biçime feda ediyorlar.

Eğer Türkiye'de yerli finans-kapital vardır, diyorsan, bunu yapmak zorundasın zaten. Çünkü Türkiye'deki yerli egemen sermayeyi, yalnızca banka ve sanayi sermayesinin ortaklaşa yatırımlarına indirgersen elde avuçta bir şey kalmaz. O yüzden bunun içine toprak, ticaret, emlâk, ne bulursan doldur ki biraz şişkince görünsün.

Görülüyor ki, bu noktadan yaklaşıldığında da «yerli finans-kapital» iddiası bir haklılık kazanamıyor. Onun işbirlikçi sermaye olduğu gerçeği sırıtıp duruyor.

Geçmeden bir kez daha yineliyelim, finans-kapitalin ayırıcı özelliği sermaye ihracıdır, ve o emperyalizmden ayrı düşünülemez. Sorunu, niteliği ne olursa olsun yalnızca banka sermayesiyle sanayi sermayesinin ortaklaşa yatırımlarına indirgersen yanlış yaparsın. Bu biçimcilik olur. Oysa finans-kapital bir özdür. Her özün bir niteliği vardır. Bizim işbirlikçi burjuvazinin niteliğinin ise, bilimin bize açıkladığı finans-kapitalin niteliği olmadığı aşikârdır.

TEKELLEŞME

«Endüstrinin olağanüstü ölçüde gelişmesi ve üretimin git gide daha büyük teşebbüsler içinde son derece hızlı bir tempoda yoğunlaş-

ması süreci, kapitalizmin ayırıcı özelliklerinin başında gelir.» (Lenin, Emperyalizm s. 21)

İşte tekelleşmenin altında yatan olgu, bu olağanüstü ölçüdeki gelişme ve son derece hızlı bir tempodaki yoğunlaşmadır. Buradan çıkarılacak sonuç, tekelleşmenin, olağanüstü ölçüdeki kapitalist gelişmesinden, son derece hızlı bir sermaye ve üretim yoğunlaşmasından ayrı düşünülemeyeceğidir. «...bizzat yoğunlaşma, belli bir gelişim derecesine ulaştığı zaman doğrudan doğruya tekel'e geçebilir» der Lenin. (Emperyalizm s. 23) Üretimdeki ve sermayedeki bu yoğunlaşma Lenin'in bize açıkladığı tekelleşmenin, ayırıcı, belirleyici özelliğidir.

Bu, tekelleşmeye yol açan, son derece yüksek yoğunlaşma, Batının emperyalist ülkelerinde cereyan etmiştir. Ve bu cereyan ediş, bizim gibi ülkelerin aleyhine olmuş, bizim gibi ülkelerin kapitalist yoldan kalkınmalarının engellenmesi sonucunu doğurmuştur. Bağımlılaştırma ve yeni sömürgecilik olgusunu yaratmıştır, bu süreç. Bu süreç, yazının başlarında da değindiğimiz gibi, kapitalist yoldan gelişmenin, emperyalist aşamaya ulaşmanın sürecidir. Tekelleşme emperyalistleşme olayından ayrı düşünülemez.

Durum bu iken, bağımlı ve sömürülen ülkelerde bu anlamda bir tekelleşme mümkün değildir. Kapitalist gelişmenin bir aşaması olan tekelleşme ve tekelci yapı geri bıraktırılmışlıkla, gelişmemişlikle birlikte gidemez. Hem emperyalistlerin ekonomik alt yapısı, hem de az gelişmiş sömürülen ülkelerin ekonomik yapısı tekelci yapı olamaz. İkisi de aynı nitelik olamaz.

«Emperyalizmin mümkün en kısa tanımını yapmak gerekseydi, şöyle derdik: Emperyalizm, kapitalizmin tekelci evresidir. Bu tanımlamayla temel unsurları kavramış olurdu, çünkü bir yandan mali sermaye, bir kaç tekelci büyük bankanın sermayesinin, bir yandan tekelci sanayi guruplarının sermayesiyle kaynaşmasının bir sonucudur...» diyor Lenin (Emperyalizm s. 110).

Emperyalizmin, kapitalizmin tekelci evresi olduğu temel doğrusu evrenseldir. Tekelci evre (yapı) bazı yerlerde emperyalizmdir, bazı yerlerde değildir gibi bir düşünce kesinlikle yanlıştır. Öyleyse, hem bizim gibi ülkeler tekelci yapıya sahip olacak, hem de emperyalist olmayacak; bu çok açık bir çelişkidir. Bu çelişki, tekelci yapının bizim gibi ülkelere, emperyalizm tarafından bir aşı gibi aşılandığı ve bizim gibi ülkeler sermayelerinin «doğuştan tekelci» olduğu yanlış görüşünden kaynaklanmaktadır. Peki tekelci evre aşılanıyor da, kapitalizmin en yüksek aşaması olan emperyalizm niye aşılanmıyor.? Tekelci yapıya sahip oluyor da, niçin emperyalist aşamada olmuyor.? Kapitalizmin tekelci evresi (tekelci kapitalizm) bizde niçin emperyalizm demek

olmuyor? Bu evrensel doğru bizim gibi ülkelere gelince niçin geçerliliğini yitiriyor? Bu sorulara bilimsel bir karşılık verilemez. Çünkü bizim gibi ülkelerin yapısı, feodal ilişkileri de bağrında taşıyan bağımlı kapitalist bir yapıdır. Tekelci kapitalizm değil.

Burada karıştırılmak istenen iki olgu, kapitalist gelişmenin ve son derece yüksek bir yoğunlaşmanın yol açtığı tekelleşme ile gelişme ve yoğunlaşma ne olursa olsun sözlük anlamında «tekel» olma halidir.

Peki ama, merkantilist dönemde (ticari kapitalizm) ihracat tekel lerinden, feodal loncaların kendilerine özgü tekel durumundan, Osmanlılardaki yeddi- vahit (Tekel) kurumundan emperyalist aşamaya özgü tekelleşmeyi ayırt edecek ölçüt ne olacaktır? Bu ölçüt, olağanüstü ölçüde bir kapitalist gelişme, üretimde ve sermayede son derece hızlı ve yüksek bir yoğunlaşmadır. Burada dikkat edilmesi ve iyi anlaşılması gereken nokta, durumun ne olursa olsun. «tek-el» olmak haliyle, kapitalist gelişmenin bir aşaması olarak ortaya çıkan tekelleşmenin birbiriyle karıştırılmaması gerektiğidir.

Son olarak şunu da belirtmekte yarar var. Tekelleşme ilkin ağır sanayiide ortaya çıkar. «Tekelci guruplar, her şeyden önce, özellikle üretimin hızlı bir tempoda geliştiği ağır sanayi kollarında ortaya çıkar. Bununla birlikte, tekeller ağır sanayiden sonra diğer sektörlere de yayılır.» diyor Nikitin (Ekonomi Politik s. 181) Bu ağır sanayiin yoğunlaşmaya, merkezleşmeye ve tekelleşmeye yataklık etme olgusudur. Çünkü, ağır sanayi; temel sanayi dalları, dev boyutlu işletmeler, büyük üretim birimleri, dev sermayeler ve çok sayıda işçi istihdam edilmesini gerektirecek sanayi kollarıdır. Tekelleşmeye yataklık etmesi buradan gelir. Bu da bize tekelleşme olgusunun, gelişmiş kapitalist ülke olmaktan ayrı düşünülemiyeceğini pek güzel anlatır.

Toparlarsak, ne özü bakımından, ne de işlevleri bakımından ne tekelleşme açısından bilimin bize açıkladığı finans-kapital ile bir benzerliği olmayan sömürülen ülke sermayesi «yerli finans-kapital» olamaz. Onun belirleyici niteliği işbirlikçiliğidir. O, işbirlikçi sermayedir.

TÜRKİYE BAĞIMLI KAPİTALİST BİR ÜLKEDİR

Türkiye, bağımlı (özellikle ABD emperyalizmine bağımlı) sömürülen bir ülkedir. Onun ekonomik altyapısı, feodal ilişikleri de içinde taşıyan bağımlı kapitalizmdir. Türkiye'yi ekonomik altyapısı empeyalizm (tekelci kapitalizm) olan ülkeleri açıklayan terimlerle açıklamaya kalktığımız zaman bir sürü çelişkinin içine düşeriz. Bir sürü yeni terimler uydurmak zorunda kalırız. Bu da bilimsel sosyalizmin terminolojisine bir katkı olmaz. Tam tersi, bir fikir ve kavram kargaşalığı sonucunu

verir. Örneğin: Finans-kapitalizm, Finans-kapital gibi terimleri, emperlizm ve emperyalist terimlerinin yerine koyma eğilimleri var. Bu eğilimler, emperyalist ülkeleri açıklayan terimlerle ülkemiz açıklanmaya kalkınca zorunlu olarak başvurulmak zorunda kalınan «icat»lardır. Şöyle ki, gelişmiş kapitalist ülkelerde finans-kapital egemenliği emperyalizmidir. Emperyalizm terimini onlar için rahatça kullanabilirsin. Bilimsel sosyalizmin de dediği budur zaten. Ama bizim gibi ülkelere emperyalistldir diyemiyorsan ve yerli finans-kapital egemenliğinden bahsedemiyorsan, o zaman kaçınılmaz olarak bir terim «icat» edeceksin. Emperyalizm diyemediğine göre «finans-kapitalizm» deme gülünçlüğüne düşeceksin.

Aynı şekilde uluslararası mali oligarşiye rahatlıkla emperyalist diyebilirsin. Ama «yerli mali oligarşi» dediklerine, uluslararası mali oligarşinin organik bir parçası saydığın halde, emperyalist diyemezsin. O zaman mecburen emperyalist terimini bir yana bırakıp «finans-kapitalist» terimini icat edeceksin! Ve bunun gibi...

Bitirirken şunu da belirtelim ki, bizim gibi ülkelerde egemen sınıf mali oligarşi (fanans-oligarşisi) değildir. Bir kere finans-oligarşisi, finans-kapital temeline dayanır. İkincisi iktidarını hiçbir kapitalizm öncesi unsur ile paylaşmaz. Çünkü bunların varlığına kesinlikle son vermiştir. Türkiye'de egemen sınıf yoktur, egemen sınıflar vardır.

Bunlar, Türkiye devriminin içinde bulunduğu, (Milli Demokratik Devrim) aşamasının karşısındaki sömürücü ve gerici üçlü ittifak, emperyalizm - işbirlikçi burjuvazi-feodal mütegallibe üçlü ittifakıdır.

İTALYAN FAŞİZMİ'NİN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

1. İTALYA VE BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

İtalya'nın Birinci Dünya Savaşına girmesi iki savaşçı koalisyonla uzun kararsızlık ve pazarlıklar sonucu oldu. Bu giriş askerî harekâtın onuncu ayında ve Almanların kısa bir dönemde zafer kazanamıyacaklarının açıkça anlaşıldığı bir dönemde oldu. Ülke, halk kitlelerinin isteklerine karşı olarak ağır endüstrinin ve özellikle savaş endüstrisinin çıkarlarını temsil eden unsurlar tarafından savaşa sürüklendi. Cephe gerisinin zayıflıklarını tanıyan birçok burjuva politika adamı, savaşa katılmaktan endişe duyuyor ve en son kertede, savaşın bitiminde galip ülkeler grubuyla birleşerek savaşa katılmadan da «çok şey elde etmenin» olanaklı olduğunu sanıyorlardı.

İtalya'yı savaşa sokma taraftarları -müdahaleciler- geniş bir ulusal emperyalist hareket görünümü yaratarak ve parlamento ve kralı bir ayaklanmayla korkutarak amaçlarına ulaşmayı başardılar. Propagandalarında, öncelikle, İtalyanlar arasında var olan İlhakçı [1] bir ha-

reketi, demokratik Fransa'ya karşı yaygın yakınlığı ve Almanlara karşı geleneksel soğukluğu kullandılar.

Müdahaleci kampanyanın başlıca propagandacıları ve düzenleyicileri savaşın başlangıcında İtalya'nın, Almanya'nın yanında yer almasını öngören Milliyetçi parti yöneticileri ve emperyalistlerden yana geçen bir grup sosyalist, cumhuriyetçi ve anarşist sendikacılardan ibarettir. Bu grup, Popolo d'italia gazetesini Fransız Genelkurmay dairesinin finansmanıyla kuran Mussolini tarafından yönetiliyordu. İtalya'nın savaşa girme kampanyası devrimci ve demokratik bir demagojiye bürünmüştü. Müdahaleciler, İtalya'nın milli kurtuluşçu geleneklerini istismar ederek, savaşı özgürlük ve demokrasi uğruna bir savaş, İtalyan halkının ulusal ve sosyal isteklerini karşılama tarzı vs. olarak sunuyorlardı.

Savaş İtalya'nın sanayileşmesine büyük bir hız verdi. Üretimin askeri dallarının hızlı gelişimine yardım etti ve büyük sermayenin durumunu güçlendirdi. Maden, makina ve kimya sanayileri büyük bir gelişme gösterdi. Kömür ithalinin zorlukları hidro elektirik sanayiinin hızlı gelişimine yol açtı, sanayiin yoğunlaşması hızlandı. Ağır endüstrinin dev grupları Ansaldo ve İlva'nın aynı şekilde otomobil sanayiinde büyük tröst Fiat'ın, silah ve demiryolu malzemeleri sanayiinde Breda'nın canlandığı görüldü. Savaşın başında, Ansaldo tesislerinin tamamında 8000 işçi vardı. Savaşın bitiminde Ansaldo tesislerine bağlı bütün işletmelerde işçi sayısı 110.000'i geçiyordu. Fiat tesislerinin 1914'te 4646 olan yıllık otomobil üretimi 1917'de 19.184'e ulaştı. İlva tröstü Elbe Adasındaki maden üretiminin tamamını tekelleştirdi ve bir sürü maden ve makine işletmelerini ve deniz yolu ulaşımı ortaklıklarını birleştirdi.

Fakat pahalı ve uzun bir savaşın yarattığı büyük gerilim İtalya'nın gücünü aştı. Müttefiklerden aldığı önemli askeri ve ekonomik yardımlara rağmen İtalya bütün savaş boyunca cephede önemli tek zafer kazanamadı. Askeri harekat uzadıkça, özellikle Rus devriminden sonra, kitlelerin hoşnutsuzluğu daha açık ve gürültülü biçimler alıyordu. 1917 Ağustosunda gıda maddelerinin bulunamaması sonucu Torino'da bir ayaklanma patlak verdi. 1917 Ekiminde, İtalyan ordusu Caporetto'da ciddi bir yenilgiye uğradı.

Lenin'in deyimiyle, ganimet paylaşımını düşünerek ağzı sulanan İtalyan burjuvazisi savaş sonuçlarıyla büyük hayal kırıklığına uğradı. İtalya'nın «galipler safında yenik» durumda olması olgusu İtalyan emperyalistlerini aciz bir kudurma ile doldurdu; bu onlarda müttefiklerinden ilk fırsatta öc alacak bir tarzda ülkeyi ekonomik ve politik olarak en kısa sürede düzenlemek ve silahlandırmak arzusunu alevlendirdi.

Fakat İtalya'da burjuvazinin durumu alabildiğine kötüleşiyordu. Ülke savaştan ekonomik olarak zayıflamış ve borçlanmış olarak çıkmıştı. Ulusal ekonominin yeniden değiştirilmesi (savaş ekonomisinin barış ekonomisine dönüştürülmesi) ve İtalya'nın savaş süresince müttefiklerinden almakta olduğu ekonomik yardımların durması şişmiş olan ağır endüstrisiyle, savaş endüstrisini durgunluğa ve iflasa sürükledi. Diğer bir çok başka işletmeyle birlikte Ansaldo ve İlva gibi dev gruplar, ağır endüstriyi finanse eden Banca di Sconto da iflas etti. Endüstrinin durgunluğu, hareketsizlik ve Birleşik Devletler'de ve Avrupa'da işçi akımına karşı alınmış olan tedbirler İtalya'daki işsizliğe özellikle tehlikeli bir nitelik verdi.

65 milyar altın lirete, 635.000 ölüye ve yarım milyon kadar sakata malolan savaş İtalya'ya, yeni yoksunluklar ve ulusal haysiyetinin hakarete uğramasından başka birşey getirmedi. Bu durum İtalyan burjuvazisinin sosyal tabanını zayıflattı, ülkede otoritesini yıktı, ve kendi ön saflarını kargaşaya sürükledi. Devlet aygıtına güven kalmadı. Ordu kabuğuna çekildi. Ülkede güçler dengesi proletarya lehine değişti. Sosyalizm ve halkların özgürlüğü uğruna savaşın bir örneğini veren büyük Ekim Devrimi İtalyan halk kitleleri üzerinde güçlü bir etki yaptı.

Şehir ve köy emekçileri sanayicilere ve toprak sahiplerine karşı saldırıya geçti. Savaşa karşı aldığı tavır nedeniyle otoritesi artan sendikalarda ve sosyalist partide yoğun bir birikim gözlendi. 1920'de Sosyalist Partinin üye sayısı 216.000'e ulaştı. 1919 Eylülünün parlamento seçimlerinde 1.840.000 oy ve 156 milletvekili kazandı; sosyalist parlamento gurubu en kalablık gurub oldu. İtalya'daki 6060 komün yönetiminden 2130'u sosyalistlerin elindeydi. 10 milyon ücretli ve yarı proleterden 4 milyonu, 2.100.000'i İşçi Genel Konfederasyonunda, (İGK) yaklaşık olarak 1.200.000'i katolik sendikalarda, 500.000 kadar 'sendikalist' sendikalarda, 18.500'ü de deniz ve demiryolu bağımsız sendikalarında toplanıyordu. Sosyalist parti ve İ.G.K. İtalyan işçi sınıfının büyük çoğunluğunun tartışmasız yöneticileriydiler.

Sosyalist Partiden başka, temelde köylü kitlelerini devrimci hareketten saptırmak düşüncesiyle 1919'da kurulmuş bir başka kitle politik örgütü Katolik Halk Partisi (popülistler) mevcuttu. Programında toprak reformu istemi, sosyal düzenlemelerin yayılması, bölgesel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi vardı. Halk Partisi; dini ve cemaat örgütlerinden, kooperatiflerden, sendikalardan, tasarruf ve ikaz kuruluşlarından, karşılıklı kredi ortaklıklarından ve diğer benzeri örgütlerden oluşan geniş ve çok kollu bir tabana dayanıyor, köylülük ve bir bölüm kent küçük burjuvazisi ve bazı geri tarım ve sanayi işçileri

arasındaki etkinliğinden yararlanıyordu. 1919 seçimlerinde 1.100.000 oy topladı ve 99 milletvekili çıkardı.

Fakat İtalyan işçi kitlelerinin güçlü savaşçıları, işçi ve fakir köylülerin önemli bir bölümünü katolik ve sosyalist olmıyan örgütlerin etkisine rağmen mücadeleye sürükledi. Sendika ve katolik politik örgütlerinin yöneticileri sık sık, kitlelerin baskısıyla, işçi grevlerini ve büyük toprak sahiplerine karşı köylü eylemlerini desteklemek zorunda kaldı. Halk Partisi ve katolik sendikaların da içinde, devrimci işçi örgütleriyle işbirliği halinde olan devrimci eğilimli bir kesim fakir köylü ve tarım işçilerini temsil eden ve 'beyaz bolşevizm' (yani katolik) adını alan bir sol akım gözüktü. İtalyan proletaryasının ekonomik mücadelesine doğru devrimci akımı savunanların politik eylemleri eşlik ediyordu **.1919 ve 1920'lerde İtalyan işçileri silah üretimine** ve beyaz muhafızlarla müdahalecilerin silahla donatılmasına karşı mücadeleyi yönetti. Sovyet Rusya ile uluslararası dayanışma günü İtalya'da özel bir coşku ile geçti. Sosyalist parti için bir zafer olan 1919 parlamento seçimleri, bütün burjuva partilerine karşı ve Sovyet Rusya için mücadele sloganlarıyla ceryan etti. 'Yaşasın Lenin', 'Yaşasın Sovyet Rusya' sloganları en ücra köylere kadar girdi ve İtalyan çalışan kitlelerine kurtuluş mücadelesinin bir çağrısı oldu.

Burjuvazi devrimci hareketi başlatacak durumda değildi. Ne hızla dağılan ve devrime yönelen ordu içinde; ne de sarsılmış ve otoritesini kaybetmiş devlet aygıtı içinde yeterli bir desteği yoktu. Devrimin kaçınılmaz olduğunu sanan yalnız işçiler değildi; egemen sınıfların birçok temsilcisi de aynı şeyi düşünüyordu. Bunun için de öncül amaçlar vardı, **fakat devrimci hareketin doğal ve temel zaafı; bu tarihi karar anında işçi sınıfının ve onu izleyen geniş emekçi kitlelerin yeterli sağlamlıkta politik bir yönetimden, kendine düşen görevlerden, zafere giden yolların bilincinden yoksun olmasıydı.**

Yıllar boyunca sosyalist parti yöneticileri, işçi hareketi içine reformizmi ve radikalizmi taşıyan, küçük burjuva ve burjuva aydınlarından oluşmuştur. İtalyan sosyalizminin kurucularından ve uzun yıllar en gözde şeflerinden biri olan Philippe Turati'den, Lenin 1905'-lerden beri İtalyan Millerand'ı ve bir Bernstein'cı olarak sözeder. İtalyan sosyalist hareketinin geçmiş döneminde, yönetimde gerçek marksistler yoktu. Kendine bu ismi verenlerin çoğunluğunun gerçekte marksizm hakkında, çoğu zaman sahte, çok zayıf bilgileri vardı, diğerleri de açıktan anti-marksistti. Lenin 1911'de, o sıralarda İtalya'da yaşayan Gorki'ye; **kuşkusuz, İtalya'da Scippel ve Bernstein) benzeri oportünistleriniz var; yalnız, İtalya'da marksist yok.»** diye yazıyordu.

İtalyan Sosyalist Partisi içindeki burjuva ve küçük burjuva unsurların bu kalabalık görünümüne çok çeşitli kaynaklarda rastlanıyor. 1909'da yapılan bir araştırmaya göre, parti % 42 kentli işçi, yüzde üç memur, yaklaşık yüzde 15 esnaf ve küçük tüccar, yüzde 21 küçük köylü ve tarım işçisi, yüzde 5 civarında da sanayici, toprak sahipleri ve diğer burjuva unsurlar ile yüzde 4 civarında serbest meslek mensubu ve öğrenciyi kapsıyordu. Parti yönetimine burjuva liberalizmi ile ilişkisini kesmemiş pasifist entellektüeller hakimdi. Çok sayıda sanayi ve tarım işçisi ve küçük burjuva temsilcisi sosyalist harekete katılıyordu. Fakat yönetim tamamen profesör ve avukatların elinde idi. 1900'de parlamentoya seçilmiş 32 milletvekilinden 9'u profesördü.

Sosyalist Parti içinde işçi oranının en yüksek olduğu 1920 yılında 152 sosyalist milletvekilinden 77'si serbest meslek sahibi veya entellektüel (47 avukat ve 8 profesör), 48'inin parti ve sendika adayı, 5'inin sanayici ve tüccar, 5'inin küçük memur, 7'sinin köylü ve yalnız 10'unun fabrika işçisi olması bir özgünlük taşır. ([6]).

Partiyi engelleyen ve yönetici rolü oynayan işçi sınıfının yol arkadaşı küçük burjuvazinin, partinin ideolojik düzeyini ve çalışmasını belirgin olarak etkilediği açıktır. Ossorguine Sosyalist Parti için şöyle der: **'propaganda ve grev hareketlerinin gelişmesine rağmen kendini işçi sınıfının çıkarlarının korunmasına adayacak az kimse var. Bütün benliği ile katılanlar ender. Büyük çoğunluğu işçi sınıfına boş vakitlerini veriyor, büyük gösterişli şeylere seve seve katılıyor, fakat pek tanınmayan küçük işçi gruplarına yardımı sevmiyorlar. İtalya'da öğretici, geniş görüşlü ve ciddi olarak, çalışan, reklam kaygısından, mebusluk sandalyesi amacından uzak, fakat samimi ve alçakgönüllü inançta bir propagandacı bulmanın son derece güç olması bu nedenledir. İşçi propgandası her türlü değerden yoksun küçük halk broşürleri ve partinin alabildiğine yetersiz bir yayını ile yapılıyor. Aynı şey devrimci sendikaların yayını için de söylenebilir'.** ([7]).

Aynı yazar işyerinde proletarya kitlesini yöneten bilinçli işçiden: 'Bu tip İtalya'da yeni gözüktü. Son zamanlara kadar işçi sınıfı pek az yönetici yetiştirmişti; diğer sosyal sınıflardan gelen liderleri izliyordu. İtalyan sanayiinin gelişmesi, özgürlük politikasının gerçekleşmesi ve Avrupa işçi hareketinin yarattığı bilinç (göçün gel-gitleri sayesinde) yalnız, Avrupa tarzında bilinçli propagandacı işçi tipi yaratabildi. Bu tipe, orta İtalya'da rastlansa da, kuzeye aittir' ([8]) demektedir.

Bu koşullarda İtalyan Sosyalist Partisinin oportünizmin batağına

tamamen batmaması olgusu ve burjuvaziyle açık bir işbirliğine sürüklenmemiş olması, kitlelerin zor durumları ve işçi aristokrasisinin göreli olarak az sayısıyla açıklanabilir ancak. Proleter ve yarı proleter kitlelerin kendiliğindenci savaşçı etkinliği partinin ve sendikaların oportünist yöneticileri üzerinde önemli bir baskı yarattı. Bu durum, büyük ölçüde diğer ülkelerin çoğunluğunda olduğu gibi, İtalya'da Sosyalist Partisinin merkeziyetçilik ve disiplin yetersizliği olgusunu olanaklı kıldı. Partinin ve sendikaların kitlelerin etkinliğinin özellikle duyulduğu bölgesel taban örgütleri göreli olarak yaygın bir eylem serbestliği içindeydiler.

İtalyan Sosyalist Partisinin savaş aleyhtarlığı tavrı yöneticilerinin olumlu tavrından değil, pasifist düşüncelerinden geliyordu. Politik çizgisinde ne açıklık ne de kararlılık vardı. İtalyan Sosyalist Partisinin savaş boyunca takındığı «ne şiş yansın ne kebap tavrı», savaşa yardım etmemek ve onu engellememek sloganı, temsilcilerini Zimmerwald konferansına götürmesi ve onun doğal sonuçlarıyla belirlendi. Lenin, Ocak 1917'de İtalyan Sosyalist Partisinin gerçekte sosyal pasifizm düşüncesinden kaynaklandığını belirtiyordu. (9).

İtalyan işçi sınıfının anti-marksist küçük burjuva unsurların etkisinden kurtulmakta gecikmesi yine bileşimine ilişkin bazı özelliklerden gelmektedir. İçinde tarım işçileri oranının yüksek olması İtalyan proletaryasının özelliğidir. 1921'de tarım proletaryası işçi sınıfının yarısından fazlasını, bütün faal tarımsal topluluğun da, bir tarım ülkesi için bile büyük rakamla, yaklaşık olarak yüzde 40'ını oluşturuyordu. Sosyal durumları ve zaman zaman gösterdikleri yüksek düzeyde kavgacılıkla gerçek proleter olan tarım işçileri psikolojileriyle, bütün olarak, küçük burjuvaziden ziyade sanayi proletaryasına daha yakındır. Sanayi proletaryasına gelince, sayısıyla olduğu kadar, yoğunluk derecesiyle, metal ve maden işçileri gibi öncü müfrezelerin kendi içindeki oranıyla diğer sanayi ülkelerinin proletaryasından (özellikle bu dönemde) çok daha alt düzeyde bulunuyordu. Sanayi proletaryası içinde hafif ve küçük endüstri işçileri egemen oluyordu. Göreli olarak çok sayıdaki imalat sanayii işçileri; büyük bir kısmıyla henüz küçük işletme ve atölyelerde çalışıyordu. Binlerce işçiyi kapsayan büyük imalathanelerin sayısı pek azdı. O dönemde en yoğun sanayi olan tekstil sanayiinde yüzde 80 civarında çocuklar ve kadınlar çalışıyordu.

İtalyan işçi sınıfının bileşimini İşçi Genel Konfederasyonunun üyeleri içinde görebiliriz. Eylül 1920'lerde yaklaşık olarak iki milyon üye kapsıyan bu örgütte üye dağılımı şöyle:

tarım işçileri	890.000
yapı	200.000
Madenciler	160.000
Tekstil	155.000
Kimya sanayii	50.000
Memur	50.000

İtalya'nın en büyük endüstri merkezi ve 1924'lerde işletmeleri ülkedeki tüm yatırımların hemen hemen yüzde 25'ini ve işgücünün yüzde 38'ini kapsayan Lombardiya'nın başkenti Milano'da, işçi sınıfının bileşimi çok anlatımlıdır. 1924'lerin verilerinden sonra Milanolu işçi sınıfının bileşimi şöyledir:

Tekstil sanayi	yüzde 29.45
Maden ve makina yapımı	28.05
Tarım ve su avı ürünlerini değiştirme sanayii	19.45
Enerji sanayi ve kamu hizmetleri işletmeleri	yüzde 9.70
Mineral ve yapı endüstrileri	8.0
KImya endüstrisi	5.35
	yüzde 100.00

Milan işçi ordusunun yüzde 43'ü kadınlardan oluşuyordu. Bu dönemin İtalya'sında proletaryanın özelliklerinden biri de, çoğunluğunun genç oluşuydu. İki veya üçüncü nesilden pek az işçi vardı. Milano gibi eskiden beri endüstrileşmiş bir kentte bile, işçilerin çoğunluğu kırsal kökenliydiler ve kırla ilişkilerini koruyorlardı. En yoğun ve politik olarak olgun işçi sınıfı Torino'ya aitti. Bu büyük endüstri merkezinde başta otomobil olmak üzere, metal endüstrileri önemli bir yer tutuyordu. Birinci Dünya Savaşından sonra yalnız FİAT işletmelerinde 35.000 civarında işçi ve memur çalışıyordu. Torino proletaryası savaş öncesinden beri metal sanayii büyük grevleri sırasında şaşırtıcı örgütlenme, savaşçılık ve disiplin örnekleri verdi' ([10]). Lenin'in 1920'lerde konumunu III. Enternasyonale en uygun bulduğu Ordine Nuovo grubu Torino'da doğdu. Bununla beraber, Torino'lu işçi tipi İtalyan Endüstri proletaryasının tümü içinde özgül değildi(en özlü kesimi dahil) ve bu durum 1919-1920 ve ertesi dönemde işçi sınıfının gösterdiği politik zaafı büyük bir ölçüde artırmıştır.

İtalyan halkının yaygın kesimlerinde otoritesi yüksek olan İtal-

yan proletaryasının kendisi de farklı kaynaklarından başlayarak ve çeşitli yollarla içine sızmış olan küçük burjuva unsurların etkisini büyük ölçüde duyuyordu. Bu etki işçi sınıfının yıllar boyunca süren eğitim ve yönetim eksikliğinden çok daha güçlü ve tehlikeliydi. Devrimci tavrında büyük ölçüde küçük burjuva başkaldırma düşüncesi bulunuyordu. Sol gevezeliğin, gayretkeş devrimciliğin ve sahte heyecanların etkisinde kalıyordu. Diriliği ve sınıf bağımsızlığı yetersizdi ve çoğunlukça oportünist şeflerine fazlaca güven gösteriyorru. İtalyan işçi sınıfının kitle eylemleri zaman zaman coşkun ve kahramanca bir özgünlük kazanıyor ve reformist burjuvazinin işçi sınıfını içinde tutmağa çabaladığı sendikal-legalizm çemberini kırıyordu. Fakat bu eylemler özellikle kendiliğindenci idi ve açıkça belirlenmiş bir amaçtan ve olgunca düşünülmüş bir plandan yoksundu.

Devlete karşı yarı anarşist eğilimlerin önemi küçümseniyor, işçi sınıfı davasının zaferi ve iktidar mücadelesi için yapıldığı izlenimi uyandırılıyordu. Komünist Partisinin kurulmasında geç kalınması ve gerçek bolşevik bir partiye dönüşmesindeki aşırı yavaşlık İtalyan işçi sınıfının zaafının belirtiler oildu. İtalyan Komünist Partisi, komünistlerin sosyalist partisini terketmelerinden sonra 1921'de kuruldu. Fakat sol ve sekter düşüncelerin uzun süre izlerini taşıdı. 1921 ve 1922'lerde yönetim Bordigst ([11]) oldu. 1923 ve 1924'lerde taban yönetici kadrolarının önemli bir çoğunluğu ve orta kadrolar Bordiya yanlılarından oluşuyordu. İşçi sınıfının sosyal demokrasinin etkisinden kurtarılmasının ne kadar yavaş olduğunu anlamak kolaydır.

Savaş sonrası devrimci gelişim döneminde, İtalyan Sosyalist Partisinin yönetimi marksistlerin (merkeziyetçiliğin İtalyan biçimi) elinde bulunuyordu. Maksimalist yöneticiler kısır bir ufalanmaya ve işçi sınıfının devrimci gücünün tükenmesine yol açan ve gerçekte devrimci hareket inançsızlıklarından, devrimci patlama karşısındaki korkularından kaynaklanan bir uygulama ile 'sol devrimcilik' ve 'ilke uzlaşmazlığını sözde birleştiriyordu. Maksimalistler sol gevezeliğin ve devrime çağırıların arkasına gizleniyor, fakat sendika yönetim kurullarında, kooperatiflerde, belediyelerde yerleşmiş ve İtalya'yı devrimden korumayı kendine bir 'şeref sözü' gibi benimsemiş sağın karşı-devrimci yöneticilerini destekliyorlardı. İşçi Genel Konfederasyonu genel sekreteri, d'Aragon'un Milano'da 10 Eylül 1922'de sosyalist fraksiyonun konferansındaki şu sözleri ilginçtir: Bolşevik coşkunluğu sırasında (kitlelere-S.S.) büyük ödünler vermekle belki suçluyuz, fakat aşırı unsurların tasarladığı devrim patlamasına karşı gelmemiz de şerefli ve kıvanç vericidir. Faşizm yaklaşmış gözüken devrim felaketine şerefle engel olmamamızdan sonra ancak gözükmüştür.' ([12]).

İşçi örgütlerindeki karşı-devrimci yöneticilerin mücadele içinde devrimci harekete karşı kullandıkları metot şöyleydi; reformist liderler bir süre için kitlelerin eğilimlerine tabi oluyor ve devrim şekline açıktan karşı durmuyorlardı. Fakat; dağınık eylemler içinde kitlelerin savaşçı gücünü ufalamağa ve tüketmeye, bu eylemleri politik içerikten ve tüm devrimci özden yoksun kılmağa, işçi sınıfının eylemini burjuva baş kaldırması çerçevesinde sınırlamağa ve amansız iktidar mücadelesine geçmesini engellemeye çaba harcıyorlardı.

Merkeziyetçi yöneticiler, reformistlere karşı hoşgörü gösteriyor ve onları komünistlere karşı destekliyorlardı. Burjuva yönetici çevreleri reformistlere işbirliği niteliğinde taviz de veriyordu. Korkulu durumlarını ve sosyalist yöneticilerin zoraki manevralarını hesaba katarak işçi sınıfının kendilerinden kopardığı (8 saatlik iş günü, terkedilmiş, işlenmemiş toprakların işgali vs...) yasal davranışlarla onaylıyor ve asker kaçaklarını affediyordu. Aynı zamanda, devlet aygıtını güçlendirmek için azar azar tedbirler alıyor, yeni tip bir polis (kraliyet muhafızı) yaratıyor, özellikle katolik örgütlerin yardımıyla işçiler arasına ayrılık sokmak için işçi sınıfına karşı gerici güçleri seferber etmek çabasını gösteriyordu.

Reformistlerin ihanet taktiği, fabrikaların işgali sırasında özel bir açıklıkla göründü. Aralık 1920'lerin başlarında, metal işçileri sendikası, patronların lokavt ilanına fabrika ve imalathanelerin örgütlü işgaliyle cevap verdi. Torino, Milano ve diğer sanayi merkezlerinin işçileri çok sayıda fabrika ve imalathaneleri işgal etti, durumunu güçlendirdi ve üretimin yönetimini bizzat ele aldı. İşletmenin işgali, üretimin diğer kollarına hızla yayıldı. Bu harekete 600.000 kişi katıldı. İşçilerin çoğunluğu fabrika ve imalâthanelerin işgalini devrimci yıkımın başlangıcı olarak düşünüyordu. Bu görüş halkın diğer kesimleri arasında da aynı şekilde yaygındı. Fabrika ve imalâthanelere yerleşmiş işçiler silahlı direnişe etkili bir biçimde hazırlanıyorlardı. Kızıl muhafızlarını kuruyor ve silâh hazırlıyorlardı. Bu durum bazı büyük savaş işlemesinin, işçilerin elinde olması olgusuyla kolaylaşmıştı. Torino'da işçiler askerlerle yakın ilişki kurmayı başardılar.

Başkanı Giolitti olan hükümet, bazı endüstricilerin istedikleri gibi, işçileri işletmelerden kovmak için silah kullanmaya karar vermiyordu. Şiddeti asla düşünmüyordu ve işçilere karşı saldırının kitlelerde birikmiş devrimci gücün patlamasına yol açacağını biliyordu. İ.G.K. yöneticilerinin pasif ve uzlaştırıcı politikasının kendisine hareketi «acısız» çözme olanağı vereceğini umarak bekleme durumunu seçti. Olan şuydu: Fabrikaların işgalinden üç hafta sonra başta d'Arago-

na, İ.G.K.'nın yöneticileri hükümetin «Üretimi kontrol altında tutma» sözüne karşılık fabrikaları boşaltmayı kabullenen bir anlaşmayı Giolitti imzaladı. Ülkede devrim dalgasının inişi bu andan itibaren başlar. Burjuvazi kaybetmekten, kendi gücü ile değil, fakat İ.G.K. ve Sosyalist Parti yöneticilerinin politikasıyla kurtuldu. Bu olgu, ne İtalyan burjuvazisi, ne de faşistler tarafından inkâr edilmedi.

1935'te faşist Valsecchi şöyle diyordu; «herhangi bir anda Devlet iktidarını ele geçirmek için Sosyalist Partinin elini uzatması yetecekken, bunu yapmaktan korktu ve böylece de kendi iç güçsüzlüğünü gösterdi.» ([13]).

II. FAŞİZM İKTİDARA GELİYOR

Devrimci hareket zaafını gösterince işçi sınıfının küçük burjuva ortakları ve sosyalist parti tarafından atılmış bir grup proleter unsurlar devrimin zaferine olan inançlarını kaybederek devrimci hareketi terketmeye başladılar. Devrimin gelişme döneminde saklanmış olan gerici güçler, başlarını kaldırmaya başladılar. 1919 ve 1920'lerde umutla bekleme tavrı almış olan ve devrimci harekete sempati beslemiş olan bazı sosyal gruplar gericiliğin safına geçmeğe koyuldular. Devrimci dalganın inmesi ve 1920'lerde varolan genel ekonomik kriz, toprak sahipleri ve büyük sanayicilerin, başını burjuvazinin en gerici unsurlarının çektiği, bir karşı saldırıya geçmelerinin işareti oldu. Bu unsurlar arasında, toprak ve büyük çiftlik sahipleri yanında, finans kapitalin en asalak ve maceracı grupları, tekelci tröstlerin ağır sanayii ve savaş sanayiinin tanrıları, savaş sırasında semirmiş iş adamları ve her çeşit spekülatörler bulunuyordu. İşçi sınıfını yenmeğe ve silahsızlandırmaya, onu devrimci gelişim döneminin zaferlerinden mahrum bırakmağa, savaşın harcamalarını ve ekonomik krizi; çalışanların omuzuna yüklemeye, yeni bir işçi hareketinin gelişim tehlikesini yoketmeğe ve İtalyan emperyalizminin uluslararası durumunu güçlendirmeğe yönelik çaba harcıyorlardı. Sona ermesine rağmen, devrimci hareket henüz büyük bir güce ve etkinliğe sahipti. İşçi sınıfının sendikalarda ve diğer ekonomik örgütlerde ve kitlelerce de seçilmiş belediyelerde durumu sağlamdı. İşçiler ekonomik ve hukukî zaferlerini enerjik olarak savunuyor ve zaman zaman karşı saldırıya geçiyordu. İşçilerin yanında, fakir köylülerin önemli kitleleri ekonomik haklarını savunmak için mücadeleye devam ediyorlardı. 1921'de 724.000 ve 1922'de 448.000 grevci vardı. 1921'de İ.G.K. bir milyondan fazla üyeyi kapsıyordu. 1921'in parlamento seçimlerinde, sosyalistler 122, Katolik Halk Partisi 107 ve faşistler yalnız 33 iskemle elde ediyorlardı. Öz partilerini yeni kuran komünistlerin 16 milletvekili vardı.

Geniş kitlelerin desteğinden yoksun olan İtalyan burjuvazisi tek bir parti grubuna sahip değildi; İşçi sınıfını başarısızlığa uğratacak plânlarını parlamenter demokrasinin biçimlerini koruyarak, az ya da çok «legal» ekonomik ve politik terör yöntemleriyle gerçekleştirecek durumda değildi. Bu durumda sosyal demokrasinin ve Katolik Halk Partisinin çabuk ve etkili bir yardımına da dayanamıyordu.

Sosyal demokrasinin politikası, işçi sınıfı ([14]) içine çözülmeyi ve dağınıklığı getirerek ve müttefiklerinin önemli bir bölümünü kaybettirmekte yardımcı olarak, burjuvaziyi devrimden korudu. Sosyal Demokrat liderler, İtalya'nın savaşçı işçi sınıfını, sınıf ittifakına götürecek ve onu İtalyan emperyalistlerinin uslu bir aleti olmaktan çıkaracak bir durumda değildi. Genç Komünist Partisi bütün zaafına ve bozukluklarına rağmen kitleler üzerinde etkin oluyordu. İ.G.K. ve diğer sendika elemanları komünistlerin etkisi altında, oportünist liderlere karşı mücadele ediyor ve onların teslimiyet ve ihanet planlarını gerçekleştirmelerini zorlaştırıyordu. Kitlelerin devrimci eğilimini tanıyan oportünist sosyal demokrasi, ordusuz bir kurmay heyeti olarak kalmak endişesiyle İtalyan burjuvazisi ile birlik olmaya karar veriyordu. Sosyal Demokrasinin sağ kanadının koalisyon hükümetine katılma kararı uzun sürdü ve karar verildiğinde de kendisine ihtiyaç kalmamıştı. Aynı şey Parlamentoda ve ülkede sayıca ikinci olan Katolik Halk Partisi için de geçerliydi. Burjuvaziye işçi hareketine karşı mücadelesinde büyük bir politik yardımda bulunuyor, parlamento oyunlarına ve bakanlıkların yer değiştirmelerine katılıyor, ve böylece parlamenter rejimin dağılmasına ve değerden düşmesine yardımcı oluyordu. ([15]) Katolik Halk Partisinin kitle tabanının çoğunluğunun demokratik ve anti-kapitalist düşüncede küçük burjuva ve yarı-proleter unsurlar oluşturduğundan, bu partinin yöneticileri işçi kitlelerine karşı haçlı seferini örgütleme görevini, yüklenemiyor ve buna karar veremiyordu.

Bu durumda, İtalyan burjuvazisinin en geri ve en saldırgan güçleri, planlarını gerçekleştirmek için hiç bir şeyin önünde duraksamamakta kararlı olarak, parlamenter ve demokratik yöntemleri terketti. İşçi sınıfını ezmeyi gerçekleştirmeye dünyanın paylaşılması için ülkenin yeni savaşlara mükemmelen hazırlanmasına özgü yeni adamlar, politik mücadele ve hükümetle ilgili yeni yöntemler arıyorlardı. Bu faşizmin yolu oldu.

İtalyan faşizmi politik hayata 1919'da girdi; fakat tarihi kökleri 1914-1918 dünya savaşına uzanır. Mussolini'nin çevresinde toplanan faşist hareketin ilk kurucu ve yöneticileri tamamen onun müdahaleci hareketteki eski arkadaşlarıydılar.

İtalyan emperyalizmi için olduğu kadar «muzaffer» savaş onlar için de politik bir bozgun oldu. Bu dönekler, İtalyan burjuvazisine ve İtilaf devletlerine yardımla politik olarak uzlaşma içindeydiler. İtalya'nın emperyalist savaşa katılmasına karşı olan kitlelerin hoşnutsuzluğu ile beslenen devrimci hareket, Mussolini'yi ve müdahaleci hareketin diğer örgütlerini politik olarak yok olmakla tehdid ediyorlardı. Bu kişiler burjuvazinin ajanları ve savaş kışkırtıcıları olarak kitlelerin nefret ve aşağılamalı davranışlarıyla çevriliydiler. Bu durum devrimci harekete karşı kızgın bir kin ve savaş duygusu; emperyalist politikaya ve aynı zamanda kendilerine saygınlığı yeniden kazandırma arzusu uyandırdı. Liberal burjuvaziyi ve savaş sonrası hükümetlerini İtilaf devletleri ve devrimci hareketler karşısında «teslim» olmaları nedeniyle aşağılıyor ve onlardan nefret ediyorlardı.

Devrimci harekete karşı olan kin ve emperyalist savaşa tapınma, işte ta başından beri; askeri ve iç başarısızlıklarından ötürü iyice azgınlaşmış İtalyan burjuvazisinin partisini faşist hareketin düzenleyicileriyle ideolojik ve politik olarak akraba kılan şey buydu. İşte (kendilerini finanse eden burjuvaziye maddeten bağlı olduğu olgusundan söz etmeksizin) Mussolini ve hempalarını İtalyan emperyalizminin en uslu aletleri durumuna sokan şey.

Mussolini ve suç ortakları 1919 ilkbaharından itibaren ilk örgütlenmelerini oluşturdular ve bu örgütlere askeri yetenekleriyle öğünen ve işçi sınıfından savaşa karşı olmaları nedeniyle nefret eden şoven düşünce bulaştırılmış, terhis edilmiş küçük burjuva subayların, şok taburu üyelerini, savaşa katılmış gönüllüleri ve diğer milliyetçi unsurları almağa başladılar. Bu örgütler «Savaş birlikleri» (Fasci di combattimento) adını aldı; faşizmin 16 kelimesi buradan geliyor.

Varlıklarının ilk gününden itibaren faşistler Marksizme ve Bolşevizm'e karşı hiddetli bir yalan kampanyası yönelttiler; grev kırıcılığı yaptılar ve devrimci harekete karşı her türlü provokasyonu örgütlediler. Milano faşistlerinin ilk büyük eylemi 14 Nisan 1919'da bir sosyalist gösteriye saldırı ve Avanti gazetesinin bürosunu yağma etmek oldu.

O dönemde eski savaşçıların benzer karşı-devrimci örgütlenmeleri ender değildi. Bunlar savaştan savaşa bütün ülkelerde görüldü; «çünkü en suçlu ve en gerici 1914-1918 emperyalist savaşı bütün ülkelerde hatta en demokratik cumhuriyetlerde burjuvazinin çıkarına, sermayenin çıkarına, proletaryaya karşı terörü hazırlayan ve örgütleyen tastamam onbinler ve onbinlerce gerici subayı oluşturdu ve politikanın ön sahnesine çıkardı» İtalyan faşist çete örgütlerinin çoğunluğunu özgünleştiren şey, yalnız gerici savaşın okulundan geçmiş olanları değil, fakat politik ve sendikal hareketleri de geçmiş olmala-

rıdır. Onlar yalnız askeri tecrübeye değil, kitle çalışması tecrübelerine de sahiptiler, İtalyan birliklerinin psikolojisini iyi tanıyorlardı.

Bir devrimcinin oğlu ve gazeteci olan Benito Mussolini gençliğinde sosyalist harekete katıldı; reformistlere karşı mücadele etti, fakat Marksizme dayanarak değil; «sol» sendikacıların karışık antimarksist teorilerinin yanlısıydı. 1912'de oportünizme ve sosyal emperyalizme karşı mücadele eden akımlar sosyalist partisinde egemen olunca partinin yöneticilerinden biri ve merkez organı Avanti'nin yazı kurulu başkanı oldu. Müdahalecilerin safına geçtikten sonra sosyalist partiden atıldı, fakat bir süre kendine sosyalist demeğe devam etti.

Mussolini onlar için; ahlaki görünümü nedeniyle herşeye yetkin karşı-devrimci terörist bir çetenin lideri olduğu kadar, sosyalist hareketin eski bir militanı ve yöneticilerinin zayıf yanlarını bilen, ve büyük bir kitle tecrübesine sahip olduğu için de,değerli bir keşifti. Burjuvazi, Mussolini ve en yakın arkadaşlarında işçi sınıfı için uzmanlaşmış ve denenmiş cellatlarını buldu.

Emperyalist amaçları devrimci sloganlarla maskelemiş olan 1914-1944 arası müdahaleci hareketine katılma Mussolini ve hempaları için faşist halk avcılığının iyi bir okulu oldu. 1919'da kabul edilmiş ilk faşist program; bir Anayasa meclisinin toplantıya çağırılması, Senato'nun dağılması, seçim ve kadınların oy hakkının genişlemesi, sosyal sigortaların gelişmesi, asgari ücret tespiti, işçi temsilcilerinin üretimin teknik yönetimine katılması ve kamu yararına işletmelerin, imalathanelerinin teknik yönetim komitelerinin düzenlenmesi, savaş ganimetlerinin % 85'inin müsaderesi ve yalnız sermayeye büyük bir vergi konması, kilise mallarının müsaderesi, bir halk milisinin kurulması, savaş sanayiinin millileştirilmesi vs. gibi, devrimci düşüncedeki kitleleri aldatmayı ve onları faşist harekete yöneltmeyi amaçlayan bir seri haklar kapsıyordu; Fakat program aynı zamanda savaş endüstrisi ağalarının savaş ve yağma arzularına cevap veren dış politik hakları da kapsıyordu; İtalya'dan «nankör müttefikleri»nce zorla alınmış «zaferin meyvelerinden yararlanmak için ulusun bütün gücünün birleştirilmesi, Fiume'nin, Dalmaçya'nın ve Arnavutluk'un işgali, Türk ve Yunan topraklarının ilhakı,» İngilizlerden başlayarak yabancıların Akdeniz'den atılması». ([18]).

Faşistler temelde, liberal burjuvaziye yöneltilmiş gösterişci antikapitalist bir demagojiyi yapıyordu. «Toprak işleyenin» sloganı dahil radikal ve sol hiçbir sloganın önünde durasamıyor, grevin kullanılmasını red etmiyor, fakat demagojilerinde ülke içinde sınıfsal barışı ve «güçlü» bir dış politikayı gerçekleştirecek yetenekte, «sınıflarüstü» güçlü bir iktidarın yaratılmasını öngören şoven ve milliyetçi sloganla-

rı ön plana koyuyordu. Dalmine'de ilk fabrika işgalinin milliyetçi eğilimli işçilerce yapılmış olması, Mussolini tarafından, desteklenmesine sebeb teşkil etmiştir.

Mussolini Ağustos ve Eylül 1920'de fabrika işgallerine karşı durmadı. Reformist yöneticileri alaylı eleştiriyor, onları korkaklık ve kararsızlıkla suçluyor, harekete hiçbir sosyal özgünlüğü olmamak koşulu ile yardımını dahi vaadediyor ve onlara bu eylemleri M. Giolitti hükümetini devirmek için kullanmalarını öneriyordu.

Fakat ilk sıralarda, faşistlerin radikal demagojileri zayıf oldu. Devrimci hareket gelişme döneminde olduğu sürece politik etkinliği önemsiz kaldı. 1919'un parlamenter seçimlerinde faşistler bir tek iskemle kazanmadı. O sıralarda faşist hareketin merkezi olan Milano'da 346.000 seçmen üzerinden, sosyalist aday 180.000 oy alırken Mussolini ancak 4.795 oy aldı.

Bizzat Mussolini'nin, tespitiyle, 1919'da faşist örgütlerin toplam üye sayısı 10.000'e ulaşmıyordu. Faşist hareketin büyümesi 1920 sonbaharında devrimci dalga zayıfladığında başladı. Gerici güçler daha etkin oldular ve toprak sahipleriyle büyük sanayiciler işçi kitlelerine karşı-saldırıya geçtiler. Bu dönemde faşizmin yüzü büyük ölçüde değişti. Bir yandan faşistlerle toprak sahipleri, büyük sanayiiciler ve tutucu bankacılar arasındaki ilişki sıklaşırken, birincilerin ikincilerden aldığı yardım daha cömert ve daha düzenli oldu. Diğer yandan, faşist örgütlerin bileşim ve konumlarında büyük değişiklikler oldu. Faşist propaganda giderek devrimci hareketten dönmüş küçük burjuva tabakalara doğru yöneliyor, demokratik radikal sloganları terkediyor, ve sosyalistleri daha önce sık sık yaptığı gibi «soldan» eleştireceğine şimdi sağdan eleştiriyor. İşçi örgütlerine ve en etken işçi militanlarına karşı terör gittikçe daha sert ve yöntemli bir özgünlük kazanıyor. Bütün bunların sonucu, faşist örgütlerin saflarına açıktan gerici burjuva unsurları almağa başladıklarını gösteriyor. Faşizm güçleniyor, burjuvazinin politik ve maddi desteğini alıyor, kırda ve kentte kitle tabanı kazanıyor. Hatta İtalyan Sosyal Demokrasisinin hatalı politikasının gerici saflara ittiği bir kısım orta ve küçük köylüler tarafından destekleniyor. Bu durum Po vadisinin tarımsal bölgeleri ve Emilie eyaleti için özellikle geçerli. Bu bölgelerde tarımsal ürün fiyatlarının yükselmesi ve köylü hareketlerinden korkmuş, büyük toprak sahiplerinin topraklarını satma işlemlerinin artması, küçük toprak sahibi köylü ve çiftçi tabakasında bir büyüme ve bütünleşmeye yol açtı, toprak kiralama arzusunu güçlendirdi. Çoğunlukla, sosyal demokratlar tarafından yönetilen tarım işçileri, örgütleri, bu eğilimleri hesaba katmıyor, köylülerce toprak satın alınmasına ve tarım kooparatiflerinin kurulma-

sına muhalefet ediyordu. Kasaba da ekonomik mücadelelerinde toprak ağaları ile orta köylüsü sık sık aynı sepete koyuyor, ve bu sonunculara ücretlerin artırılması gibi ağır haklar yüklüyor ve işsizlere iş bulmalarını zorunlu kılıyorlardı, vs...

İtalyan sosyal demokrasisinin liderleri küçük köylüyü proletaryanın müttefiki kılma ve orta köylülüğü tarafsızlaştırma konusuyla az ilgileniyorlardı. Küçük burjuvazi ile kır proletaryası kitlelerini bireştirecek yetenekte, açık, köklü bir toprak programları yoktu; ağızlarında «toprağın sosyalizasyonu» demagojik olgusuyla genel hak istemlerine bürünüyorlardı. Sosyalist Belediyeler ve kent işçi örgütleri uygulama faaliyetlerinde kırsal alanların çıkar ve ihtiyaçlarını yeterince hesaba katmıyorlardı.

Sonuç şu oldu: Gericilik güçlenmeye başladığında, faşizm ilk önce Kuzey İtalya'nın tarımsal bölgelerinde özellikle eski «İtalyan sosyalizminin kalesi» Emilie'de bir kitle özgünlüğü kazandı. Toprak sahipleri ve büyük çiftçiler tarafından finanse edilmiş ve teçhizatlandırılmış ve fakir köylüler ve tarım işiçlerine karşı «kendini savunma» özel ücretli gruplarınca desteklenmiş faşist birlikler, işçi örgütlerine karşı sistemli terörist saldırılara bu bölgelerde başladılar.

Kent'te faşizm, grev hareketlerini ve işçi ortaklığının gelişimini kışkırtan küçük ve orta burjuvazi içinde, grevcileri suçlayan hayat pahalılığının yükselmesinden fazlasıyla yakınan burjuva ve küçük burjuva aydınları ve bir avuç işçi nezdinde destek buldu.

İşçi hareketinden hayal kırıklığına uğramış küçük burjuvazi ile küçük burjuva aydınlarının büyük bir kısmının eğilimi ve ideolojilerinde ki değişmeler, faşist propogandanın başarısına yardım etti. Küçük burjuvazinin bir kesimi, devrimci proletaryanın yardımı ve onun yönteminde durumunu geliştirmek ümidin kaybetti; parlamenter demokrasiye güvenini yitirdi. Ve sosyal sorunların çözümü için kendine «özgü» yolunu aramaya koyuldu. Kapitalist rejimin temellerini tamamen koruyarak «sınıflarüstü» bir iktidar kurmanın olasılığı gibi küçük burjuvaziye özgü kuruntulara kapıldı. Önemli bir kesimi savaş sırasında komutanlıklarda bulunmuş, kitlelerin yönetiminde tecrübe kazanmış, küçük burjuvazinin politik etkinliği kolayca gelişti, askeri sanatla içli- dışlı oldu ve iyi bir örgütlenmeyi ayırdetmesini öğrendi. 1920'lerde burjuvazinin gösterdiği güçsüz politika ve işçi sınıfı içindeki zaaf, küçük burjuvazinin kendine ve «Dolaysız eylem» ile iktidarı ele geçirme olasılığına inancını güçlendirdi. Böylece devlete düşman eğilimlere kapılma anını beklemeyen (kendini daha önce olduğu gibi küçük burjuva olarak sunan) İtalyan küçük burjuvazisi, güçlü bir devlet yanlısı oldu.

Küçük burjuvazinin önemli tabakalarında «partilerüstü» güçlü bir devlet iktidarı cazibesinin artması, özellikle aydınlar, görevliler, memurlar ve yüksek öğrenim gençliği arasında milliyetçi eğilimlerin arttığı döneme rastladı. Devrimci hareketin atılım döneminde politik başarısızlıklarının ve İtalyanın uğradığı aşağılanmanın yarattığı eziklik ve acılık duygusu, küçük burjuvazinin, İtalya'nın ulusal saygınlığını onarmanın ve onurunu kırmış olan İtilaf devletlerini bozmanın bir yollu olarak gördükleri, devrime olan yakınlığını azalttı. Devrime inancı yitiren küçük burjuvazinin bu büyük bölümü uluslararası ilişkilerin barış yoluyla doğru olarak düzenlenebileceğine de inanmaktan vazgeçti. İtilaf devletlerinin «demokrasi» sloganıyla sürdürmüş olduğu ve savaş dönemindeki taahhütleriyle çelişen savaş sonrası politikası İtalyan toplumunun milliyetçi kesimlerini anti-demokratik eğilimlerini güçlendirdi ve onları şovenizm yoluna itti.

Bu eğilimler faşist propoganda çalışmasını doğal olarak kolaylaştırdı. Mussolini ve arkadaşları, şovenizmin unsurlarını bütün yollarla körüklemeye onları işçi sınıfına ve onların devrimci öncülerine karşı yöneltmeye çabalayarak, bu eğilimleri ustaca kullandı.

Milliyetçi eğilimleri işçi sınıfına, karşı düşman eğilimlere dönüştürmeye çabalarken, faşistler işçi sınıfını, devrimci mücadelesiyle, eski müttefiklerine «zaferin meyveleri»nden İtalya'yı yoksun kılma olanağı sağlamakla suçladılar. İşçi sınıfı yanında, liberal burjuvaziyi de devrimci hareket ve İtilaf devletleriyle uzlaşarak, İtalya'nın çıkarlarına ihanet etmekle itham ediyordu. İtilaf devletlerinin Fiume'nin ve Dalmaçya'nın İtalya'ya verilmesini reddetmesine karşı faşistler, milliyetçi çevrelerin ve özellikle «eski savaşçılar» ve gençliğin bir kesiminin hoşnutsuzluğunu alevlendiriyor, D'Anunzio'nun Fiume'yi işgal etmesi girişimini hararetle destekliyordu. Faşizm bu yoldan Fiume macerasına katılan taraflardan olan pek çok kişiyi yanına çekti.

Ülkede derin demokratik geleneklerin yokluğu, parlamentonun sunduğu ağlanacak görünüm, liberal burjuva akımların içi geçmişliği, sosyalist partinin politikası, bütün bunlar faşizmin demokrasiye karşı saldırmalarını kolaylaştırmışlardır.

Şehir ve kır küçük burjuvazisi faşist örgütlerde egemen olmağa başladı. Kasım 1921'de 320.000 üyeden 151.644 üyenin katıldığı bir ankete göre faşist parti şöyle oluşuyordu:

Tüccarlar ve zanaatçılar	% 9,2
Sanayiciler	% 2,8
Serbest meslek	% 6,6
Memurlar	% 9,8

Devlet ve Komün görevli.	% 4,8
Öğretmenler	% 1,1
Öğrenciler	% 13,0
Tarım üreticileri (büyük toprak sahipleri küçük ve orta çiftçi köylüler)	% 12,0
Tarım işçileri	% 24,3
Kent İşçileri	% 15,4
Denizciler	% 1,0

Güvenilmekten uzak olan faşist verilerine inanılırsa faşist parti kent işçilerinin % 15'ini tarım işçilerinin % 24'ünü kapsıyordu. İtalyan faşist partisinin proleter unsurlarının da büyük ölçüde tarım işçileri, fakir gelişmemiş köylüler, faşist örgütlere zorla itilmiş ve kendilerine toprak ve iş verileceği vaadiyle aldatılmış işsiz tarım ve sanayii işçileri, devlet işletmeleri, ve komün görevlileri, ve de bir kısım aylak ve dolapçı vs..., Anarko-Sendikalistlerin etkisinde olan ve onlarla Milliyetçilik ve güçlü devlet hayranlığı safına geçen bir kısım işçilerden oluştuğunu hesaba katmak gerekir.

Faşist hareketin temel çekirdeği, en gerici ve işçi sınıfına karşı en öfkeli anti-sosyal elemanlarla kurulu, savaş birliklerinden oluştu. Bu birliklerde, savaşta ruhi dengesini kaybetmiş iş bulma isteğini ve olanağını yitirmiş kişiler, savaşın ve onu izleyen yıkımın aşağılık içgüdü ve kolay kazanç susamışlığıyla uyandırdığı maceracılar, toprak sahibi çevrelerin ücretli koruyucuları, burjuvazinin işçi sınıfına kin duyan «büyük heyacanlar»a susamış «muhallebi» çocukları (fils a' papa)ın bütünü ve benzeri bütün bir ayak takımı bulunuyordu. Liderleri küçük burjuvazinin sınıf değiştirmiş küçük bir kesiminden veya yaldızlı gençlikten gelen, tamamen eski savaşçılar, şok taburları üyeleri veya terhis edilmiş subaylardan ibaretti. Aralarında, sonradan faşist hiyerarşinin en üst kademelerine kadar yükselen caniler, eşkiyalar da eksik değildi. Teknik yönetimileri ve eğiticileri çoğunlukla aktif görevli subaylar ve politik «şefler»i, büyük burjuva aydınlarıydı. Faşizmin silahlı kuvvetlerinin başında, içinde genç faşistlerin (Bano gibi) yanında, ordunun eski generallerinin de bulunduğu, bir Genel Kurmay vardı. Faşizmin en üstün lideri Mussolini idi.

Fakat, faşizmin genel kurmayının arkasında Mussolini ve onun militarize ayak takımının arkasında; ağır sanayi babaları, büyük metalurji fabrikaları, deniz tersaneleri ve deniz nakliyatı (Perrone kardeşler, Odero türünden vs.) sahipleri kauçuk sanayii tekelleri (Pirelli), sa-

vaş döneminde hızlı gelimiş olan sun'i ipek sanayii patronları, büyük bankaların (Teoplitz, Polona, Volpi, vs.) sanayi Konfederasyonu'nun (Benni ve Olivetti) tanrıları, kapitalist tarım işletmeleri sahibi toprak ağaları ve özellikle fakir köylü ve tarım işçisi kitlelerin hareketine karşı kinle dolmuş, bankalara bağlanmış, şeker fabrikaları sahipleri, faşist hareketin gerçek yöneticileri ve destekcileri saklanıyordu.

Burjuvazinin baba yöneticilerinin ve askerlerin doğrudan yardımı olmasıydı, faşizm hararetli, yazılı, sözlü propagandasını geliştirme durumunda olamayacak terörist çetelerini örgütleyemeyecek ve silahlandıramıyacak, iktidar ve kazanca susamış aç gözlü kadrolarını edle tutamayacaktı. İtalyan burjuvazisinin bu guruplarının istekleri, çıkarları, amaçları ve eğilimleri (çokcası, aralarındaki ciddi bir mücadeleden sonra) faşist hareketin politik ve genel konumunu daima belirledi.

En gerici güçlerin sağlam desteğinden başka faşizm, aynı şekilde sosyal demokratları daha dar ve daha kararlı bir sınıf ittifakına sürükleme olanağı gören ve kendi birliğinden devrimci işçi hareketine karşı bir denge unsuru olarak yararlanmayı hesaplayan hakim sınıfların en «liberal» unsurlarının birliğinden de yararlanıyordu.

Savaştan sonra birbirini izleyen demokratik liberal hükümetlerin iktidarı ele geçirmesine kadar, faşizme az ya da çok derecede yardım etti. Kendisine silah sağladı, terörist eylemlerine sabırla katlandı veya açıktan yüreklendirdi. Burjuvazinin «liberal» ve tutucu değişik gu rupları, faşistleri seçim listelerine soktu.

Burjuvazinin yardımına dayanarak faşizm terörist eylemlerini giderek daha yaygın bir biçimde geliştirdi: 1921 İlkbaharında işçi sınıfına karşı gerçek bir savaş başladı. Burjuvazi ve gerici askerlerin parasıyla silahlanmış faşist çeteler, yetkililerin işbirliğinden yararlanarak kasaba ve işçi merkezlerine kamyonla baskın yapıyor, partinin yönetim binalarını, işçi gazetelerini, işçi kooperatiflerini, kulüpleri, karşılıklı yardım sandıklarını yağmalıyor, halkı döğüyor ve işkence ediyor; mahalli yönetim organlarını ele geçiriyor ve ölümle tehdid ederek o ana kadar devrimci hareketin gözlerden uzak kaçan yöneticilerini dışarı atıyordu. Faşist çeteler işçi hareketi militanlarını ve komünistleri avlıyor, arama taramalar, ölüm ve soygun tuzakları düzenliyor, onlardan bazılarını sokakta yakalayıp, işkence ediyor, döğüyor, apartımanlara baskın yapıyor, ve kurbanlarını, karılarının, çocuklarının gözleri önünde öldürüyordu.

Bu sırada işsizlikten korkunç derecede acı çeken İtalyan işçi sınıfı çoğunluğuyla, faşist demagjiye boyun eğmedi ve faşist çetelerin terörüne ve aynı anda patronların yürüttüğü ekonomik hücuma cesaretle karşı koydu.

Birçok yerde, işçi kitleleri kendilerini savunmakla yetinmediler, karşı saldırıya geçtiler. Faşistlerin ve onları savunan polislerin eylemlerine, sanayicilerin ilan ettiği lokavtlara, toplu işe son verme ve ücret düşürmelere karşı sık sık grev ve gösteriler, ve faşistlere karşı silahlı işçi eylemleri düzenlediler.

İşçi sınıfının ve fakir köylülüğün bir kesimi faşizme karşı savaştı.

Faşist harekete başlangıçta üye olanların önemli bir kısmı, bu hareket işçi sınıfına karşı apaçık bir özgünlük kazandığı andan itibaren ondan ayrıldılar. Musolini'nin iktidarı ele geçirmesinden önce bile faşist hareketin içinde de değişik sosyal guruplar ve akımlar arasında toprak sahipleri temsilcileri ile sanayiciler ve burjuva, küçük burjuva ve proleter unsurlar arasında, cumhuriyetçilerle monarşistler «aşırı»cılarla «ılımlı»lar, aldatılmış gericilerle eski sendikacılar arasında mücadele vardı. Mussolini hareketin birliğini sağlamak ve finans oligarşisinin yönetici tabakasının belirlediği yoldan çıkmasını engellemek için çok çaba harcamak zorunda kaldı.

Fakat İtalyan işçi sınıfının esas bedbahtlığı, devrimci atılım dönemi süresince olduğu gibi, faşist saldırı anında da sağlam politik bir yönetimden yoksun olmasıydı. 1919 ve 1920'lerde de çalışan sınıfların faşizme karşı mücadelesini felce uğrattı. Sosyalist partinin liderleri işçi sınıfına faşizme karşı ayaklanma düzenlemekte yardım etmiyor, fakat silahlı mücadeleyi bırakmağa çağırmakla onu yılgınlığa sokuyordu. Liberal burjuvazinin bir kesimi gibi, onlar da 1919-1920'lerde kullandıkları aynı direnmeme metoduyla faşizmi durduracaklarını umuyorlardı.

«Kışkırtmalara kapılmayınız, onlara fırsat vermeyiniz, sataşmalara cevap vermeyiniz, namuslu sabırlı ve tutarlı olunuz». Bugün de binlerce yıl önce olduğunuz gibi öyle kalınız. Hoşgörülü olunuz, hatta affediniz; Philippe Turati 16 Nisan 1921'de Apolie işçilerine, ilk faşist daldırılardan sonra şöyle yazıyordu:

Burjuvazinin yönetici çevreleri, sosyalist liderlerin politikasını işçi sınıfına karşı ustaca kullanıyorlardı. Yüzeyde demokrasi oyununa devam ediyor; sosyal demokrasi ile işbirliği durumunu biçimde koruyor ve sosyal ekonomik reformlar yardımı ile politik ve sosyal bunalımın üstesinden gelme arzularını belirtiyorlardı. Hükümet şefleri zaman zaman faşist çeteler ve işçi örgütleri arasında «tarafsız» arabulucu rolünü oynamayı deniyorlardı. Aynı zamanda işçi sınıfına ve onun öncüsüne karşı baskıyı artırıyor ve faşistlere yardım ediyorlardı.

Komünistler, faşistlere karşı mücadelede yüksek bir devrimci

yüreklilik ve kahramanlık örneği gösterdiler. Fakat genç Komünist Partisi henüz yeterince etkin ve güven verici değildi, Parti çalışmaya zararlı etkisi olan ve onun geniş kitle partisine dönüşümünü zorlaştıran sol ve bağnaz eğilimlere iyice bulaşmıştı.

Yönetimden yoksun, bölünmüş, zayıflamış sosyal demokrat yöneticilerin politikası nedeniyle küçük burjuva müttefiklerini kaybetmiş olan İtalyan işçi sınıfı, gericiliğin birleşik güçlerince kendisine yöneltilen sert kavgada yenik düştü. Sendika yöneticilerince (1920 Ağustos başlarında) faşist teröre karşı ivedilikle ve kötü örgütlenmiş genel grev ezildi.

Ekim 1922'nin son günlerinde iktidarı almak için Mussolini silahlı kuvvetlerinin basında Roma «yürüyüşü» ne girişti.

Bu «yürüyüş» bir mizansenden başka bir şey olmadı. Askeri çevrelerin ve faşist savaş birliklerinin eylemiyle alabildiğine içli-dışlı kişilerin tanıklığına göre, Mussolini'nin silahsız halka karşı kolay zafer kazanmaya alışık haydutları, düzenli ordunun küçük kuvvetlerince kolaylıkla dağıtılabilirdi. Faşistlerin Roma'ya girişleri sırasında, General Badoglio yakın dostlarından birine: «Bana dört mitralyöz mangası verin şehri faşistlerden bir saatte temizleyeyim» ([19]) diye açıkladı. Fakat Mussolini'nin «yürüyüşü» hükümetin silahlı kuvvetlerinin hiç bir direnişiyle karşılaşmadı. Yürüyüş gerici yüksek subaylarca tasarlanmıştı ve hazırlığı herkesin gözleri önünde ve bilgisi altında oluştu.

Faşizmin mahkemede, Ordunun gerici üst yönetici katında, kilise prensleri nezdinde ve Aoste Dükü ve ana kraliçenin kişiliğinde kraliyet ailesi içinde taraftarları ve koruyucuları vardı. Mussolini iktidarın kendisine verilmesini öngördüğünde krala bir telgraf gönderen sanayiciler örgütünce resmen desteklendi. Ekim 1922'de kral Mussolini'yi hükümet başkanı olarak tanıdı. Hemen arkasından, İtalya'nın en önemli bankası «Banca Commerciale», faşist iktidara yardım konusunda görüşünü açıkça belirtti ve Dünya'ya faşist darbeden yana işaret verenlerin ilki oldu» [20]

S. M. SLOBODOSKOI

Bu araştırma S. Slobodoskoı'nin S.S.S.B. Bilimler Akademisi ekonomi ve dünya politik Enstitüsünün, Moskova Gaspolitizdat, 205 sahifelik, «İtalyan faşizmi ve iflası» adlı eserinin III ve IV bölümlerinden 27-56 sahifelerden derlenmiştir.

(1) İlhakcı hareket Avusturya - Macaristan'ın elinde bulunan Trentin ve Trieste bölgelerinin İtalya ile birleşmesini isteyen bir hareketti. Bu olgu İtalyan faşizminin «tarihçi»lerinden biri olan Valsecchi tarafından kabul edilmiştir. Alman kamuoyuna sunulan bir kitapta «bazı ateşli milliyetçiler, kimin yanında olması önemli olmaksızın savaş istiyorlardı, yeter ki savaşılsın» demektedir.

(...........)

(6) Bak: A. A. Quvaglino, Artale 1920, b. 142.

(7) A.g.e.

(8) Lenin: Burjuva pasifizmi ve Sosyalist pasifzim, Eserler 4. Rus baskısı cilt 23, s. 173 - 175.

(9) P. Togliatti: Stato Operaio, n. 5 - 6, 1937.

(10) 1930'laıda İtalyan Komünist Partisinden çıkarılan Bordiga, Troçki'nin İtalya'ya özgü bir çeşidi olan bir akımı yönetiyor.

(11) Battaglie Sindicali, 25 Eylül 1929.

(12) Valsecchi: Das Modarne İtalien s. 196.

(13) Ekim 1922'de faşist hükümet darbesinden az önce sosyal demokrasi maksimalist ve reformist olmak üzere ikiye bölündü.

(14) Haziran 1919 ilâ Ekim 1922 faşist hükümet darbesi arasında peşpeşe en az sekiz hükümet değişti. O sırada —bilindiği gibi— Fransa'da hükümet değişiklikleri değişik bir olaydı, aynı sürede ancak üç hükümet krizi oldu.

(15) «Faşist» kelimesi önce yalnız savaş birlikleri üyesi anlamına geliyordu.

(16) Lenin: Tezler, Alman «bağımsız»larının görüşme isteğine cevap (1920). Eserler 3. Rus baskısı, cilt XXXV, s. 308.

(17) Mussolini'nin Fiume'deki söylevlerinden 22 Mayıs 1919.

(18) Liberta, 7 Ocak 1932.

(19) 30 Haziran 1928'de faşist bir toplantıda, bu bankanın eski müdürü Toeplitz tarafından yapılmış açıklama (Sole, 17 Haziran 1928).

BİR DİALOG

«EMEKÇİ»nin 3. sayısında yayınladığımız «Öğretmen ve Toplum» başlıklı incelemenin giriş yazısı ile ilgili bir mektup aldık. Mektup Köy Enstitüleri hareketinde önemli bir yeri olan eğitimci Hürrem Arman'dandır. Bu mektubun başlattığı dialogun okurları ilgilendireceğine inandığımızdan, Hürrem Arman'ın «Emekçi»ye iki mektbunu ve bizim bunlara cevaplarımızı, (Arman'ın izniyle) yayınlıyoruz.

10.Ocak.1975
İstanbul

Sayın

Emekçi Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Abonesi olduğum Emekçi Dergisinin Ocak 1975, 3. sayısındaki (Öğretmen ve Toplum) başlıklı yazıyı ilgi ile okudum. Derinlemesine bir incelemeye, bir uğraşı başlangıcı saydığım bu yazı için sayın V. Muğlalıoğlu'nu kutlarım.

Yazının başında Emekçi imzasiyle yapılan girişte; «Şu da bir gerçektir ki, öğretmenin genellikle köylü kökenden gelişi ve sanayi yaşamiyle, dolayısiyle işçi sınıfı ile bağlarının nisbeten zayıf oluşu onun toplumsal bilincinde etkileri olmaktadır. Uzun süre, örneğin köy enstitülerinin idealize edilmesi şeklinde beliren popülist eğilimlerin öğretmen çevrelerinde yaygın oluşu kısmen bundan ötürüdür.» denilmektedir.

Buradaki birinci cümlenin içeriği bana bilim ve gerçekdışı bir genelleme niteliğinde göründü. Bilmem ne dersiniz?

Emekçi'yi, köy enstitülerinin idealize edildiği yargısına götüren kanıtların ve bunların popülist eğilimler biçiminde beliren yönlerinin neler olduğu konularında da, lütfedip, beni aydınlatmanızı özenle rica edeceğim.

Kısa sürede yanıt alma umudiyle saygılar sunarım.

Hürrem Arman

6 Şubat 1975

Sayın Hürrem Arman,

Mektubunuzu aldık. Araya bazı işler girdi. Cevap gecikti. Kusura bakmayın.

Muğlalıoğlu'nun yazısına girişteki «köylü kökenden gelen aydının sanayi yaşamıyla, dolayısıyla işçi sınıfı ile bağları nispeten zayıftır ve bunun öğretmenin sosyal bilincinde etkileri olmaktadır» cümlesine takılmışsınız, Bunun size hem «gerçek dışı», hem «bilim dışı» bir genelleme niteliğinde göründüğünü yazıyorsunuz.

Türkiye'de öğretmen kitlesinin kökeninin genellikle tarım bölgeleri olduğu bir gerçek değil midir? Babası sanayi işçisi olan kaç öğretmen tanıyorsunuz? Öğretmenlerden bunca yazar çıktı. Hem de öyle yabana atılacak yazarlar değil. Kaçı işçilerin yaşamı üzerine yazdı? Yazmadı çünkü yazamazdı. İçlerinde o yaşamı pek bilen yoktu. Ama bu yazarlar bildikleri köy yaşamı üzerine değerli eserler verdiler. Köylü kökenden gelen aydının «sanayi yaşamıyla, dolayısıyla işçi sınıfı ile bağlarının zayıf» olduğu bir gerçek değil mi?

«Bilim dışı»lık suçlamasına gelince: Bilim bize, «insanların bilincini hayat koşullarının tayin ettiğini» öğretiyor. Genellikle yoksul kökenden gelip bürokrasi merdiveninin birinci basamağına ayak basan öğretmenin hayat koşulları onun bilincini etkiler, demek «bilim dışı» bir beyan mıdır? Ne dersiniz?

Köy enstitülerine gelince: 1940'ların ilk yarısında (tabii sonra da) iktidarı elinde tutan CHP gittikçe sağa kayan bir parti idi. Bunun iç ve dış nedenleri var elbet. Bu dönemde köy enstitülerini bataklıkta açan nilüferlere benzetebiliriz. Tonguçlar, Tekbenler, Armanlar vb. CHP'nin gafletinden bir süre yararlanmayı bilmiş ve bir gericilik denizi ortasında ilericilik adacıkları yaratmaya çalışmış ve bunda şaşılacak başarılar elde etmiş kimselerdir. Deniz, sonunda işin farkına vardı ve adacıkları yuttu.

Saygıyla «EMEKÇİ»

16.Şubat.1975

Sayın
Emekçi Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Emekçi Dergisine yazdığım 10 Ocak günlü yazının cevabı olan mektubunuzu aldım. Teşekkür ederim.

O yazımda değindiğim noktaları geregi gibi, açıklıkla anlatamadığım kanısına vardım.

Öğretmenlerin genellikle köylü kökenden gelişi yargısına, bir istatistiğe dayanmamasına rağmen, bir diyeceğim olamaz. Emekçide çıkan, söz konusu paragrafın birinci cümle içeriğinin sosyal bilinçlenmeyi «insanların bilincini hayat koşullarının tayin ettiği» bilimsel gerçeğine rağmen, hemen sadece (kökene) bağlar bir anlam taşıması ve bunun ikinci cümledeki iddialarla bağlantısıdır takıldığım nokta. Bu cümlenin, üzerinde dikkatle durulmadan yazılmış olduğu anlaşılıyor.

Asıl önemle ve içtenlikle öğrenmek istediğim Köy Enstitülerinin idealize edilmesi yargı ve iddiasına temel olan kanıtların, beliren popülist eğilimlerin neler olduğudur. Mektubunuzda bunlara değinmiyorsunuz.

Köy Enstitüleri üzerinde yorumlar yapan solcuların pek çoğu derinlemesine bir inceleme zahmetine katlanmadan, dayanaklar, kanıtlar göstermeden —beklenenin tersine— önyargılarına göre, genellemelere de giderek, bu kurumların şurasına burasına değinip ahkâm yürütüyorlar. Bu konudaki duygusallıklar gibi bunları da ciddiye almıyoruz. Ama, Emekçi gibi ciddi yayınlardan, incelemelerimizde kullanmak amaciyle, ellerindeki dayanak ve kanıtlardan yararlandırılmamızı istiyor ve bekliyoruz.

Selâm, saygı.

Hürrem Arman

20 Şubat 1975

Sayın Hürrem Arman,

İkinci mektubunuzu aldık. «Öğretmen ve Toplum» başlıklı incelemenin üzerinde durduğumuz giriş yazısında özetle şöyle deniyor: «Türkiye'de öğretmen, genellikle yoksul köylü kökenden gelir. Gelir ve bürokrasi merdiveninin ilk basamağına ayak basar. Onun bu merdiveni tırmanması, yukarı basamaklara ulaşması şansı pek zayıftır. Geriye, yoksul köylü durumuna dönüş de genellikle olanaksızdır. Yoksul halk kökenine bağlılık mı? Yoksa basamakları tırmanma umuduyla sömürü düzenine kendini uydurmak mı? Devrimcilik mi? yoksa tutuculuk mu? İşte öğretmenin ikilemi!»

Yani öğretmenin hayat koşullarının iki yönü var: Genellikle yoksul köylü kökenden oluşu, ve yükselme şansı zayıf bir küçük bürokrat oluşu. Türkiye nüfusunun çoğunluğu tarımsal bölgelerde yaşadığına göre, ikinci yöne, öğretmenin bürokrat olduktan sonra da, çok kez, köyde yaşadığı gerçeğini de ekliyebiliriz. Yani öğretmen bürokrat olduktan sonra da çoğu halde köylülük çevresinden ayrılmamaktadır.

Görüldüğü gibi öğretmenin bilincini «hemen sadece kökenine bağlamak» söz konusu değil burada. Öğretmenin sadece geçmişi değil, bugünkü durumu da burada bir etkendir. Öğretmenin, bürokrasinin aşağı kademelerine bir bakıma hapsedilmiş durumu, elbette ki onu hoşnutsuzluğa itmektedir. Bu da çok kez sola eğilim şeklinde tezahür ediyor. Ama o sola döndüğü zaman da solculuğu, sosyal kökeni gereği, genellikle bugünkü çevresi gereği köylülük damgasını taşıyor.

Biz bu gerçeğe işaret etmek istedik. Bunu olumsuz bir tutum saymamak gerek. Türkiye'de yoksul köylülük en çok ezilen, en kalabalık kitledir. Demokratik devrim, ne kadar köklü olursa olsun, onun sorununu kesin çözüme bağlıyamaz. Onun için yoksul köylülük sosyalist devrimin temel gücüdür Türkiye'de. Ama devrimde doğru çizgiyi izleyebilmek için, kılavuz işçi sınıfı ideolojisi olmalıdır. Her türlü küçük burjuva etkilerden arınmış bir sosyalist ideoloji.

İkinci mektubunuzda «köy enstitülerinin idealize edilmesi şeklinde beliren popülist eğilimlerin» ne olduğunu soruyorsunuz. Kastettiğimiz özet olarak şudur: Köy enstitüleri, üretim ile sıkı bağları olmakla birlikte, kurumlar olarak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardır. Yani bunlar üst yapı kurumlarıdır. İzlediği politika ile emperyalizme açılışı, anti - kemalist karşı - devrimin adım adım tezgahlanmasını sağlamış olan 1940'lar CHP iktidarının, tüm alanlarda gerici, ama bir tek eğitim alanında ilerici bir yol izlediği düşünülemez. Köy enstitüleri, bir avuç ilerici eğitimcinin gözlerden ırak tarımsal bölgelerde kurmağa çalıştıkları ilericilik kal'alarıdır. O kadar. Dediğimiz gibi bunlar bataklıkta yetişen nilüfer çiçeklerine benzetilebilir. Köy enstitüleri eğitim kurumları olarak, toplumda gerekli değişiklikleri yapamazdı elbet. Feodal ilişkilerin geniş ölçüde hüküm sürdüğü tarımsal bölgelerde, ağalığa, büyük toprak mülkiyetine, tefeci-bezirgân sömürüsüne son vermeden, köylüyü çağdışı baskılardan kurtulmuş vatandaş durumuna ulaştırmadan, kısaca Milli Demokratik Devrimin görevleri yerine getirilmeden Anadolu köyü değişmez. Köy enstitüleri gibi ilerici eğitim kurumları bu devrimin gerekliliğinin ve zorunluluğunun bilincini genç kuşaklar içinde yayabi-

lir ancak, ve yaymıştır da. Bu da çok önemlidir. Ama toplumu değiştirecek olan örgütlenmiş emekçi halktır.

Bu böyle iken, öyleleri çıktı ki (bunlar mektubunuzda sözünü ettiğiniz sorunun aslını bilmeden lehte ya da aleyhte ahkam kesenler kategorisine girebilir) bunlar köy enstitülerine, ne kadar devrimci olursa olsun okul gibi bir üstyapı kurumunda bulunması imkânsız olan erdemler atfettiler. Böylelerine göre, eğer köy enstitüleri kapatılmamış olsaydı, sadece eğitim değil, daha birçok toplumsal sorunumuz çoktan çözülmüş olacaktı. Köyden hareket edilerek Türkiye toplumu köklü değişikliklere uğrayacaktı. Köy enstitülerinin idealize edilmesi ile kastettiğimiz budur. Bu tutum, bizce, kimi «sol» yazarların köy enstitülerini küçümsemeleri, onlara haksız saldırılarda bulunmaları kadar değilse bile, gene de yanlıştır. Ve tabii, köylü hareket noktası olarak alan işçi sınıfının örgütlendirilmesini ve devrimde hegemonyasını kurmasını es geçen bir görüşün popülist eğilimleri yansıttığı da bir gerçektir.

Köy enstitüleri konusunda bilgimizin çok eksik olduğunu teslim ederim. «DEFTER»lerin yayınının devamı bu eksikliği bir ölçüde giderecektir. Köy enstitülerinin sadece Türkiye değil, herhangi bir geri tarım ülkesi için taşıdığı önemi küçümsemek bizden ırak olsun. Burada, Ethem Nejatların, Tonguçların eğitim alanında dünya ölçüsünde önem taşıyan bir katkısı söz konusudur. Giriş yazısında belirttiğimiz gibi, Türkiye öğretmeni, kitlesiyle, «devrimcilik mi, yoksa tutuculuk mu?» sorusuna cevap vermiştir. «Tutum ve davranışıyla devrimcilikten yana olduğunu ispatlamıştır.» Ve bunda elbette ki Köy enstitülerini ilericilik kal'aları olarak kurmak için paçaları sıvayıp balçığın içine dalmış olan bir avuç devrimci eğitimcinin büyük katkısı vardır. Genç kuşaklar onları her zaman saygı ile anacaktır.

EMEKÇİ

ŞEFİK HÜSNÜ'NÜN AYDINLIK DERGİSİ ÜZERİNE NOTLAR

Kurtuluş dergisi kapatıldıktan sonra Dr. Şefik Hüsnü ve arkadaşları; işgal altındaki İstanbul'da Aydınlık isminde bir dergi çıkardılar. Bu dergi İstanbul kurtarıldıktan sonra da devam etmiş 1925 yılında bütün ceryanlar yasak edildiğinde **Aydınlık** dergisi de kapatılmıştır. Aydınlık dergisinin işçi sayıları olduğu gibi ayrıca Aydınlık Külliyatı adı altında 13 broşürde yayınlanmıştır.

Aydınlık (121-1925) 'İçtima-i terbiyevi- edebye aylık mecmua' olarak yayınlamaktaydı. Dergi kurtuluştan sonra Marksizmi, bilimsel sosyalizmi açıkça savunan onun esaslarını yaymaya çalışan örgütsel bir organdı. İlk sayısı 1 Haziran 1921'de çıktı.

Derginin sayılarının incelenmesine girmeyeceğiz. Dr. Şefik Hüsnü'nün bulunabilen sayılardaki yazıları Seçme Yazılar 1971'de yayınlandı. Ne yazık ki kitapta bulunmayan çok önemli yazılar olduğu gibi eski Arap harflerinin iyice bilinmemesi yüzünden bu kitapta bazı yanlışlar bulunmaktadır.

Örneğin I. Dünya savaşında Almanların Ruslara karşı teknik üstünlüklerinden dolayı savaşı kazandıkları söylendiği halde okuyanlar tekniği taktik olarak geçirmişlerdir. Bu hatlar özellikle eski yazıda sesli harf olmamasından ve aynı kelimelerin değişik şekilde okuna-

bilmsinden doğmaktadır. Örneğin Dr. Mete Tuncay da değerli kitabında KURTULUŞ dergisinde çıkan Hürtalâk yani özgür boşanma yazısından söz etmektedir. Oysa yazının asıl ismi 'Hortlak'tır.

Derginin ilk sayısında Dr. Şefik Hüsnü (Deymer), Sadrettin Celâl (Antel), Nizamettin Âli (Sav) ile Cevat Apdi imzalarını görmekteyiz.

İkinci sayıda ayrıca A. Cevdet ve Medelaine Marks'ın yazısı ile İbrahim Alaaddin'in yazıları bulunmaktadır.

Üçüncü sayıda Nizamettin Âli, Ali Nizamî imzasını kullanmaktadır. Sadrettin Celâl'in eşi Leman Sadrettin de bir çeviri yapmıştır. (M.E.Ş.) imzasıyla İşçi dernekleri kongresi hakkında bir yazı bu sayıda yer almaktadır.

Dördüncü sayıda yeni imza olarak Şevket Aziz (Kansu) imzasını görmekteyiz. Bu sayıda ek olarak (Aydınlık Külliyatı No: 1 Sermayedar Nizam-ı İçtimaisi broşürü verilmektedir.)

Beşinci sayıda yeni imza olarak Paris'te bulunan jön Türklerin sosyalist kanadının temsilcisi Dr. Refik Nevzat'ın «Tufeyl-i içtimaiye» yazısı yer almaktadır. Paris'ten gelen bu yazı sosyal asalaklık anlamına gelmektedir.

Refik Nevzat diyor ki:

«İstiyoruz ki, yazdığımız şeyleri, yeni fikirleri yalnız güzel Türkçe okuyup yazmasını bilen Efendiler değil, kendilerinin menfaatlerini müdafaa ettiğimiz, amele sınıfı kuyup anlıyabilsin. AMELE SINIFI terkibi içinde murat ettiğimiz insanlar, el ile, kol ile bazusu ile, yahut dimağı ile, ve baş taşı içinde bütün âlemi anlamağa vasıta olan madde ile kazanan adamlar demektir.»

Artık derginin yayınlanan 31 sayısının yazarlarının isimlerini tek tek vermenin gereği yoktur. Kaldıki, örneğin Dr. Şefik Hüsnü çıkan sayıların büyük çoğunluğunda yazı yazmıştır. Şimdiye kadar saydıklarımızın dışında Müfit Ahmet, Macit Burhanettin, Memduh Necdet, Vedat Nedim (TÖR), Vâla Nurettin, M. Vehbi, Kerim Sadi, Nazım Hikmet, Şevket Süreyya, Ahmet Cevat (Emre), Turgut Vecdi takma adıyla Prof. Selahattin Batu, Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu), Ercüment Ekrem (Talu), Faruk Nafiz (Çamlıbel), İşçi şair Yaşar Nezihe ve de Ömer, Ahmet, Orhan, «M.İ.» gibi kimliği tam olarak saptanamayan yazarlar yer-almaktadır.

Son sayılarda ressam Sam (yani Samih) resimler yapmaktadır.

Aydınlık dergisinde çıkan imzalı ve imzasız ya da takma isimli birçok yazı, inceleme, polemik, şiir ve çeviri yer almaktadır.

1925 yılına kadar 31 sayısı çıkmış olan Aydınlık dergisinde 28 ile 29 sayı arasında sahife numaralarında bir atlama olduğundan Dr. Mete Tuncay bunun özel bir yılbaşı sayısına ait olduğunu ileri sürmüştür.

Aydınlık dergisinin 8 tane fevkalâde amele nüshaları ayrı olarak yayınlanmış bulunmaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi ilk sayısı derginin 4. sayısına ek olarak çıkan «Aydınlık Külliyatı»na ait 13 kitap şunlardır:

1 — «Türkiye ve içtimai inkılâp» Ş. Hüsnü

2 — Ali Cevdet'in **«Sermayedar Nizam-ı içtimaisi»**

3 — «Burjuva demokrasisi ve sosyalizm» Sadrettin Celâl

4 — «Sosyalizm ve tekâmül» S. Celâl

5 — «İş ücreti ve işsizlik buhranı» Ali Cevdet

6 — «Sendika Meselesi» S. Celâl

7 — «İçtimai meseli ve islâhatçılar» S. Celâl

8 — «İnhitat devresinde köylü sınıfının vaziyeti» Eugene Varga

9 — «Komünist beyannamesi» Marks-Engels (Çevirisi ve önsözü Dr. Şefik Hüsnü'ye aittir.)

10 — «Lenin ve Leninizm» (Lenin'in ölümü münasebetiyle yapılan yazı denemeşi)

11 — «Grev nedir?»

12 — «Amele ve köylü kitleleri nasıl fırka teşkil eder?» İdaî (Ahmet Cevdet Emre'nin yazdığı bu broşür R.N. İleri tarafından türkçeleştirilip Türk Solu dergisinde yayınlanmıştır.)

13 — «Komünizm Elifbası» Buharin ve Preobsejensky (çevvirisi A. Cevdet)

Gördüğümüz gibi Ş. Hüsnü'nün yönettiği Aydınlık dergisi çok yönlü bir nitelik taşımaktadır. Hem Marksizmi Türkiye'ye tanıtmakta, hem de Türkiye sorunlarını bilimsel sosyalizm açısından incelemektedir. Bunun yanısıra, özel işçi sayılarıyla, işçi sınıfı içerisindeki mücadelesini sürdürmektedir. Öte yandan, neşrettiği küçük kitaplar-broşürlerle Türkiye'nin sosyal sorunlarını ele almaktadır ve Karl Marx ve Frederich Engels'in Manifestosu, Sovyet yazarlarıyla, örneğin: tanınmış Marksist Macar Iktisatçısı Varga'nın eserlerini sunmakla ilk sosyalist klasiklerin çevirilerini vermek görevini de bu dergi üstlenmiştir. Derginin örgütten kopuk olmadığını, aksine ilk günden son güne kadar işçi sınıfı örgütünün organı olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.

10 lira